

Mindset 3.0

Van deze auteur zijn eerder verschenen:

Curaçao 3.0 - 2013
Caribbean 3.0 - 2013

Dit is een uitgave van:
Uitgeverij Eigen Boek B.V. | Hoofddorp
www.uitgeverijeigenboek.nl
info@uitgeverijeigenboek.nl

© 2014 Dr. Miguel Goede - *Mindset 3.0*

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978-94-6129-145-5

Mindset 3.0

**Verander je mindset en
verander je toekomst**

Dr. Miguel Goede

Voor Graciela, Christopher en Stephanie

***Voor al degenen die onterecht ontslagen zijn en die sinds
10-10-'10 slachtoffer zijn geworden van het Kabinet 2.0
(kabinet Schotte / Wiels / Cooper)***

Start 3.0 meteen

Dit is een interactief boek.

Ik nodig u uit om u al tijdens het lezen aan te sluiten bij de gemeenschap “Caribbean 3.0” van professionals, ondernemers en topadviseurs en te discussiëren over hoe een mindset te creëren. Sluit u aan bij mijn Facebook “Caribbean 3.0” community group. Stuur mij een verzoek om u aan te sluiten en een van de medewerkers zal u toegang verschaffen.

U kunt ook contact opnemen met Miguel Goede op:

Website: www.miguelgoede.com

Telefoonnummer: +5999 561 68 53

Facebook: [www.facebook.com / miguelgoede](http://www.facebook.com/miguelgoede)

Twitteraccount: goedemiguel

E-mail: mpgoede@gmail.com

Inhoud

Voorwoord	11
Inleiding	15
Mindset 1.0: Meester en slaaf	29
Mindset 2.0: Arbeider en kapitalist	49
Mindset 3.0: Creative Class and the World is Flat	87
Gesprekken 3.0	113
Storytelling als beleidsinstrument: De burger moet het beleid kunnen plaatsen	137
Jeugd is hoop op 3.0	153
Theoretische modellen	175
Wat zou mindset 3.0 kunnen zijn?	197
Hoe ontwikkel je de mindset 3.0?	203
Hoe nu verder?	225
De auteur	227
Geraadpleegde literatuur	229

Voorwoord

Bloglezer 3.0 heeft mij gevraagd om weer te gaan bloggen. Ik begreep hem wel. Ik blog sinds 1 december 2012 in het Engels. Mijn blogs van 2012 zijn in het boek "Curaçao 3.0" gebundeld. Het boek Curaçao 3.0 was op 03.03.2013 op de markt gebracht. Binnen tien dagen was het uitverkocht, maar het is via internet nog te bestellen. Het boek is een groot succes. Een Statenlid citeerde het boek in de Staten van Curaçao. Blijkbaar lezen de lezers liever in het Nederlands dan in het Engels.

Op 06.06.2013 landde onze dochter Stephanie op de luchthaven Hato voor een vakantie van twee maanden, om uit te rusten van haar studie. Zoals ik me had voorgenomen, begon ik op die datum aan mijn derde en laatste boek in de serie 3.0, "Mindset 3.0", dat op 3 maart 2014 zal verschijnen. In tegenstelling tot de twee voorgangers, "Curaçao 3.0" en "Caribbean 3.0", nam ik nu ruimschoots de tijd. Ze vertrok op 30 augustus 2013 naar haar universiteit en ik verzond het manuscript naar de uitgever.

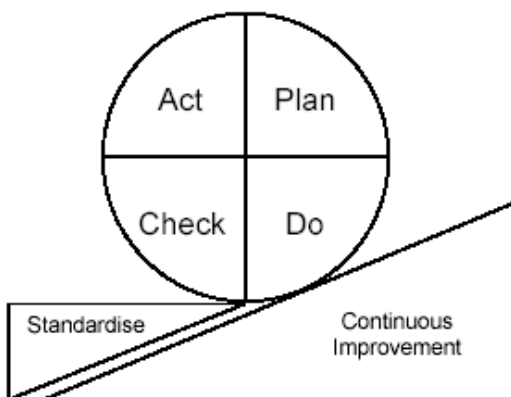
Het is 3 maart 2014 als dit boek, "Mindset 3.0", verschijnt. De laatste maandcyclus van het jaar 2013 is dan net begonnen. December is bijzonder vanwege de sfeer van de feestdagen en iedereen heeft daar zin in. Het is een maand waarin mensen reflecteren. En het eind van die maand is het moment voor allerlei goede voornemens voor het nieuwe jaar.

Het is ook een belangrijke maand voor de commercie. Er wordt veel verhandeld in december. We moeten er stevig tegen aan.

Gelukkig zijn gezelligheid en zaken doen vaak prima te com-

bineren. Wat velen van ons wegdrukken, is het feit dat december ook de maand is om definitief te beginnen met de afronding van het afgelopen jaar en te plannen voor de cyclus van 2014 omhoog naar niveau 3.0.

Wat voor een jaar was 2013? Wat zijn de lessen die we moeten leren? Wat moeten we beter of anders doen in 2014?

Figuur 1: Deming cirkel¹

Hoe zit het met onze visie en missie? Wat zijn onze doelen voor het jaar 2014? Wat zijn onze targets voor de vier kwartaalcycli van 2014? Wat zijn onze targets voor de maanden januari tot en met december? We moeten de jaarcyclus nu inzetten, willen we onze persoonlijke prestaties, dat van de organisatie en de samenleving op een hoger niveau tillen.

Ik geef als overweging om in het nieuwe jaar tijd in te ruimen voor training en coaching, ook van u en uw medewerkers (dat

¹ <http://www.norgesrorleggerbedrift.no/wp-content/uploads/pdca.gif> (Accessed 25 April 2013)

wordt vaak vergeten), maar ook voor de *branding* en marketing. Vergeet in deze context niet aandacht te besteden aan de webstrategie. Wat wilt u doen op het internet met uw website? Het personeel is een kritische succesfactor. Gekeken moet worden naar de communicatie. Het werkoverleg over de uitvoering van de plannen moet weer gaan draaien. Natuurlijk, het betaalgedrag van de klanten is bepalend voor de *cashflow*. En natuurlijk die moeizame communicatie met de overheid als het gaat om belasting betalen of vergunningen. Het leven van een manager is soms geen pretje. Ja, het moet allemaal af voor bijvoorbeeld de Raad van Commissarissen. Het gaat om good governance in de praktijk.

Deze cycli, in het bijzonder de jaarcyclus, zijn bij uitstek een techniek om de organisatie te bewegen richting de mindset 3.0. Ik ben bereid met u aan tafel te gaan zitten en uw jaarplan te bespreken. Dan hebt u het ook gewoon gehad. Want laten we eerlijk zijn, u bent het misschien vergeten en zit er niet op te wachten. Maar grijp de kans en werk aan een *Bon Aña* (Gelukkig Nieuwjaar).

Dit is een positief boek met concrete handreikingen om een mindset 3.0 te bereiken. Het beantwoordt primair de vraag: Hoe creëer ik een mindset 3.0? De handreikingen en tips zijn gepresenteerd in blokken, voorzien van een kader. Deze moet u niet verwarren met de kaders waarin een artikel of citaat van een andere auteur worden gepresenteerd. Het boek is vlot geschreven voor een breed publiek, maar is ook hier en daar kritisch van aard, echter met de bedoeling uzelf een spiegel voor te houden en aan het denken te zetten en zeker niet om nodeloos te provoceren, laat staan te beledigen. Mocht u passages hier en daar als kwetsend ervaren, dan bied ik u bij voorbaat mijn excuses aan.

Tips voor het nieuwe jaar:

- Evalueer het afgelopen jaar.
- Vier het succes van het afgelopen jaar met alle stakeholders.
- Blik vooruit op, visualiseer de successen voor het nieuwe jaar. Hiermee creëer je een beeld voor de hersenen om er naartoe te werken.
- Stel een jaarplan op.
- Stel je begroting op.
- Scherp uw persoonlijke visie en missie en die van uw organisatie aan.
- Stel de jaarrekening op en bereid de accountantscontrole voor.
- Vier het succes van het afgelopen jaar met alle medewerkers.

Inleiding

Op 10-10-2010 (10-10-'10) is er iets ernstigs gebeurd op Curaçao. Ernstiger dan velen vermoeden. Het is het moment waarop door een deel van de politieke elite, met op de achtergrond een deel van de economische elite, is besloten voor *gangs and tribes governance* en good governance overboord is gezet. Hoe en waarom is dit gebeurd? Volgens de Curaçao-se denker Stanley Brown is dit het gevolg van de machtsstrijd tussen nieuw en oud geld. Tussen speculatief kapitalisme en casino kapitalisme. Het effect is onder andere dat staatsbedrijven als Refineria di Kòrsou, Aqualectra, BZV en CPA zijn leeggeroofd en kapotgemaakt. Het ambtelijk apparaat is helemaal uitgehold. Dit is gedaan door bestuurders en toezichthouders te wippen en te vervangen door marionetten. Deze hebben in opdracht de zaak leeggehaald door bijvoorbeeld vreemde contracten te tekenen met "vriendjes". Wat nog zorgelijker is, is dat andere factoren in de samenleving niet corrigerend zijn opgetreden en hebben zitten toekijken. Er is gekozen voor "kennissensamenleving" boven kennis. Mensen met kennis bevolken de terrasjes, terwijl de kennissen de kantoorpanden betreden. Curaçao is dus gedaald naar een niveau 1.0 en de vraag is hoe kan/moet het land *upgraden*? "Ich habe es nicht gewusst": dat was de verdediging van de Duitsers toen ze werden geconfronteerd met de Holocaust. Deze zin, dit non-argument, is ook gebruikt door de kardinaal toen hij werd geconfronteerd met de gevallen van kindermisbruik in de kerk. Ik zie het al voor me. Deze zin zal weer gebruikt worden wanneer het helemaal mis is gegaan op Curaçao. De Afro-ideologie is een fascistische ideologie die ook zal leiden tot zuivering. Het wegsturen van mensen is zuivering. Er is dus een helingsproces nodig om verder te kunnen met

de opbouw van de samenleving. Iedereen weet het, maar het schijnt moeilijk te zijn om te vergeven en er daadwerkelijk iets aan te doen.

Een boek is net een kind. Het blijft altijd je boek en je bent er altijd voor verantwoordelijk. Mensen zullen je altijd blijven vragen hoe het met je kinderen gaat. Net als het ouderschap ben je nooit voorbereid op het auteurschap. Maar je bent wel altijd opgelucht als het goed gaat met je kinderen en daarna ben je trots op je kinderen. Het is een verantwoordelijkheid. Dus waarom begin je er steeds weer aan? Omdat je iets te melden hebt dat relevant kan zijn voor andere individuen, groepen, organisaties en misschien gemeenschappen. Ik heb met Curaçao 3.0 meer gelijk gehad dan ik dacht en had gehoopt. Curaçao 2.0 is kapot. Curaçao kan niet naar 3.0 en glijdt af naar 1.0.

Wat is de oplossing? Iedereen moet *back to basics* en doen wat hij moet doen. Knelpunten moeten worden gesignaleerd en worden opgelost. Een van de knelpunten die zich zal voordoen is: *the right man in the right place*. We moeten daar praktisch in zijn en de juiste mensen plaatsen. In het bijzonder in het onderwijs, van hoog tot laag, te beginnen bij de minister. We hebben mensen nodig met een mindset 3.0.

Maar wat is 1.0, 2.0 en 3.0 ook al weer?

1.0

is het feodale tijdperk: economische, sociale en politieke organisatie in agrarische samenlevingen, die gebaseerd is op persoonlijke banden, waarbij grondgebied en macht in handen zijn van een beperkte groep heren (krijgers). Zij overheersen een groot aantal mensen/burgers die de grond bewerkt en parasiteren op hun werk.

2.0

is het industrietijdperk: tijdperk na de industriële revolutie, de omschakeling van handmatig naar machinaal vervaardigde goederen. De kapitalistische klasse en de arbeidersklasse ontmoeten elkaar.

3.0

is het informatie- of internettijdperk: de wereld beheerst door het internet. De creatieve klasse is de drijvende kracht van de samenleving.

Ik vernam een opmerking over de persoon 3.0. Sommigen dachten dat door een *smartphone* aan te schaffen men gelijk 3.0 was. De stelling van anderen was dat het aanschaffen van *gadgets* je geen 3.0 maakt. Dat klopt. Sterker nog, iemand die een smartphone, een tablet, notebook en pc heeft, is geen 3.0. Want 3.0 is: *less is more*.

3.0 is de *cloud*. Een persoon 3.0 heeft alles in de *cloud* en heeft misschien een smartphone en/of een tablet. Ik kies voor de combinatie: *phablet*. Verder herken je de persoon 3.0 door het feit dat goederen, diensten en informatie naar de persoon toekomen en dat de persoon niet gaat lopen en rijden. Hetzelfde geldt in omgekeerde richting. De persoon 3.0 stuurt informatie, diensten en goederen uit, zonder te gaan lopen en te rijden. Het gaat om een mindset 3.0 en niet om het hebben van *gadgets*. Een persoon 3.0 zou best zonder *gadget* kunnen rondlopen, omdat 3.0 *sharen* is. Hij hoeft slechts even *online* te kunnen om zijn ding te doen: bloggen, social media etc. De persoon 3.0 is minder materialistisch. Hij loopt rond met een *phablet*, heeft alles wat hem dierbaar is en staat in contact met zijn dierbaren via *smarthphone* en sociale netwerken. Hij kan zelfs mensen laten weten waar hij uithangt via GPS. Hij *Post* of *twittert* een foto. Hij heeft bij zich: zijn

muziek, foto's, films, files, werk, fototoestel, videocamera en veel meer. Hij luistert naar de radio en kijkt televisie. Maakt het licht in zijn huis aan. Kijkt via zijn *webcam* nog even in en rond het huis of alles in orde is. Doet bankzaken. Koopt een kaartje of ticket. Kan zelfs zijn arts consulteren. Dit alles gebeurt online. Hij is daarom licht bepakkt.

3.0 is dus niet alleen een technologisch verhaal, maar het is ook een serie nieuwe waarden en normen of uitgangspunten:

Samen delen: de weg naar de toekomst is gebaseerd op "samen delen". En doorgeven van overbodige spullen; van spullen die je niet langer gebruikt.

MVO: een tweede uitgangspunt is het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Een ondernemer is er primair om maatschappelijke problemen op te lossen.

Virtueel: het doet er niet toe waar je bent en wanneer. Virtueel ben je altijd op het juiste moment op de juiste plek.

Immaterieel: het gaat er niet meer om wat je hebt, maar wie je bent en waar je voor staat en gaat.

Faith: confident belief in the truth, value, or trustworthiness of a person, idea, or thing. Belief that isn't based on logical proof or material evidence.

Vertrouwen: het is vertrouwen dat uiteindelijk voor stabiliteit zorgt in relaties.
Het is de basis om open te staan en samen te kunnen bouwen.

Functioneel: het gaat niet om objecten, maar om de functie.

Transparant: zaken moeten na te trekken zijn als dat nodig is. Dat bevordert het vertrouwen.

Open source (of open bron): beschrijft de praktijk die in productie en ontwikkeling vrije toegang geeft tot de bronmaterialen (source) van het eindproduct.

Internet: het internet is de *driver* van 3.0.

Dit zijn enkele van de uitgangspunten waar systemen 3.0 op zijn gebaseerd.

Enkele lezers van Curaçao 3.0 zijn: Graciela, Runy, Alba, Augustin, Leo, Etienne Ys, Jeroen, Stanley Brown, Ruben Suriel, Michiel, Ivan, Dick Drayer, Frank, Green Town, Pim, Jan Wester, Andres Casimiri, Cees, TeleCuraçao, Karel Frielink, de Nationale Bibliotheek, Dolfijn FM, Steven Martina, Orlando Cuales, Marion Hilhorst, Rudy Eleonora, Peter Verthon, Stephanie, Minea, Paul de Geus, Wesley Kook, Hugo, Maurice Adriaens, Etienne, Max Martina, Carl Blijd, Sharmon, Willy, Ane Maarten, Esther Jacobs, Eric Panneflek, Iwan Zunder.

Eind april 2013 zet Max Martina op zijn Facebook *wall* dat hij Curaçao 3.0 aan het lezen is en dat hij zich steeds afvraagt hoe je aan de mindset 3.0 komt. Ik ben gevlijd dat Max het boek leest. Hij is een druk baasje en reeds belezen. Ik meld hem dat dat de juiste vraag is en dat ik het in dit boek "Mindset 3.0" beantwoord. Hij zegt dat we jong moeten beginnen, alle jongeren als unieke mensen benaderen en hen helpen hun individuele pad te volgen. Zo is het.

Maar hoe doen we dat? Hoe moeten we het onderwijssysteem inrichten?

Ondertussen droomt Geert Huisman verder, niet over 3.0 maar over 3.9. Hij stuurt mij een filmpje. Rob de Waal ontdekt de App Society 3.0². Runy maakt videoprogramma's in zijn studio thuis. Hij wil *masterclasses* verkopen aan zijn doelgroep via het internet. Hij doet actief mee aan discussies op Facebook en hij *hangt out* op Google+. Zo ontmoet ik hem op dat platform, samen met Raymond Jamanika. We zijn virtueel samen koffie aan het drinken en praten over wat mogelijk is. Willem da Costa Gomez is van de *site* "Caribbeanseek". Hij heeft iedere dag vers nieuws uit de regio. Hij volgt de 3.0-ontwikkelingen op de voet. Hij nodigt mij uit voor de lunch om bij te praten. Ik ontvang e-mail uit Nederland van een voor mij onbekende mevrouw. Ze had het artikel over Curaçao 3.0, geschreven door Dick Drayer, in de *Ñapa* gelezen. Ze mailt mij twee artikelen uit de Volkskrant over het gebruik van ICT, met name tablets, in het onderwijs. Op 11 april zeiden mijn collegae in het Kennisplatform van Curaçao dat Curaçao 3.0 veel besproken wordt. Ze gaan zo ver dat ik eens een bijeenkomst moet houden en het boek signeren. Die vrijdag heb ik ook een e-mail ontvangen van het vakblad "Coaching". Ze vragen of Curaçao 3.0 een cadeau kan zijn voor de lezers van het blad. Terwijl wij virtueel koffie drinken in McCafé, komt Lisa Dindial binnen. Ze was de laatste gezaghebber van Curaçao vóór 10-10-'10, toen we een autonoom land werden binnen het Koninkrijk. Zij vertelt dat zij een trouwe luisteraarster is van mijn talkshow "2121". In de show hebben we het over Curaçao 3.0. Orlando belt regelmatig vanuit Nederland. Maar anderen bellen vanuit andere locaties op deze aarde. Deze mensen werken aan hun mindset 3.0.

² <http://quest.society30.com/>

Maar wanneer laten anderen de mindsets 1.0 en 2.0 los? Het is 12 april 2013, de vergadering van de Staten. Er waren twee agendapunten: de bouw van het nieuwe ziekenhuis en het onderwijs. De Staten hebben opdracht gegeven aan het taak kabinet Hodge om akkoord te gaan met de verplaatsing van het nieuwe ziekenhuis van het zogenaamde Amstelrein naar Otrobanda, ongeacht de gevolgen. De kranten en de andere media stonden er vol van. Over het onderwijs staat er nagenoeg niets in. En zo wordt steevast het onderwijs verwaarloosd. Inmiddels ben ik van twee zaken overtuigd: dat de politiek niets weet van onderwijs en dat men bewust de bevolking dom wil houden. Ondertussen manipuleert men de bevolking via talkshows en beweert de bevolking kennis bij te brengen. Maar het grote lichtpunt is dat, tot mijn verbazing, het Statenlid mevrouw Omayra Leeflang meerdere keren verwijst naar Curaçao 3.0.

Op 22 juli 2013 belt de coördinator van het visietraject voor Curaçao mij op. Het is een UNDP-project van de regering. Ook hij heeft het gelezen en wil met mij spreken. De lezers hebben het over 3.0 direct of indirect in de social media. Facebook en andere social media heeft Curaçao echt veranderd. Soms ten goede, soms ten kwade. Curaçao is op een pad dat kan leiden naar Curaçao 3.0. Mensen delen nu echt informatie. Niet alleen de foto's van de kinderen en de uitjes, hoewel dit ook relevante informatie is. Je kunt afleiden hoe mensen in hun vel zitten. En men deelt niet alleen positieve informatie. Tegenwoordig verneem je ook wie is overleden via de sociale netwerken. Maar ook maatschappelijke issues en politiek worden besproken. De daarbij behorende documenten, films en geluidsfragmenten worden rondgestuurd. De oude media is nu ook helemaal verweven met de nieuwe media. Veel oude media hebben een Facebook- en Twitteraccount. Ook mijn talkshow "2121" publiceer ik op Facebook.

De politiek en de overheid kunnen deze ontwikkeling niet echt beïnvloeden; zij doen wat mee en lopen achter. In 2012 zijn via sociale netwerken wat acties georganiseerd tegen de regering Schotte. Hoe effectief ze waren laat ik in het midden. Families staan nu met elkaar in contact. Studerende kinderen worden begeleid door het thuisfront via Skype. Vakorganisaties hebben een account. De tijdschriften zijn digitaal. Webinars worden georganiseerd en colleges worden via internet gedownload. Alles is anders. Het kan niet anders dan dat er iets gaat gebeuren. Net als in China tracht ook hier de overheid het internet te controleren. Ze doen dit door het duur te houden en er niet over te praten.

En ik moet zeggen dat het tot nu toe redelijk heeft gewerkt. Veel mensen lopen achter, waardoor het hele land achterloopt. Op deze wijze trachten politici 1.0 hun macht 1.0 te behouden. De 3.0-macht kan niet groeien zonder het internet. Op het eiland hebben we iets met macht. Met name de politici. Het gaat wel om macht 1.0: het vermogen om iemand anders te laten doen wat men wil. Het gaat om controle hebben over de ander, een individu, groep, organisatie of het land. Het gaat om een hiërarchische verhouding in een piramidale structuur, met een smalle top. Het is de slavensamenleving. Tactieken die er aan te pas komen zijn angst, intimidatie en manipulatie. In deze context is het belangrijk om het onderwijsniveau laag te houden.

Uiting van deze macht is het lukraak ontslaan van mensen die geen orders willen opvolgen en het benoemen van "poppetjes". Maar ook het feit dat het parlement op 11 april 2013 een punt maakt om het takenkabinet opdracht te geven het nieuwe ziekenhuis te bouwen in Otrobanda en niet op het zogenaamde Amstelsterrein. Koste wat het kost. De ministers moeten voelen wie de macht heeft.

Maar de machtswellusteling streeft naar controle over de ander en heeft geen controle over zichzelf. Dit boek is echter geen boek tegen de politiek en de overheid, het is een bewustmaking van wat in de weg zit:

“Eert de overheid

ieder mens moet zich onderwerpen aan de overheden, die boven hem staan. Want er is geen overheid dan door God en die er zijn, zijn door God gesteld. ² Wie zich dus tegen de overheid verzet, wederstaat de instelling Gods, en wie dit doen, zullen een oordeel over zich brengen. ³ Want, als iemand goed handelt, behoeft hij niet bevreesd te zijn voor de overheidspersonen, maar wel, als hij verkeerd handelt. Wilt gij zonder vrees voor de overheid zijn? Doe het goede, en gij zult lof van haar ontvangen. ⁴ Zij staat immers in dienst van God, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, wees dan bevreesd; want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; zij staat immers in de dienst van God, als toornende wreekster voor hem, die kwaad bedrijft. ⁵ Daarom is het nodig zich te onderwerpen, niet slechts om de toorn, maar ook om des gewetens wil. ⁶ Daarom brengt gij toch ook belastingen op; want zij zijn dienaars Gods, die juist op dit punt voortdurend letten. ⁷ Betaalt aan allen het verschuldigde, belasting aan wie belasting, tol aan wie tol, ontzag aan wie ontzag, eerbetoon aan wie eer toekomt.”

(Romeinen 13: 1-7)

“Amen.” Wat moet je er anders op zeggen? Ik ben op dit citaat uit de Bijbel gewezen door de journalist Dick Drayer. Maar wat nu als de personen die deel uitmaken van de overheid zelf misbruik maken van hun positie?

Macht 3.0 is zelfcontrole, zelfbeheersing en het vermogen met anderen te verbinden en gezamenlijk een eigen leven vorm te geven. Macht 3.0 streeft niet naar macht over anderen. Dat geeft ballast en belemmert de creativiteit en eigen ontwikkeling.

Dit boek is geschreven aan de hand van mijn blog in 2013 naar aanleiding van markante gebeurtenissen, lokaal en internationaal, de reacties van *Facebook friends* op mijn blogs, en de inhoud van mijn reeds eerder genoemde radiopraatprogramma "2121" dat op werkdagen, van drie tot vijf uur, wordt uitgezonden op de tachtigjarige, oudste, radiozender van Curaçao, Z86. Voor mij waren de markante gebeurtenissen van 2013:

- De beëdiging van het Takenkabinet Hodge op 31 december 2012.
- De beëdiging van Obama op 21 januari 2013.
- De verschijning van Curaçao 3.0 op 03.03.2013.
- De dood van Chávez op 5 maart 2013.
- De verkiezing van een nieuwe paus op 13 maart 2013. Cardinal Jorge Mario Bergoglio (76), geboren in Argentinië, wordt paus Franciscus.
- De kroning van Willem-Alexander op 30 april 2013.
- De moord van Wiels op 5 mei 2013.
- 150 jaar afschaffing slavernij op 1 juli 2013.
- Nieuw kabinet 7 juni 2013.
- Transparency International presenteert rapport op 25 juni 2013.
- Daniel Hodge gekozen tot leider PAR en Omayra Leeflang stappen op, op 27 juni 2013.

10 Stappen naar mindset 3.0. Sommige mensen lazen Cura-

çao 3.0 en vinden het vaag. Dit is deels terecht. Het is een intuïtief concept. Tegenwoordig vraagt de lezer: vijf tips, tien stappen, een workshop, een masterclass en belandt daarna in een coaching traject. Het is een succesvolle commerciële formule. Je focust op een doelgroep en je scherpt je aanbod aan. Ik heb ook klanten en help ze in individuele gesprekken 3.0. Maar ik ben primair een denker en geen commerciële man. Dus van mij moet u geen checklist verwachten, maar ik heb mijn best gedaan. Ik probeer u zelf aan te zetten tot denken.

Het boek is als volgt opgebouwd: de drie mindsets, 1.0 tot en met 3.0, worden beschreven. Het is belangrijk om een goed beeld te hebben van de mindsets om ze te kunnen begrijpen en vervolgens de transformatie te ondergaan. Het gaat om het voeren van gesprekken en storytelling. De jonge generaties zijn belangrijk voor de toekomst, maar zij confronteren uitdagingen in hun ontwikkeling. Wij moeten opletten. Vervolgens worden wat modellen gepresenteerd om de mindsets te begrijpen. De modellen bieden inzicht en mogelijke verklaringen en oplossingsrichtingen. Na de modellen wordt de mindset 3.0 nader besproken. Daarna worden enkele technieken gepresenteerd hoe aan de mindset 3.0 te werken. Het gaat om reflectie. Het boek wordt afgesloten met het hoofdstuk "Hoe nu verder?"

Wat is een mindset³?

Maar wat is een mindset? Een mindset is het geheel van overtuigingen dat een mens heeft. Het zijn deels bewuste en deels onbewuste overtuigingen.

³ 24 juli 2012 | Ronald van Akkeren | Reageren uitgeschakeld | Brein Zaken Kennisbank

De juiste mindset speelt een belangrijke rol in de mate waarin je succes hebt om je doelen te behalen en zo zichzelf te realiseren. Het kunnen doelen zijn in de werksfeer, privésfeer of op het gebied van sport. Een omschrijving van mindset volgt hierna:

“In decision theory and general systems theory, a mindset is a set of assumptions, methods, or notations held by one or more people or groups of people that is so established that it creates a powerful incentive within these people or groups to continue to adopt or accept prior behaviors, choices, or tools. This phenomenon is also sometimes described as mental inertia, “groupthink”, or a “paradigm”, and it is often difficult to counteract its effects upon analysis and decision making processes.”⁴

Vooraf de onbewuste overtuigingen zijn belangrijk, want die sturen je emoties en je gedrag. Naarmate je meer onbewuste overtuigingen bewust kunt maken, krijg je meer ruimte om ongewenste overtuigingen te veranderen. Je kunt ook je emoties en gedrag veranderen.

Ik stel: overtuigingen zitten in het hoofd, emoties rond het hart. Er wordt niet voldoende over het hart gesproken in de wisselwerking met het hoofd.

Er zijn veel mensen met een *fixed mindset*, die geloven dat hun talenten en capaciteiten vastliggen en niet te ontwikkelen zijn. Zij richten zich er steeds op om hun capaciteiten te bewijzen en intelligent over te komen. Ze gaan echter grote uitdagingen uit de weg en haken snel af als iets tegenzit. Als iets niet snel tot succes leidt, is voor hun de conclusie dat ze

⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Mindset>

daar blijkbaar geen aanleg voor hebben. Ze zijn negatief en afgunstig. Ze remmen ontwikkelingen van anderen, de organisatie en de samenleving.

Mensen met een *growth mindset* gaan ervan uit dat hun capaciteiten en intelligentie te ontwikkelen zijn. Zij genieten van uitdagingen en geloven dat volharding nodig is om te groeien. Deze mindset is een veel productievere instelling, die over het algemeen leidt tot veel meer succes en voldoening. Het zijn open en creatieve mensen die begrijpen dat, als iedereen groeit, zij ook verder groeien. Ze hebben een blij hart.

Een growth mindset kun je ook leren. Coaching versterken je bewuste en onbewuste capaciteiten. Denk hierbij aan inzicht, focus, aandacht en een verruiming van je bewustzijn. Door innerlijke rust en creativiteit worden jouw onbewuste overtuigingen aanzienlijk beter (h)erkend. Je krijgt als persoon nieuwe inzichten en je wordt flexibeler. Dit betekent dat je je beter kunt aanpassen aan de omstandigheden, al dan niet op het werk. Het gaat om focus, visualisatie, affirmatie en passie.

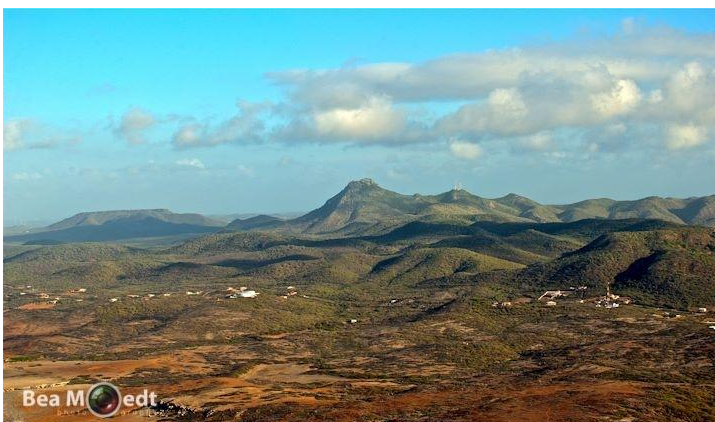

Foto 1: St. Christoffelberg

Mindset 1.0:

Meester en slaaf

Parlementslid Omayra Leeflang meldt eind maart 2013 op haar Facebook dat de minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn zaterdag, tijdens een massapartijbijeenkomst, eigenhandig een partijgenote uit het partijgebouw van de PS heeft gezet. Hij liet zich daarbij bijstaan door drie andere mannelijke collegae. Ik blader verder in het AD en zie een ingezonden stuk van de bedoelde medewerkster, waarin ze gedetailleerd uitlegt wat er is voorgevallen. Ik denk bij mezelf: we zitten midden in een crisis. Er worden door de regering financiële maatregelen genomen die de zwakkeren in de samenleving hard treffen. De raffinaderij gaat misschien sluiten na 2019, wanneer het contract met het Venezolaanse staatsbedrijf PDVSA afloopt. Het eiland blijft dan opgescheept met een zwaar vervuilde schroothoop. In dat jaar houdt ook de offshore op te bestaan. De politiek heeft geen visie en zeker geen visie 3.0. Politici zijn bezig met ordinare gevechten die horen bij 1.0. Je krijgt het gevoel dat we het niet gaan redden.

Op 5 april 2013 vierde of herdacht Curaçao 75 jaar democratie. Ik ontving ook een uitnodiging om de plechtigheid bij te wonen. Normaal doe ik dat niet, maar dit keer motiveerde ik mijn weigering om de uitnodiging aan te nemen. Ik legde uit dat ik niet zou komen, omdat ik op onbehoorlijke wijze opzij ben gezet door de politiek en dat het parlement, toen het de mogelijkheid had daar in een motie iets over te zeggen, niets heeft gedaan. Tot mijn verbazing kondigde het parlementslid Omayra Leeflang aan ook weg te zullen blijven bij de plechtigheid, om dezelfde reden.

Ik heb de indruk dat veel burgers het niet snappen hoe ver we zijn afgedwaald van het democratische pad. We staan op de rand van de afgrond.

Een takenkabinet dat niet door kon pakken met maatregelen, dat niet meer het vertrouwen had van het parlement, omdat het niet wilde besluiten het nieuwe ziekenhuis in Otrobanda te bouwen, los van alle mogelijke gevolgen.

Het ene corruptieschandaal na het andere komt aan het licht: Refineria di Kòrsou, BZV, Feffik.

Het ambtelijk apparaat is ernstig verzwakt. Er zit heel weinig deskundigheid op de juiste plekken en de procedures kloppen of werken niet.

Ter illustratie: belastingdiensten schijnen een ramp te zijn voor de burgers, maar ook de service aan investeerders is ver beneden de maat. Investeerders wachten soms jaren op antwoord van de overheid. Ik kan zo nog een tijdje doorgaan.

Misschien zitten we in de nadagen van onze democratie. Ik kom tot deze uitlating, niet vanwege het lage niveau van het debat en dergelijke, maar vanwege het feit dat politici zich totaal geen zorgen lijken te maken over de situatie. Oké, op een paar uitzonderingen na.

Afro-ideologie 1.0

Een van de factoren die de democratie bedreigt, is de Afro-ideologie. Afro-ideologie is niet nieuw, maar is nu echt in zwang. Het heeft iets van:

“Black nationalism (BN) advocates a racial definition (or redefinition) of national identity, as opposed to multiculturalism. There are different indigenous nationalist philosophies but the principles of all Black nationalist ideologies are unity, and self-determination or independence from European society. Martin Delany is considered to be the grandfather of Black nationalism.”

Deze 1.0-ideologie heeft nu momentum. Je merkt het bij de aanstelling van sommige ministers van sommige politieke partijen. Het wegwerken van managers en het benoemen van nieuwe mensen. Het probleem van dit alles is dat deskundigheid niet meer belangrijk is.

Een ander probleem is dat velen niet waarnemen en erkennen dat dit aan de hand is. Hierdoor kan het zich verder uitbreiden. De gevolgen zijn: slecht bestuur, armoede en ellende. Het niveau van het debat is verlaagd. Alle vormen van geweld nemen toe. Sommigen spreken zelfs van kannibalisme. Het gaat om haat en nijd. Er is geen empathie of liefde. Ook geweld tegen vrouwen neemt toe. Het gedrag in het verkeer wordt steeds roekelozer. De besluitvorming verslechtert verder. Er is nauwelijks beleid. Buitenlandse investeerders worden geweerd en weggejaagd. Het verloedert allemaal. De ironie is dat de Afro zijn best doet om zich westers te kleden. Men is primair bezig met presentatie, verpakking, in plaats van met inhoud, beleid en de implementatie daarvan.

Over beleid gesproken. Het cultuurbeleid is gelijk aan folklore. Men houdt vast aan cultuuruitingen van de slaventijd (1.0). Zo is er veel aandacht voor de jaarlijkse *Seu* (het oogstfeest) en is de *tambu* muziek vorig jaar bevrijd door de wetten, die daten uit de slaventijd en deze muziek schijnbaar onderdrukten, in 2012 alsnog af te schaffen.

Wat ik wil zeggen is dat deze ideologie ons verder de afgrond in zal storten. Opvallend is verder dat deze ideologie het verspreiden van internet onder jongeren wil afremmen, omdat men van mening is dat dit de bron is van criminaliteit en ander verderf.

De oplossing van deze stagnatie ligt in het afzweren van deze ideologie en het omarmen van openheid en het bevorderen van creativiteit. Het benoemen van mensen op basis van

kennis en niet op basis van kennissen. Het probleem is dat de Afro-ideologie goed voelt als je hoort bij de *incrowd* en dus niet zomaar zal worden afgeschaft.

De Afro-ideologie vindt haar oorsprong in het slavernijverleden. 1 juli 2013 is het 150 jaar geleden dat de slavernij (1.0) werd afgeschaft. De dag daarvoor moest ik veel nadenken. Over de brief van minister Timmermans van Buitenlandse Zaken, waarin hij zegt dat hij zich schaamt voor het verleden van Nederland op dit punt. Ik denk aan de opera in Papiamentu over de slavernij van Tania Kross. Aan de internationale film "Tula: The Revolt" van regisseur Jeroen Leinders en producer Dolph van Stapele. Ik luister naar de klassieke compositie van Rignald Recordino (*Doble R* of *Doble*): "Tula warda". Ik denk aan de zinnen: "We hebben geen onderdrukker meer. Maar we onderdrukken elkaar. We bevechten elkaar." Wat heeft Doble het goed gezien: we zijn rood in termen van *spiral dynamics* en reflecteren niet. Hier kom ik later uitgebreid op terug. We zijn bezig met primair reageren op elkaar en zelfs elkaar fysiek af te maken. Het jagen op mensen gaat gewoon door: directeur Curaçao Tourist Board en de top van het ministerie Sociale Zaken zijn naar huis gestuurd en de schorsing wordt steeds verlengd. En al die andere "slaven" kijken bang toe. Hoe vrij zijn we? Bob Marley: "Free yourself of mental slavery / Get Up Stand Up." Velen van ons hebben nog de mindset 1.0.

Het moet genoteerd worden. Minister Asscher heeft in Nederland spijt en betuigt dat op 1 juli 2013, na 150 jaar, namens Nederland. Dit moeten we nooit vergeten. Timmermans heeft een betekenisvolle brief gepubliceerd. Het bezoek van Timmermans, vergezeld van de premiers van Curaçao en Aruba, aan Venezuela, begin juni 2013, is veelzeggend. Nederland gaat 3.0 zaken doen met Venezuela en Colombia.

Maar Curaçao weet nog steeds niet wat ze gaat doen met de raffinaderij ná 2019, die tot die datum verhuurd is aan de Venezolanen en dan meer dan honderd jaar bestaat. Timmermans houdt op Curaçao een goed verhaal tijdens de persconferentie van 6 juni: “Op Curaçao zien we het beste en het slechtste in de mens.” Hij verwijst naar de ondernemersgeest en het lef, maar ook wat men andere mensen heeft aangedaan door slavernij. Mensen zijn gereduceerd tot productiemiddel. Je moet het hem nageven. Hij heeft het gezien en hij heeft het gezegd. Maar ik zie ook hoe Nederland de eilanden weer gebruikt. De eilanden worden aangehaald en ingezet in de strategie richting Latijns-Amerika. Daar is niets op tegen. Jammer dat wij een mindset 1.0 en 2.0 hebben en niet mee-gaan in dit 3.0-gebeuren.

Pim en Marilieke en kids houden het in juni 2013 voor gezien en gaan terug naar Amsterdam. Ze maken hun sabbatical niet af op Curaçao. Ronald Rouse zit net weer in Statia. Goede mensen vertrekken haastig van het eiland. Het loopt namelijk niet op het eiland. Via sociale netwerken gaat contact gewoon door met de mensen die zijn vertrokken.

2 juli 2013 is Dag van de vlag, na de dag van de 150 jaar afschaffing van de slavernij. Op 2 juli huiveren we rond de vlag, want er valt weinig te vieren. Het is 29 jaar geleden dat deze traditie is ontstaan. Op 2 juli 2013, de meest nationalistische dag, de naam Wiels wordt niet genoemd. Wiels is nu echt dood.

Op 25 juni 2013 was de première van de film “Tula: The Revolt”. Het is enige dagen voor de première van de opera van Tania Kross met hetzelfde thema. Op de eerste plaats illustreert dit het talent van de Curaçaoënaar. Op de tweede plaats vertelt het een deel en een versie van het Curaçao-verhaal. Maar vertelt het ook het huidige en toekomstige

verhaal? Ik hoop dat deze kunst bijdraagt aan de verwerking van het verleden, zodat we kunnen bouwen aan de toekomst. Ik heb zo mijn twijfels, want op 14 mei 2013, de dag dat het eiland afscheid neemt van Wiels in SDK, publiceert de universiteit het programma van een serie lezingen in verband met 150 jaar afschaffing slavernij. Nu heb ik in "Curaçao 3.0" al geschreven dat we te veel aandacht besteden aan dit 1.0-verhaal en dat ik voorzag dat deze tot veel, naar mijn mening onnodige, ruzie zou leiden. 23 Juli 2013 krijg ik helaas gelijk. Nadat het Statenlid Glenn Sulvaran had geïnitieerd dat alle kinderen van het eiland, van dertien tot en met achttien jaar, gratis naar de film konden, brak de discussie pas goed door. De geschiedenis zou zijn vervalst en Tula zou neer zijn gezet als een slappe figuur.

We hebben meer, of ook, behoefte aan het 3.0-verhaal, maar daar zwijgen we over in alle talen. Het visietraject van de regering is nog altijd niet zichtbaar gestart. Een serie financiële maatregelen zijn genomen. De minister van Economie, Steven Martina, presenteerde een plan voordat hij aftrad. Zo zie je maar: te weinig visie 3.0 en we blijven hangen in 1.0. En het komt niet alleen van Curaçaose kant, maar ook van de Nederlandse kant. In april 2013 zendt een Nederlandse zender NTR een item uit over expats, makamba's 1.0 op Curaçao, die geen hoge dunk hebben van de eilandbewoners. Langzaam maar zeker gingen steeds meer Curaçaoënaars reageren. Helaas werpt ook dit incident ons weer terug op de mindset 1.0. We gaan weer denken in termen van slavernij. De slavenmentaliteit bestaat nog steeds. Een van de uitingen is de wreedheid waarmee men met mensen omgaat. Het is dezelfde wreedheid waarmee men slaven bejegende. Nu doet men het elkaar aan, net als de bomba het toen deed met zijn eigen soort, in ruil voor een betere positie. Wat deze mentaliteit is weet ik niet precies, ik heb me er nooit echt in verdiept. De

enigen die beter worden van dit soort programma's zijn de populistten aan beide kanten van de oceaan. En de grootste slachtoffers zijn de arme mensen op Curaçao, die worden gemanipuleerd door met hun emoties te spelen en zo kansloos te houden.

De relatie tussen Curaçao en Nederland is complex en soms tegenstrijdig. Vanaf 29 april 2013 kleurde Facebook in exponentiële mate letterlijk oranje. Als ik op 30 april om drie uur in de ochtend wakker wordt, is het bijna helemaal oranje. Om 10.07 uur Nederlandse tijd, een uur later dus, is het zo ver. Willem-Alexander is koning. Of je het er nu mee eens bent of niet hij is een symbool van verbinding en eenheid. Een mens blijft meer emotie dan ratio, meer hart dan hoofd. Die drie mensen die het er niet mee eens zijn, laten het, zoals het een (Caribische) Nederlander betaamt, ook weten. Ja, we hebben het niet van een vreemde. Maar ze houden niet lang stand in het oranjegeweld. Net als die twee demonstranten op de Dam, die door de politie, contra-productief, werden geneutraliseerd. Door het politieoptreden kregen ze alleen maar meer aandacht.

De monarchisten meldden dat de Grondwet met een tweede meerderheid gewijzigd kan worden en dus ook het koningschap. Dat zal volgens de monarchisten niet gebeuren, omdat tachtig procent van de Nederlanders voorstander is van de monarchie.

Men heeft blijkbaar nog de illusie dat in een democratie het volk echt nog de macht heeft. Ook Willem-Alexander suggereert dat in zijn mooie speech. Een van de beste verhalen die ooit is verteld in de Nederlandse geschiedenis.

Nederland gaat begrijpen wat Obama en de Amerikanen al lang door hebben: het gaat om inspirerende verhalen (zie het hoofdstuk over *storytelling*). Maar dat neemt niet weg dat

politici en het volk niet de macht hebben, maar dat de macht berust bij de economische elite. Het bewijs daarvoor is dat deze elite steeds maar rijker wordt, hun vermogen verbergt voor de fiscus in de belastingparadijzen, in onder andere het Caribische gebied, en dat de massa de rekening van de crisis betaalt. Als de democratie zou werken, zou er een ander beleid gevoerd worden. Het doet me denken aan die Facebook-discussie over de vraag wat de visie is van de politieke elite voor Curaçao. Terwijl deze discussie werd gevoerd, brulde Wiels zijn dagelijkse uren durende tirade over de radio.

Ik moest denken aan de grafiek van de econoom Runy, die het Wiels-effect laat zien. Sinds 10-10-'10 zijn de deviezenreserves van Curaçao dramatisch gedaald. Dan riep Wiels: "Controle".

De visie is controle? Weer een bewijs dat de man geen verstand had van besturen. Je moet de burger eerst motiveren om belasting te betalen. Dat doe je door een goede service te verlenen als belastingdienst. Maar belangrijker is het om de belastingopbrengsten goed te besteden, dat de burger ziet wat er met zijn belastinggelden gebeurt. En niet door jarenlang onderdeel te zijn van slecht bestuur. Dan heb ik het netjes gezegd. Het nationale feest ter gelegenheid van de kroning op het Brionplein kon mij niet boeien, maar dat ligt aan mij. Op de televisie en door de foto's op Facebook zie ik dat het wel erg druk is. De kroning is een feodaal schouwspel dat carnaval doet verbleken. Het is een essentieel 1.0-onderdeel, waar wij op het niveau van 3.0 nog niet zonder kunnen. Dit geldt ook voor de Engelsen en de Belgen. In Engeland zagen we ook taferelen bij de geboorte van de derde in de lijn van de troonopvolging op 22 juli 2013. Hier is men er helemaal in opgegaan en heeft men genoten van de dag. Als er op deze dag een referendum zou zijn gehouden, dan zou Curaçao een provincie worden van Nederland en zeker niet onafhankelijk.

Wij zijn een volk dat mensen wegzet, kapotmaakt. Met passie de beste mensen, onder wie studenten, exporteert naar Nederland en middelmatigheid koestert. Dit allemaal aangevoerd door Wiels. We zijn anarchisten die alleen verenigd worden door de Oranje-monarchie.

We gunnen elkaar niets. Jaloezie is met geen pen te beschrijven. Het is een ziekte. Iemand zei: "Dat is helaas Curaçao eigen. Je kunt er niets aan doen. In elke richting, vak en activiteit blijkt dat zo te zijn. Dat is de primaire reden waarom Curaçao niet vooruit kan. De politiek dus ook. *It is a great blotch on God's tissue*. Jaloezie is de ergste vorm van energiemisbruik. Het is te vergelijken met de ergste vorm van plaque op je tanden. Het kost je onnodig veel inspanning om dat weg te poetsen! De een doet het verholen, de ander openlijk. Ze blijven een gat voor de ander graven.... en henzelf uiteraard. Dit soort energieën maakt je kapot, als je er één mee wordt."

Moord Wiels

Op 5 mei 2013, de Dag van de vrijheid. De opkomst bij de officiële plechtigheid, die ochtend bij het Waigat, was historisch laag. Om vijf minuten over vijf in de middag is parlementariër Helmin Wiels door vijf kogels getroffen. Pim Fortuyn werd op 6 mei 2002 vermoord. Het betreft waarschijnlijk twee politieke moorden met vele overeenkomsten. 75 Jaar hebben we democratie. Dat hebben we in dit jaar 2013 herdacht. Wij allemaal hebben het gedaan. We hebben het klimaat geschapen en niet opgetreden.

Despues di mi morto mi bunitesa (Na de dood ziet iedereen mijn waarde). Bij Wiels was dat ook het geval. Niets dan goeds over de doden. Wiels werd "*instant*" een held.

Op 10 mei realiseer ik mij dat we op 5 mei 2013 om vijf uur, in

een paar seconden, als samenleving zijn gecrasht. Ik snap nu hoe terrorisme werkt. Je wordt bang. Je durft niets meer. Je slaapt slecht. Je kijkt over je schouders. Je denkt aan vertrekken. Je durft niet *on record* te gaan met journalisten. Mijn excuses aan iedereen dat ik geen held ben. Maar ik zie ook geen andere dappere mensen.

Goed, het had een lange aanloop, maar de *crash* was op dat moment. We moeten met elkaar van mening kunnen verschillen. We moeten tegengestelde belangen kunnen hebben, maar met moord lossen we ze niet op. Je gaat over een grens heen en je weet niet meer hoe het nu verder moet. Maar we gaan door, want terreur mag niet winnen. Misschien is het ook het moment om ons af te vragen wat we willen met karaktermoord van zoveel mensen. Daar heeft Wiels hard aan meegewerkt. Hij was de leider.

Op 8 mei 2013, een dag na mijn interview met het NOS Journaal, had ik een interview met een verslaggeefster van het Nederlandse dagblad Trouw. Het ging natuurlijk over de aanslag op de politieke leider van de PS. Ik ben altijd voorbereid op dergelijke interviews, maar koos bewust voor een open gesprek. Het ging immers om geschreven pers. Mijn insteek was om een bewust en evenwichtig beeld te presenteren. Er ontstaan drie dagen na de moord allerlei mythes. Feit is dat de politicus in kwestie het land heeft gespleten. Mensen waren bang van hem, want hij kon je door het slijk halen. Hij was een populist die een anti-intellectueel klimaat had geschapen, veel hoogopgeleiden van cruciale functies had laten verwijderen en poppetjes daarvoor in de plaats had neergezet. Hij heeft een corrupt kabinet twee jaar lang in het zadel gehouden. Is daardoor medeverantwoordelijk voor de crisis die zijn takenkabinet Hodge trachtte op te lossen. Hij bestreed zeer selectief corruptie. De corruptie van zijn eigen mensen zweeg

hij dood. Sinds 2010 was hij verantwoordelijk voor het onderwijs en is er op dat gebied niets gebeurd. Behalve de introductie van het zogenaamde gratis onderwijs, dat in de praktijk neerkomt op subsidie van rijke ouders, want voor de armen was het al gratis. Maar het *One Laptop Per Child*-programma heeft hij nooit doorgevoerd. Het recept van zijn takenkabinet om uit de crisis te komen, was om de armen en de gepensioneerden te laten betalen: de omzetbelasting (OB) ging omhoog, maar de winstbelasting ging omlaag. Oké, de OB op basisproducten werd op 0% gesteld. Ik begrijp de mythe niet.

Ik vertel de journaliste dat ook ik bang ben en zelfcensuur toepas. Ze zet grote ogen op: "O ja? Maar", zegt ze, "dit is een meer genuanceerd verhaal. Het is net als bij Pim Fortuyn. Met de tijd komt de nuance." Ik verzoek om commentaar te mogen leveren op het stuk voordat het wordt gepubliceerd. Daar ging de journaliste mee akkoord. Ik voel me niet geroepen om de nuance aan te brengen. Ik doe dat wel in een obscuur vakblad over een paar maanden.

Ná 5 mei waren de secondes minuten. De minuten uren. De uren dagen. De dagen maanden. De tijd verstreek maar niet. De spanning was voelbaar en er gebeurde zo veel. Een journalist is nooit je vriend. Hoe goed het interview ook verloopt, je bent in gesprek met iemand die *quotes* uit je wilt halen. Je weet nooit hoe dat afloopt. Uitgerekend bij het NRC kreeg ik geen goed gevoel. Maar toen het artikel eenmaal was gepubliceerd, was het oké. Het komt allemaal door de stress die de situatie veroorzaakte.

Ik ben op 31 mei 2013 helemaal stil van hoe de grootste politieke partij omgaat met een intern conflict dat ontstond rond de opvolging van Wiels. Het gaat zo publiekelijk en met zo veel psychologisch geweld. Het is gewoon terreur. Ik word er

stil van. Ook de toekomstige minister-president, de opvolger van Hodge, is onderdeel van het spel. Maar het is geen spel meer. Ik hoor niemand er verder vragen over stellen. Ik kan me heel goed voorstellen dat ook anderen bang zijn of het normaal vinden. Hoe moet ik het aan mijn kinderen en hun vrienden uitleggen? Is dit de norm? Toen ik het NRC en de Trouw te woord stond en verklaarde dat de PS na de moord op Wiels uit elkaar zou vallen, dacht ik bij mezelf: wat een hoogmoed. Ik baseerde me uitsluitend op vergelijkbare gevallen in het buitenland. Ook in het geval van Chávez duurde de loyaliteit zes weken. Maar toen 28 mei 2013 Asjes de partij leek te verlaten, ben ik lang stil geweest. Daarna heeft de greep Asjes toch weer greep gekregen op de partij.

Tips voor het geven van een interview:

Geef nooit spontaan een interview.

Maak duidelijke afspraken vooraf.

Vraag wat “on record” en “off record” is.

Vraag of je het mag lezen voordat het gepubliceerd wordt.

Bereid je voor.

Een journalist is NOOIT je vriend.

Geef maar een paar interviews per jaar.

Justitie 1.0

We beginnen het te leren? Op donderdag 9 mei, vier dagen na de moord op Wiels, wordt een Chinese medeburger op klare-lichte dag in zijn *toko* doodgeschoten tijdens een roofoverval. De politie blijft 2.0 denken en kan de zaak niet oplossen. Maar op 11 mei wordt door de politie de beelden van de camera van de toko gepubliceerd op televisie en daarna verschijnen ze op social media. Binnen vierentwintig uur gaat een moeder op Moederdag, 12 mei 2013, haar zoon aangeven. De moeder

had gehoord dat haar kind op de beelden was waar te nemen. Later bleek de jongen onschuldig. Triest. Maar dit is politie 3.0. En dit zijn de gevolgen van een gebroken Curaçao 2.0. Triest is, dat weldra blijkt dat de jongen er niets mee te maken heeft.

Op 25 mei 2013 schreef ik op mijn Facebook wall: “Wat hebben het politieonderzoek en de formatie van het kabinet gemeen?”

Renée Gielen: “Stilte..... alleen bij het politieonderzoek is iedere informatie daderinformatie. Voor wat betreft de formatie, stilte voor de storm?”

Lorraine Fingal: “...geheimzinnigheid.”

Miguel Goede: “Ze hebben gemeenschappelijk het niet transparant zijn, met als gevolg speculatie en geruchten. Bij het onderzoek kan ik het begrijpen. Wat de formatie betreft niet, want we leven in een democratie, toch?”

Jacob Gelt Dekker: “Alles gebeurt in het grootste geheim. De roddelmachine draait overuren.”

Billy Pandt: “Curaçao = Controversao!

Men predikt transparantie en (ver)handelt geheimzinnigheid, men schreeuwt om vrede en voert oorlog, men roept om eenheid en betracht tweespalt, men heeft de mond vol van corruptiebestrijding en de zak even vol van corruptie, men pretendeert geen politiek kabinet te zijn, maar laat zich tot aan het operationele toe sturen door politici, men ontzet bestuurders uit hun ambt wegens wanbeleid en zet vervolgens hetzelfde beleid voort, eenzelfde instantie wordt belast met beleidsontwerp, -uitvoering en -controle en wordt nota bene tevens aangewezen als onafhankelijke regulator.

Men gooit hoge ogen en behaalt ondermaatse resultaten. Het lijkt allemaal verdomd veel op collectieve schizofrenie, immers in de democratische context verwordt men tot wij!

Als de resultaten van het takenkabinet tekenend zijn voor het van haar verwachte professioneel gehalte, dan is daarmee een nieuwe degraderende invulling gegeven aan het begrip professionalisme, opname in Van Dale is op zijn plaats.”

Miguel Goede: “Billy Pandt, heel scherp.”

Het was op 19 juni 2013, een woensdagmiddag om 16.00 uur, in een persconferentie meldt de politie dat de moord op Wiels is opgelost. Het is een huurmoord. We kunnen nog niet bewijzen wie de moord heeft besteld, maar weten wie het zijn. Ik ben er gewoon stil van.

Zo ver is het nu gekomen met onze mindset 1.0 en 2.0. Ergens denk je dat de politie de boel onder controle heeft en je ziet op het nieuws een pizzeria-eigenaar met videobeelden zijn beklag doen dat de politie niets doet. Dus zie je dat de politie geen grip heeft.

Cheko, de woordvoeder van de *freezone*, heeft een hartenkreet op de radiotalkshow 2121: “Pak criminaliteit aan, want een bezoeker die slachtoffer wordt, maakt veel negatieve reclame voor het eiland.” Het gaat niet goed.

Ik voel me niet meer goed in dit land. Iemand die dit land met al zijn goede bedoelingen kapot heeft gemaakt, is de grootste Curaçaoënaar ooit, gebaseerd op een mythe dat hij als enige de corruptie aan het bestrijden was. Dit alles onder het motto: over de doden niets dan goeds.

De stilte werd onderbroken door uitgerekend het NRC die op 22 juli 2013 op de voorpagina meldt dat bronnen dicht bij het

onderzoek vertellen dat sommige politici wisten van het plan om Wiels te vermoorden. Dat de moord is uitgevoerd door een criminele organisatie uit de wijk Koraalspecht. Dat de mensen achter de moord financiers zijn van politieke partijen, actief in de haven, vastgoed en gokwereld.

De volgende dag ontkende ex-premier Schotte in alle toonaarden, maar eerlijk gezegd, ik had niet meer aan hem gedacht in relatie tot de moord. Toch merkwaardig.

Op 19 juni 2013 kijk ik naar de reacties op mijn posts over *“Justice”* op Facebook. Vele *“likes”* en een paar commentaren:

“A democracy is nothing more than mob rule, where fifty-one percent of the people may take away the rights of the other forty-nine.” (Thomas Jefferson)

Terrance Peterson schrijft: “In Thomas’s time it was like this and in 2013 nothing has changed.”

Philip A. Rademaker voegt toe:

“Democracy means that the majority decides. Not that they are right.” P.R.

“Right is right, even if everyone is against it, and wrong is wrong, even if everyone is for it.” (William Penn)

“I agree with Dante, that the hot testplaces in hell are reserved for those who, in a period of moral crisis, maintain their neutrality.” (Martin Luther King, Jr.)

“Justice will prevail!” (Tsugumi Ohba)

Nelson Scoop schrijft: “Not always as we thought it would. But, it will. We just have to start being grateful at this very moment. Felis tur kos.”

Neetje van de Veen schrijft: “Miguel Goede: voeg deze toe aan je rijtje: Injustice leads to fear, Fear leads to anger, Anger leads to hate, Hate leads to suffering. It is the path to the dark side. (YODA)”.

Transparency International rapport van juli 2013 durft het niet te stellen. Op 1 juli 2013 heb je dan de rechterlijke dwaling op Bonaire als illustratie dat het goed fout zit met de rechtspraak. Wat ik heb geleerd van het vonnis van 25 juni 2013? Het lijkt alsof de rechter wil niet vonnissen tegen de regering, overheid of hoe je het wilt noemen. De rechter houdt erg veel rekening met de financiën van de NV's. Het lijkt alsof de rechter denkt dat we zo wel weer een baan hebben en al aan het klussen zijn. Misschien denkt de rechter dat we gewoon evenveel geld willen hebben. Dat zei de rechter letterlijk tegen een vriend op een borrel, waar ook haar kinderen op school zitten. Het is een klein eiland.

De werkelijkheid is geheel anders. Maar het is weer een indactie dat de rechter buiten de werkelijkheid lijkt te staan. De rechter doet acht maanden over een onbegrijpelijk vonnis van drie bladzijdes.

Zodat je het gevoel hebt dat de rechter je reserves wil uitputten en je zo dwingt op te houden met procederen. De hele wereld gaat naar een snelheid van *one click away*, maar de rechter doet jaren over het behandelen van zaken.

Ik dacht dat ik een extreem standpunt had, tot ik op 24 juni 2013 een prominente Bonairiaanse politicus en ex-student op het strand van Caracasbaai tegen het lijf liep. Hij was ook al tot deze conclusie gekomen. Ik was verbaasd.

Dan meldt het Hof op 8 augustus 2013 een nieuw persbeleid te gaan voeren en dat je bijvoorbeeld uitspraken op de website kunt ophalen. Op 17 augustus staat in het Antilliaans Dagblad: “Hof: Grens bereikt. Nieuwe president: Volgend jaar

45.000 zaken met bezetting van 34 rechters. Bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie is de kritische grens bereikt van wat door de huidige bezetting met behoud van kwaliteit van rechtspraak kan worden afgedaan. Dat zei de nieuwe, gisteren geïnstalleerde, Hofpresident Evert-Jan van der Poel in zijn rede.”

Dit gevoel is echter ook internationaal. Zo snapt niemand de vrijspraak door de volledig vrouwelijk jury van George Zimmerman voor de moord op de “zwarte tiener” Trayvon Martin, 13 juli 2013 in Florida.

Op 15 juli 2013 besluit het Hof dat er een civiele enquête moet plaatsvinden bij de overheids-NV's Aqualactra, Rafinaderia di Kòrsou en Curoil. Bij mij is het nu: eerst zien dan geloven. Wie leest wat het Hof zegt over het management in de beschikking, krabt zich achter de oren. Het is dus duidelijk dat de directeuren zijn weggestuurd om daarna te kunnen stelen. Waarom heeft de rechtbank niet haar werk gedaan en de weggestuurde directeuren beschermd. De rechters hebben de directeuren langer dan twee jaar laten lijden en laten schikken.

Ik moest denken aan het boek van Sanders (2009). “Opgedragen aan allen -groot en klein- die het slachtoffer zijn geworden of zullen worden van bedrog, leugens, intimidatie en diefstal, gepleegd door of in opdracht van arrogante gezagdragers en/of malafide bestuurslieden en hun hielenlikkers.”

Op 22 juli 2013 is Norman Serphos, de woordvoerder van het OM, bij mij te gast in 2121. Het is dezelfde dag dat het NRC in Nederland op de voorpagina vermeldt dat enkele politici op de hoogte waren van het plot om Wiels om te laten leggen. We bespreken het jaarverslag van het OM (2013). Slechts zevenendertig procent van de misdaden wordt opgelost en de doelstelling is dat te verhogen naar vijftig procent.

Hij bevestigt dat we strijden tegen grensoverschrijdende criminaliteit en dat er *gangs* (bendes) zijn, die actief zijn in de criminaliteit.

Die vrijdag, de 26^e juli, de dag dat Curaçao was ontdekt, een dag die niet wordt gevierd, zie ik het volgende beeld: een Centrale Bank van Curaçao (2013) die stelt dat de economie niet groeit. Dat we steeds meer afhankelijk worden van toerisme. Nederlandse stagiaires die op de voorpagina van de Telegraaf beweren dat ze op grote schaal worden beroofd. De politie en de minister vertellen dat deze stagiaires op grote schaal valse aangiftes doen en de verzekeringsmaatschappijen oplichten. Ex-parlementvoorzitter zit vast in verband met een incident met een politieagente. Je vraagt je af waarom die ex-minister, die zijn vrouw een pak slaag heeft gegeven, niet is aangehouden. Premier Asjes doet aangifte van bedreiging. De ex-minister van Justitie is verhoord in de zaak Wiels. Wat later weer wordt ontkend. Alweer is een ATM-geldmachine door criminelen gesloopt. Twee RHIB-vaartuigen van de kustwacht, die kinderen van een vakantieplan vervoeren, botsen in de haven en de kinderen slaan overboord. De huidige minister van Justitie meldt dat hij een politiehelikopter gaat aanschaffen. Terwijl het ene ingezonden stuk na het andere een standpunt inneemt over de film "Tula: The revolt". De leiders van de Caribische eilanden vragen gezamenlijk herstelbetalingen aan de vroegere kolonistoren. De paus is op bezoek in Brazilië en moedigt de jongeren en armen aan om de kerk te veranderen en in Tunesië wordt een leider van de oppositie, Mohamed Brahmî, vermoord. Op zondag 28 juli 2013 vertrok weer een jumbojet met bursalen, de scherpste breinen van het eiland, om in het buitenland (Nederland en regio) te gaan studeren. Zie ik het verkeerd? Het is niet een tijdperk van veranderingen, maar een verandering van tijdperken.

Op 8 augustus 2013 wordt in Italië een “zakenman” van Italiaanse afkomst aangehouden. Hij werd vanaf 2010 in de lokale pers veelvuldig genoemd, omdat hij een belangrijke sponsor is van een belangrijke politieke partij. De media staan er vol van. Het lijkt erop dat langzaam meer mensen zich gaan realiseren wat er op Curaçao aan de hand is.

Op 17 augustus 2013, in het jaar van Tula, zouden we meer dan ooit stil moeten staan bij zijn herdenking. Die dag was ik volgens mij de enige die een ode uitbracht op Facebook en van de traditionele viering op het Rif, waar Tula was geëxecuteerd, was niets te merken. Ik begrijp het niet. Onze held heeft beter verdiend.

Dit is een collage van de state of mind 1.0.
Het geeft een intuïtief beeld van wat dit is.

Foto 2: De vlakte van Hato.

Mindset 2.0:

Arbeider en kapitalist

De mindset 2.0, die hoort bij het industriële tijdperk, is ook nog volop aanwezig op Curaçao. 30 mei 2013: het is vierenvertig jaar geleden en toch zo aanwezig in de Curaçaose geest. Het neemt net als het Tula-hoofdstuk een prominente plek in het verhaal van Curaçao. Tula is 1.0 naar 2.0 en 30 mei 1969 was 2.0 naar 3.0. Het was genoeg reden om er een cyclus van de talkshow 2121 aan te wijden. Ik weet ook niet hoe ik op het idee kwam. Misschien het feit dat ik al ruim een jaar lang iedere vrijdag een kop koffie drink met Stanley Brown, het brein van de revolutie. Of het feit dat de condities van de massa na al die jaren relatief niet zijn verbeterd en dat ze tot de dag van vandaag niet zijn ontwikkeld en worden gemanipuleerd om politieke macht te verwerven.

De chronologische volgorde van de gebeurtenissen vanaf 28 mei 1969 staan te boek. Het bizarre is dat de vakbond op 29 mei een akkoord had bereikt, maar dit was niet bekend bij de arbeiders. Op 30 mei 1969 verzamelden zij zich bij de poort van de raffinaderij en liepen in protest naar het bestuurscentrum in de stad. Onderweg liep het helemaal uit de hand en grote delen van de stad gingen in rook op.

De titel van het boek van René Römer uit 1974 “Naar de voltooiing van de emancipatie” is mij altijd bijgebleven. Het geeft aan dat het gaat om een volk onderweg. Hij schreef dan ook in 1977 “*Un pueblo na kaminda*”. Ik denk dat het zijn proefschrift is. Het zijn veelzeggende titels. Ook denk ik aan de film van John Leerdam “*Gritu di un Pueblo*” en aan de compositie

van Doble R “*Un pueblo mansu*”. Ook aan de composities van Rudi Plaate. En de roman van Edward de Jongh “*E dia di mas historiko*”. Althans, ik denk dat het een roman is.

Dr. Peter Verton, vind ik, is de opvolger van prof. Hoetink en prof. René Römer. Hij is de vader van de lokale politicologie en de grondlegger van cijfermatig onderzoek naar kiezersgedrag. Hij is de schakel tussen zijn en mijn generatie. Hij is mijn gast in de talkshow.

Wie mijn generatie gaat opvolgen is voor mij niet duidelijk. Mijn generatie is een kleine groep eenlingen. We komen nooit samen, houden weinig lezingen. Publiceren weinig en zeker niet samen. En we reizen niet voor het debat, ook niet virtueel.

De Curaçaose intellectueel bestaat. Een intellectueel is meer dan een academisch opgeleid persoon. “Waar is het intellectuele debat?” vroeg prof. Carlos Weber mij een paar maanden geleden. “Ik ben daar ook naar op zoek,” was mijn antwoord.

30 mei was een opstand met revolutionaire gevolgen. Stanley Brown stelt dat het een revolutie was. Een van de belangrijkste oorzaken was: een ongelijke samenleving raakt in economische problemen.

Met de komst van de raffinaderij in 1914 ging Curaçao 1.0 in één klap naar 2.0, maar de mindset bleef 1.0. Groepen leefden naast en niet met elkaar. Zwart zijn betekende een arme arbeider zijn. De rooms-katholieke kerk was beschermheer van de zwarten, maar was zelf ook neerbuigend. De inkomensverschillen waren groot. Het politiek bewustzijn was laag. Hierdoor vierde politieke patronage hoogtij. De politiek werd beheerst door twee partijen: DP en NVP. De partijen hadden vertakkingen naar kranten en vakbonden.

Het waren wereldwijd de roerige jaren zestig. “*Kambio*” was een tijdschrift in Nederland, waarin Curaçaose jongeren zich keerden tegen de gevestigde orde. Het betrof met name mensen die zouden terugkeren als hoofdzakelijk leraar en ambtenaar. Stanley Brown, een 27-jarige onderwijzer, was één van die exponenten. “*Vito*” (de aanduiding voor slavenopzichter) was de titel van een blad met een oplage van 10.000. “*Vito*” had veel terechte kritiek, maar hij overdreef. De grootste vijand was de DP, die bijna dictatoriale macht had.

De politieke partij URA van Papi Jeserun wilde de hegemonie van de traditionele partijen breken. Jeserun was afkomstig van de NVP en richtte zich op de Afro-Curaçaose bevolking. Maar de afstand tussen de partij en de doelgroep was te groot.

De *black power* bestond wel, speelde echter niet zo een grote politieke rol, maar was weer belangrijk voor de identiteitsontwikkeling van de Afro-Curaçaoënaar. Ook de vakbonden radicaliseerden.

30 mei 1969 was de escalatie van een arbeidsconflict bij Wescar. Wescar had afgevlode raffinaderij-arbeiders die weer waren uitgehuurd aan dezelfde raffinaderij om hun oude werk te doen, maar voor aanzienlijk minder loon. Het ging om *rising expectations* van de arbeiders en de bevolking, maar de economie was weer op haar retour.

Wescar was in cao-onderhandelingen met de vakbond CFW. Deze liepen vast en de landsbemiddelaar was erbij gehaald. Wescar ging over tot individuele overeenkomsten als onderhandelingsstrategie. Dit leidde tot stakingen en ontslagen. Andere vakbonden, waaronder de PWFC, gingen hun solidariteit betuigen.

Maar er was al een overeenkomst op 29 mei om 21.00 uur, alleen de arbeiders werden hiervan niet op de hoogte gesteld.

De volgende dag verzamelden duizenden arbeiders zich en om 08.00 uur werd reeds militaire bijstand ingeroepen.

Om 10.50 uur werd het telegram naar Den Haag gezonden om troepen te zenden. Nederland stemde gelijk toe, maar was niet blij. Nederland wilde niet weer in de koloniale rol. Dit heeft mede geleid tot de onafhankelijkheid van Suriname in 1975.

De directe gevolgen van 30 mei 1969 waren politieke gevolgen. Op 5 juni 1969 trad het kabinet Kroon af. De FOL werd opgericht, deed mee aan de verkiezingen, maar ging samenwerken met dezelfde DP, die toch weer de grootste partij werd.

Er moest voortaan meer rekening gehouden worden met de arme zwarte bevolking. De politiek werd gekleurd. De politieke patronage ging gewoon door. Het ambtelijk apparaat werd werkverschaffing en werd volgestopt met niet productieve mensen.

Er waren ook sociale gevolgen. Ras bleef een belangrijke rol spelen, maar werd omgekeerd. Makamba's (Nederlanders) werden vreemdelingen. De vrouwenemancipatie werd ingezet.

Een cultureel gevolg was de ontdekking van de identiteit. De positie van Papiamentu werd versterkt. Tumba en carnaval werden herontdekt en groot.

Het rendement van het onderwijs werd niet beter, het verslechterde.

De sociaal-economische gevolgen. De zwarte bevolking ging vooruit in salaris. Maar de armoede onder deze bevolkingsgroep is nooit verdwenen.

Römer plaatst in 1974, vijf jaar na dato, 30 mei 1969 in de lijn van de slavenopstand 1795 en de havenopstand 1922. Ik wil afschaffing van de slavernij 1863 en autonomie 1954 ertussen schuiven. (Verton noemt ook een staking bij de mijnmaatschappij). Hij, Römer, verwijst naar de hoge economische verwachtingen van de (zwarte) arbeider als factor. Men zag zichzelf op termijn als middenklasser. Door de economische achteruitgang zag hij zijn ambitie gefrustreerd en zag dat anderen, waaronder de Nederlanders, het wel hadden gemaakt. Maar het was ook een veel dieper gevoel. De behoefte aan erkenning. Het was een anti-systeem dat zelf geen alternatief kon presenteren. In het Caribische gebied speelde *black power* niet in de politiek, omdat de zwarten al politieke rechten hadden. Wel was de invloed op de identiteit groot. Men moet niet vergeten dat armoede niet alleen een kwestie is van economie.

25 jaar na dato keek Römer weer terug naar 30 mei 1969. In 1994 is die dag door de regering tot een officiële dag uitgeroepen. Römer benadrukt dat het weer om een complexe aangelegenheid gaat. Hij wijst op het feit dat Wescar het referentiekader had van de Filippijnen en Biafra en de vakbonden het referentiekader van de Nederlandse bond NVV. De landsbemiddelaar was een parttimefunctie. DP en PPA van Aruba hadden 15 jaar lang geregeerd en waren los van de kiezer en arrogant geworden. De politiek voelde zich oppermachtig en was vervreemd van de kiezer.

Dit patroon blijft zich steeds herhalen in de Curaçaose geschiedenis. Hij verwijst naar het patroon van patronage en ook het patroon dat er geen beleid wordt gevoerd. Zeker geen beleid om de zwakkeren vooruit te helpen. Wel waren de drempels weggenomen. Antillianisering is verworden tot discriminatie van buitenlanders in topfuncties.

Er is geen meritocratie en een verband met onderwijs. Patronage voert de boventoon. Na 10-10-'10 werd een anti-intellectualistisch klimaat geschapen en werd de groep die op merites topfuncties bekleedde, weggezet als *black jet-set* en ontslagen. In hun plaats werden instrumenten van de politiek neergezet.

Stanley Brown belt op 30 mei 2013 in de talkshow van Gonzalo. Gonzalo stelde even daarvoor dat 30 mei 1969 veel schade heeft toegebracht en dat dertig jaar later pas het toerisme weer is gaan bloeien. Brown stelt dat 30 mei 1969 een impuls gaf aan de economie. De cijfers geven aan dat het aantal toeristen is blijven stijgen. De bouw nam toe. Het salaris van de arbeiders steeg van 100 naar 400. De Nederlandse ontwikkelingshulp nam toe. Brown vond de zwarte gouverneur en gezaghebber cosmetisch. De recessie kwam in 1982 na onder andere de devaluatie van de Venezolaanse Bolivar.

Kan 30 mei 1969 zich herhalen? Men had niet geleerd van de havenstaking 1922 die werd geleid door Felix Chakuto. "Een volk dat zijn geschiedenis niet kent, is gedoemd om deze te herhalen", stelt Römer.

Het geheel doet denken aan het proefschrift van prof. Jandi Paula uit 1968, een jaar voor 30 mei 1969: "*From Objective to Subjective Social Barriers: A Historico-philosophical Analysis of Certain Negative Attitudes Among the Negroid Population of Curaçao.*" Het komt erop neer dat men in een 2.0-realiiteit bleef hangen in een 1.0-mindset. En we willen naar een mindset 3.0 om een 3.0-samenleving mogelijk te maken.

Maar we blijven steken in tradities. Dag van de arbeid op 1 mei is een dergelijke traditie. Er zitten goede kanten aan een traditie, maar wat is er goed aan het volgende: een groep oude vakbondsleiders en politici die op de eerste bank van de

kerk plaatsnemen. Een jonge pastoor, want de pastoor die het altijd deed, is inmiddels twee edities terug naar de hemel. Men houdt wat bespiegelingen en de pastoor zegent de boel. Steekwoorden zijn: arbeid, actie, eenheid. Men loopt in processie naar het borstbeeld van een langgeleden overleden vakbondsleider. Daarna vertrekt men ongetwijfeld naar een van de vele "*food festivals*" op het eiland.

Ik word misselijk van al die politici en vakbondsleiders die op 1 mei oproepen tot reflectie op arbeid. Ze zijn onderdeel van een corrupt systeem dat arbeid vernietigt en arbeidsvreugde non-existent heeft gemaakt. Wat bestaat is een corrupte nepotistisch systeem dat werken maakt tot een hel op aarde. Men praat niet over opleiding, technologie en *employability*. Niet over duurzaamheid, klimaatsverandering en landbouw. Niet over de raffinaderij die in 2019 moet sluiten. Jongeren bestaan niet of worden gemanipuleerd en ingepast in het systeem. Oké, minister van Economie, Steven Martina, sprak over de crisis en duurzame ontwikkeling, maar dat verandert het beeld niet. Ik moet terugdenken aan de dag van de kroning, de dag daarvoor. Aan de beelden zou je denken dat het 10 jaar geleden was. Men is bezig met 1.0 en 2.0. Men heeft geen idee dat de wereld is veranderd. Het is zo traditioneel dat ik deze blog heb geschreven, terwijl ik nog luister naar de traditionele uitzending van de kerkdienst via radio Z86. Curaçao heeft behoefte aan innovatie.

Werken 2.0

De mindset gaat met name om werken, van in de *boardroom* tot op de werkvloer en hoe klanten dat beleven. De *boardroom* is een zaal waar iedereen komt en gaat wanneer hij wil. Van alles eet en drinkt. Met of zonder enveloppe. Open of dicht. Met of zonder verstand van zaken wat roept. De *boardroom* is een spirituele ruimte waarin mensen met

elkaar in contact staan om belangrijke beslissingen te nemen, die ingrijpende gevolgen kunnen hebben. Zen in the boardroom. De boardroom is de tempel van de corporate governance. Corporate governance is gewoon besturen.

Op Curaçao komt het erop neer: hoe beheers je de overheids-NV's en -stichtingen? Het probleem is dat de politiek zich te veel bemoeit met deze organisaties en dat er een potje van wordt gemaakt.

Op papier is de corporate governance op Curaçao 3.0. In de praktijk is het echter 1.0. De code corporate governance werd in 2010 ingesteld. Het is ontworpen door (Nederlandse) breinen die niet hadden gesnapt dat 3.0 met 1.0- en 2.0-mindset niet werkt. Met name de politici denken nog steeds in termen van meester/slaafverhoudingen, die onderdeel zijn van de 1.0-samenleving en -mindset. Het werkt gewoon niet. De minister en de commissarissen in de Raad van Commissarissen of leden van de Raad van Toezicht denken dat zij meester zijn en de directeur slaaf. Op papier zijn ze teamgenoten. In de afgelopen jaren zijn er tientallen cursussen gegeven over good corporate governance, maar de mindset bleef 1.0. Volgens advocaat Michael Bonapart, in 2121, is good corporate governance in de Tora teruggebracht tot een regel: Doe een ander niet wat u niet wilt dat u geschiedt.

Volgens mijn wijlen oud-mentor Wim de Vrijer, is good governance de tien geboden. Hij zei altijd: "Als iedereen zich aan de tien geboden zou houden, hadden we geen code nodig."

Volgens mijn andere mentor, prof. Roel in 't Veld, is good governance geamputeerd en is de code een prothese. Wat wil Roel zeggen? Good governance heeft te maken met je persoonlijke integriteit. Mensen die zich aan de code houden, zijn bezig met *compliance*, voldoen aan de norm, maar dat zegt niet noodzakelijk iets over hun persoonlijke integriteit.

Tips voor corporate governance:

Corporate governance is eigenlijk een serie van periodieke gesprekken:

- Het jaarlijkse gesprek over het algemeen beleid tussen directeur en Raad van Toezicht.
- Het jaarlijkse gesprek tussen Raad van Toezicht en accountant.
- De kwartaalgesprekken tussen Raad van Toezicht en directeur.
- De wekelijkse managementmeetings.
- Als je deze gesprekken goed voert, heb je corporate governance. Voeg daarbij ook de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht. Maar dan moet je wel een mindset 3.0 ontwikkelen.

Bestudeer en heb bij de hand:

- De statuten en reglementen.
- De code corporate governance.
- Burgerlijk Wetboek Boek 2.
- Het strategische plan van de organisatie.
- Het jaarplan van de organisatie.

Van governance naar management oftewel leidinggeven. Het werk van academici is in veel gevallen leidinggeven. Op 2 juni 2013 moest ik de drang om de ministers Etienne van der Horst en Steven Martina (beiden waren minister in het takenkabinet of het kabinet van professionals) te schrijven bedwingen. Hun taak zat erop en in ieder geval hield Steven Martina (2013) het voor gezien en liet een plan voor de economie achter. Ik wilde ze vragen waarom de professionals in het ambtelijk apparaat nooit mijn sollicitatiebrieven hebben beantwoord. Waarom ze in bijna zes maanden de website van

de overheid niet hebben laten werken. Waarom ik al weken wist dat ik tot de laatste kandidaten heb behoord om een visietraject voor Curaçao te begeleiden, maar verder niets hoorde. Dat ik via een vriend al weken wist dat de voorkeur naar een ander ging, maar ik nog geen e-mail had ontvangen om mij te bedanken voor de moeite om te solliciteren. Ook wilde ik ze vragen waarom ze de Staten verkeerd hebben ingelicht. Ze zouden immers kijken naar de gevallen van door het kabinet ten onrechte ontslagen mensen. Ja, van je mensen, je vrienden, moet je het hebben. Waarschijnlijk hebben ze andere kennissen.

Mijn inzicht op de ochtend van 24 mei 2013: een middelmatige stam heeft bezit genomen van het bestuurlijke apparaat, de NV's en andere instellingen. Deze stam zal zich met alles verdedigen en kwaliteit buiten houden. Dus succes met je sollicitatie. Een vriend herinnerde mij eraan dat de website van de overheid, www.gobiernu.cw, nog altijd, na maanden, plat ligt. De functionaris die de site beheerde, werkt niet meer binnen de overheid.

Billy Pandt reageert op mijn wall: "Hoe de vicieuze cirkel doorbreken? Wij zijn in de greep van de middelmatigheid verzeild geraakt dus. Product en resultaat van onze eigen kwekerij. *Nos mes por* (we kunnen het zelf), *di bèrdat* (echt waar)? De middelmatigheid is zodanig diep geworteld dat zij zichzelf in stand weet te houden, desnoods met intimidatie, bedreiging en heuse fysieke aanval. Zodoende wordt de angstcultuur beleefd, geleefd en uitgeleefd. Zelfs het risico van slachtoffer van eigen aanpak is niet vreemd meer."

Ons kent ons. Minister Jardim van Financiën geeft de opdracht aan zijn voormalige baas Damoen om de financiële diensten van zijn ministerie te clusteren. Je kunt mij veel vertellen, maar dit is kenniseconomie. Waarom had de heer

Damoen geen resultaat toen hij als ambtenaar medeverantwoordelijk was voor dit gebeuren? Ik geef het u op een briefje. De kans dat dit lukt is zeer klein.

Dan komt de oud-politicus Pierre op zijn Facebook wall met de opmerking: "Wie aan Damoen komt, komt aan mij." Damoen en Pierre hebben samen in de oppositie gezeten. Hier zijn we loyaal aan kennissen, personen en niet aan principes. Het is niet goed of fout, het *is just the way it is*. In onze rode samenleving zijn we gelijk bereid om de onzen niet alleen te helpen, maar ook te verdedigen. We weten niet beter. Zo werkt het hier. Dus toen bekend werd dat de grote leider van de PS zijn zus naar voren had geschoven om minister te worden, was men blij. Niemand riep "nepotism". Dit had Godett enkele jaren geleden al gedaan. Toen was er nog ophef.

De burger, zeker de beter opgeleide, heeft het door. Rob van de Bergh stuurde mij op 10 mei 2013 de volgende stelling over governance op het eiland: "Good governance in de overheid is: *bad boys* en *bad governance*. Je past niet op het eiland." Hij heeft wel gelijk. Het gevolg is wel een totaal niet functionerend overheidsapparaat. Bijvoorbeeld, een politieapparaat die een moordenaar niet kan vinden op een eiland van 444 km² met 150.000 inwoners, ook al heeft men video-beelden. Dit illustreert weer dat, ook al heb je de technologie maar niet de mindset 3.0, je er niet komt. De politie is bezig met multiple vakbonden te zeuren over arbeidsvoorwaarden.

Op 13 mei 2013 is er een heftige discussie op mijn Facebook wall naar aanleiding van de stelling dat je niets hebt aan kennis in een kenniseconomie. Er bestaat nog hoop dat het in het bedrijfsleven anders is.

Op 14 mei 2013 verschijnt op de voorpagina van het Antilliaans Dagblad het volgende:

“Josepha in het nauw;
Ambtelijke top oneens met minister

Van een onzer verslaggevers
Willemstad - De ambtelijke leiding van Sociale Ontwikkeling Arbeid en Welzijn (SOAW) heeft schriftelijk aangegeven het zeer oneens te zijn met hun minister Sherwin Josepha (Pueblo Soberano).

Het managementteam van het ministerie schrijft over een “ernstige situatie die is ontstaan door het uitblijven van het in dienst nemen van vier ervaren medewerkers”. Het gaat specifiek om de sector Arbeid. De brief is van 17 april.

Alle vier medewerkers hebben begin maart een positief advies gekregen van het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening (BPD) en het ministerie van Financiën. Om het aannamesproces af te ronden, hoefde Josepha alleen nog de zogeheten apostilles naar de ministerraad en de gouverneur te sturen.

De ambtelijke top legde de minister uit dat de vier van groot belang zijn voor de voortgang van onder meer de tewerkstellingsvergunningen -onder andere voor personeel van aannemers bij het arbeidsintensieve HDX Turnaround 2013 Project van de Isla-raffinaderij-, maar Josepha legde het advies naast zich neer.

Hij besloot volgens het managementteam van SOAW om vier, vermoedelijk eigen “onervaren” medewerkers, in de apostilles op te nemen.”

Ik leg dit voor aan de mensen die kort tevoren het niet eens waren met mijn stelling over kenniseconomie, maar nu zwijgen ze in alle talen.

Wat is de oplossing voor een disfunctionerende organisatie? Een nieuw gebouw! Er moet een nieuw gebouw komen voor het overgrote deel van de ambtenaren. Wat gaan we daarna met al die monumenten doen waarin nu de overheidsdiensten zijn gehuisvest?

Op mijn Facebook wall post ik een paragraaf uit de krant over het nieuwe gebouw voor ambtenaren. Er wordt als volgt gereageerd op de inhoud.

“WILLEMSTAD — Met de constructie van een nieuw kantorencomplex voor de overheid zal een bedrag van rond de 100 miljoen gulden gemoeid zijn. Dit verklaarde Financiën-minister José Jardim (namens onafhankelijk Statenlid Glenn Sulvaran) gisteren tijdens de wekelijkse persconferentie van de Raad van Ministers. Volgens de minister zal het centraliseren van de ondersteunende diensten van de overheid in één gebouw een besparing van 30 tot 50 miljoen gulden gaan opleveren.”

Ronald Rouse: “Miguel Goede but these 2.0 people still do not get it... They want to build a new government building... Wake up this is 3.0...”

Runy Calmera: “Every kid an e-mail.

Every kid access to wifi.

Every kid access to facebook.

Every kid access to YouTube.

Tender for telecom companies like UTS, Flow etc.

Instead of building roads build the connection to the future.

How much would this project cost on Curaçao?

Is this a project Mr Helmin Wiels and Mr Alex David Rosaria would sponsor? Miguel Goede what do you think?”

Runy Calmera: "I think the Investment in Education of our people has a much higher return on investment than investment in a building. I heard there are other buildings empty.

Nowadays it does not matter where you are.

Thinking that people get more productive by sitting together is 1.0 thinking. What you need to get more productive are better processes, better accountability and clear responsibilities and better communication. Teams working together for their clients: the Curaçao people and businesses.

Invest in processes and communications and in education. Forget the Government building."

Runy Calmera: "Lets break it down: investing in a building is good for the economy during the building period. People get jobs in construction. After the building is done you have less expenses for rent and you need to pay interest for the loan. No long term jobs.

Investment in ICT for education like St. Kitts is also good on the short run. UTS, Flow etc. get more sales. More jobs. Then you train the people, the teachers etc. Now you invest in the Human capital. You build on their creative capacity.

On the long term you get a whole segment of your next generation who has been trained, new skills.

These people are better equipped for the labour market. They pay taxes because they get better jobs. Because your labour force is more skilled, you attract more investors. They bring foreign capital. More returns.

They mix their knowledge with the small businesses of Curaçao, which are the main businesses here. More jobs are created.

The people who are working will not ask for social benefits (your costs go down). More returns.

I would bet that the second Investment option is at least three times more productive than the first one.”

Alex David Rosaria: “Sure. Wak mi posting: GET INVOLVED Staten tin aktualmente 11 komishon fiho i 1 temporal. Kada komishon tin su presidente. Komishonnan tambe por risibí gruponan den komunidat pa diskutí temanan di interes amplio i/o general. Bai PAIS FB página pa un bistakompleto.”

Runy Calmera: “Let me break it down again for you to the personal level. When I did not use technology things went much slower. My accounting, contacting clients, organizing info was lower. Then I invested in an online customer Relationship management System. I invested some time to learn the System and upgrade my skills. Now with just 30 dollars a month extra cost, and some guys working day and night on this online system in Australia and giving me new features every quarter, my productivity has gone up. More than three times. Invest in ICT guys and in our people.”

Miguel Goede: “Runy Calmera, introducing ICT will level the playing field. Rich and poor have access to information. People will have higher self esteem. They will have more drive. They will do projects and start companies...”

Runy Calmera: “Miguel Goede i Ace Soares, Alex David Rosaria a invita nos! Mi ta verwacht di bosnan awor duidelijk kiko ta e plan konkreto pa open Sourcel society 3.0. Danki!”

Miguel Goede: “Zal hem mijn boek Curaçao 3.0 geven, Runy Calmera.”

Runy Calmera: “Nee, je moet in een persoonlijk gesprek en korte presentatie je plan toelichten en waarom het goed is voor de Curaçaose bevolking! En dat boek meteen afgeven.”

Miguel Goede: “Dat bedoel ik, Runy. Presentatie en boek achterlaten. Hij moet het wel kopen, dan leest hij het en ik ben werkloos zonder inkomen...”

Ton Hofstede: “Goeie vraag. De eigenaren verplichten tot onderhoud?”

Miguel Goede: “En als overheid zelf eigenaar is? Dit is geen goed plan.
Dit geld moet in technologische oplossingen geïnvesteerd worden...”

Els Langeveld⁵: “Waar komt die 100 miljoen vandaan? Uit de pot die eigenlijk is bestemd voor het ziekenhuis?
Laten ze eerst eens beginnen die twee verdiepingen van de noord-vleugel in Fort Amsterdam af te maken en in te richten voor ambtenaren.”

Miguel Goede: “In het artikel in Amigoe staat niet duidelijk hoe dit gefinancierd wordt. Maar dit lijkt me echt geen goed plan.
Slechte organisatie in nieuw gebouw, blijft slechte organisatie...”

⁵ Els van Langenveld is helaas in 2013 overleden.

Dennis Klaus: "Inderdaad moet hier beter over nagedacht worden. De overheid is zelf grotendeels eigenaar van de monumenten waar ze in zitten. Wat ga je daarna ermee doen, bijvoorbeeld Fort Amsterdam?"

Miguel Goede: "Ben blij dat je meedenkt Dennis Klaus, want ik ben een bestuurskundige en niets anders. Verder weet ik dat wij als SIDS met een binnenstad op de werelderfgoedlijst moeten uitkijken. De waarde van de binnenstad als onderdeel van het toerisme is onscha... See More."

Dennis Klaus: "Ik denk overigens dat het goed is wanneer alle ministeries in de binnenstad blijven of komen. Ook daar zou over nagedacht moeten worden (waar bijvoorbeeld), want je kunt dan van het ene ministerie naar het andere lopen. Goed voor de gezondheid, goed voor de binnenst...See More."

Jacob Gelt Dekker: "Els, gewoon, commercieel gefinancierd met de pensioenfondsen."

Miguel Goede: "De visie moet zijn om de overheid te concentreren in monumenten, ook in Otrabanda, Pietermaai en Scharloo. Een bestuursstad (voor het Caribische gebied).

De monumenten moeten met technologie green gemaakt worden en technology moet er virtueel een over...See More."

Jacob Gelt Dekker: "Vergeet niet, de pensioenfondsen zijn overliquide wegens gebrek aan investeringsprojecten. De haven St. Maarten ging niet door. Aqualectra-gebouw ging niet door. Nobo ging niet door enz."

Miguel Goede: “Laat ze in de restauraties investeren, Jacob Gelt Dekker.”

Miguel Goede: “Aan de andere kant kan Kura Hulanda via de brug uitbreiden.

Niet allemaal, toch? Geef ze nog een kans om te laten zien dat het niet zo is.”

Jacob Gelt Dekker: “Ik denk er sterk over om het geheel maar te sluiten, omdat we het laatste jaar dagelijks worden leeggeroofd en er van de overheid helemaal niets te verwachten valt, behalve misdaad.”

Pim Bouwman: “Maar over de monumenten dus. Een gebouw voor 1500 man lijkt me complete waanzin. Behalve dat het 3x zo duur wordt als gepland, wordt het ook niet terugverdiend, wordt het ook niet goedkoper om elkaar te bellen (als je internet hebt, is bellen nu ook al.... See More.”

Pim Bouwman: “Daar kan echt bespaard worden. Gewoon de rechtspositie openbreken ook.

Meedoen aan de basisverzekering. Nood breekt wet.”

Pim Bouwman: “Maar ik ben natuurlijk veel te Nederlands. Ik snap niets van Curaçao.

Daar moet je heel relaxed afwachten tot de Titanic zinkt, terwijl de(carnavals)muziek doorspeelt.”

Janneke de Vries: “De leegstand van kantoorgebouwen is een groot probleem (in Nederland). Bedrijven zetten nieuwe gebouwen neer en laten de oude gebouwen leeg achter, die door veroudering niet meer te verhuren of te verkopen zijn. Daarbij ontstaat nog een deel van de le... See More.”

Joseph Hart: "Een goed idee: jaarlijk 17 miljoen minder aan huur, meer efficiency in het ambtenarenapparaat, de bouw draagt bij tot economische ontwikkeling (salarissen bouwvakkers, materiaalanschaf) en het Amstelterrein zou daar uitstekend voor geschikt zij... See More."

Anderen zien de oplossing meer in het terugdringen van de overheid naar de kerntaak door privatisering. Dit is een oude formule.

Oftewel bemoei je niet met zaken waar je geen verstand van hebt.

De kiezer kiest volksvertegenwoordigers. Wat zijn dit eigenlijk voor mensen? Wat is hun opleiding? Wat zijn hun managementcapaciteiten? Allen kunnen goed praten. Stel je de fundamentele vraag: "Wat zijn de kerntaken van de overheid, de politiek en waar moet je je niet mee bemoeien en dus afstoten? Leer van het verleden. Waar hebben we nu discussie over: functioneren van alle overheidsbedrijven en -stichtingen. Aqualectra met momenteel te weinig capaciteit aan elektriciteit. Functioneren van UTS, TeleCuraçao en TDS. Functioneren van de CRU (ex BOO-centrale). Functioneren Sehospitaal en bepalen bouw nieuw ziekenhuis. Waarom is ALM, de Antilliaanse Luchtvaart Maatschappij, failliet gegaan? Waarom draait Insel Air wel goed? Waarom draait een UTS slecht, die is voortgekomen uit de Lands Radiodienst en de telefoondienst? Waarom is de BOO-centrale op een fiasco uitgedraaid? Waarom heeft Aqualectra niet kunnen investeren in voldoende capaciteit? Waarom is een Stichting Wegenfonds opgericht? Voor mij is daarop een simpel antwoord: omdat de politiek zich daarmee bemoeit.

Ondanks het zogenaamd op afstand zetten van de politiek, door aparte vennootschappen te maken met een directie en raad van commissarissen, is de conclusie: beste politici dit werkt zo niet. Dus terug naar de basis. Allemaal afstoten! Gewoon verkopen. Wie was ook alweer de eerste elektriciteitsleverancier? De OGEM: Overzeese Gas en Elektriciteits Maatschappij. Waarom staat er nog geen nieuw ziekenhuis? Omdat de politiek zich ermee bemoeit! Miljoenen zijn er al aan uitgegeven, terwijl die gebruikt hadden moeten worden voor bijvoorbeeld goed onderwijs. Een commissie, los van de politiek, had binnen een paar maanden een goed onderbouwd plan geproduceerd en vervolgens was het resultaat geweest dat er nu allang een nieuw ziekenhuis had gestaan! Binnen UTS is de, wat ik noem, ambtenaarinstelling nog steeds niet omgezet in een ondernemersmentaliteit. TDS is helemaal vastgeroest, terwijl de concurrent het gehele eiland van glasvezel voorziet. TeleCuraçao leeft nog dankzij de financiële steun van UTS. Waarom is er nog geen beslissing genomen over het voortbestaan van de raffinaderij? Omdat de politiek zich ermee bemoeit en geen ei durft te leggen. Waarom is Stichting Wegenfonds opgericht? Omdat de gedeputeerde en nu de minister dan vrij spel heeft om mooi weer te spelen door lantaarnpalen in wijken te plaatsen enz. Ik heb van al deze politici hierover nog nooit een beleidsplan voor de komende jaren gezien.

Dat, politici is nu één van de kerntaken van de politiek. Waarom moet ik in hemelsnaam als burger naar een Statenvergadering kijken en luisteren over een UTS/Onenet e-mailprobleem? Probleem is allang opgelost. Niet omdat ik zit te wachten op UTS of een raad van commissarissen of een Statenlid, maar gewoon omdat ik dezelfde dag van het probleem ben overgestapt naar Gmail, Yahoo enz.

Waarom kijk ik niet meer naar het slechte beeld van Nederland 1, 2 en 3 van TDS? Omdat ik allang ben overgestapt naar FLOW. Waarom stap ik niet meer binnen bij UTS om een celtelefoon te kopen? Omdat ik niet meer mijn naam in een dik boek wil opschrijven voor ik eindelijk een keer geholpen kan worden, terwijl ik bij de concurrent binnen enkele minuten met een nieuwe telefoon ben weggelopen.

Conclusie: opdoeken van Stichting Wegenfonds, verkopen van alle overheidsbedrijven, zoals Aqualectra, UTS, TeleCuraçao, TDS, Refineria di Kòrsou, CRU. Is in één klap ons financiële probleem opgelost en kan Curaçao als land gaan functioneren. Geen nieuw ziekenhuis door de overheid, maar door investeerders. Concentreer je op de kerntaken van de overheid: goed bestuur, waardoor er vertrouwen in het investeringsklimaat ontstaat, goed onderwijs, gezond leven. Al het andere komt dan vanzelf in orde, zoals werk voor allen en voldoende belastinginkomsten benodigd voor de kerntaken. Laat ondernemen over aan ondernemers.

Henk Pasman ⁶

De schrijver heeft gelijk dat de overheid niet werkt. Maar zijn geloof in de markt is achterhaald. Ook de markt heeft er een potje van gemaakt.

De oplossing zit hem in educatie en toezicht. Mensen moeten opgeleid worden en permanent getraind worden. Niet alleen in technische kennis, maar ook in morele dilemma's. Het gaat

⁶ <http://www.amigoe.com/ingezonden/30-ingezonden/147867-politiek-ga-terug-naar-kerntaken> (geraadpleegd op 31 maart, 2013)

uiteindelijk om verantwoord ondernemen of duurzaam ondernemen. Verder is er een aantal “wetten”: monopolies en oligopolie leiden tot inefficiëntie. Een staatsmonopolie is beter dan een marktmonopolie.

Maar ondernemen op de markt is het ook niet. Op Curaçao is een ondernemende ondernemer een potentiële crimineel, die met bureaucratie bestreden moet worden. Het ultieme wapen om ze op de knieën te krijgen, is het Belastingaccountantsbureau (BAB). Als ondernemer maak je geen kans. Je oogst afgunst. Iedereen denkt dat je miljonair bent. Iedereen wilt lenen en betaalt niet. Als je levert aan de overheid moet je maanden op je geld wachten. De belasting is niet te snappen. Je bent meer bezig met de bureaucratie dan met je passie. Als ondernemer zul je niet oud worden. De kans dat je een hartaanval krijgt is groot.

Runy schreef begin april 2013 het volgende: “Idee: elke nieuwe minister van het volgende kabinet moet een bv hebben. Dan kunnen ze zelf hun loonbelasting, omzetbelasting, SVB, arbeidszaken regelen voor drie maanden. Elke maand de administratieve rompslomp meemaken. Dan kunnen ze misschien gaan begrijpen waarom de economische groei en bedrijvigheid op Curaçao al jaren op nul staat.

Ik dacht dat ik mijn persoonlijke ervaringen overdreef totdat ik op 23 juli 2013 de volgende post zag op Facebook. De vele reacties die volgden en die dit beeld bevestigden, zal ik u besparen.

Michelle Da Costa Gomez

Mijn bedrijf bestaat nu iets meer dan 1,5 jaar. In al die tijd heb ik netjes elke maand voor de wettelijke datum mijn afdrachten betaald, compleet met stempels voor ontvangst.

En ik heb, zonder dollen, voor letterlijk elke maand van het bestaan van het bedrijf een dreigende aanmaning gehad van de SVB voor het zogenaamd niet hebben betaald van de Ongevallen Verzekering. LETTERLIJK EEN AANMANING VOOR ELKE MAAND VAN BESTAAN!

We hebben allemaal als ondernemers de plicht om een goede administratie te voeren. Blijkbaar geldt dat niet voor de SVB. Waar kan ik de gemaakte zinloze kosten declareren voor het telkens weer opnieuw kopieën maken van de betalingsbewijzen, het schrijven van de nutteloze beroepen en het alsmat af en aan rijden naar SVB?

Het is ook werkelijk overal een shitsooi!

Op 25 juli 2013 ontmoet ik minister Etienne van der Horst in mijn hoedanigheid van lid van het Kennisplatform van Curaçao. Het is een vervolgspraak. Je moet het hem nageven. Vergeleken met andere ministers hebben we bij tijd en wijle een afspraak met hem over hoe wij kunnen bijdragen aan de uitvoering van zijn beleid. Gaandeweg het gesprek met de leden van het platform blijkt dat mijn beeld van het ambtelijk apparaat klopt. Er is geen visie, zeker niet op het gebied van ICT en zeker niet op de kennissamenleving. Ik wijs hem op het feit dat de website van de overheid al maanden uit de lucht is. Ik controleer dat in de vergadering nog op mijn iPad. Het apparaat is lam. De minister heeft wat ideeën over hoe hij het apparaat weer aan de praat kan krijgen, maar gelooft niet in een bestuursacademie om de ambtenaren, met name de top, een mindset 3.0 aan te leren. Maar hoe gaat de minister naar 3.0 met een ambtenarencorps 1.0 en 2.0? Die middag ziet mijn vrouw bij toeval dat www.gobiernu.cw weer in de lucht is. Nu moet nog de inhoud worden ververst.

Service 2.0 is, uitzonderingen daargelaten, matig. Op woensdag 15 mei 2013 sta ik dan bij de receptie van Ennia. Ik moet mijn autoverzekering betalen. Ik wist het niet. Maar een paar dagen geleden moest ik stoppen voor een verkeerscontrole. De agente stelde vast dat mijn verzekering was verlopen. Ik wist het niet, want de Ennia had geen brief gestuurd om mij te waarschuwen dat ik premie moest betalen. Ik werd op de bon geslingerd. Dat is mijn tweede bekeuring in korte tijd. Enkele weken geleden kreeg ik een bon, omdat ik belde, terwijl ik stilstond in de file. De opzet van de Ennia was veranderd. Ik kon ergens gaan zitten en op mijn beurt wachten. Er was een cliënt voor mij, maar die zat ook gewoon naast mij. We raakten aan de praat en we vroegen ons af waarom we niet via internet onze premie konden betalen. Eigenlijk verrassend, want Ennia is vooruitstrevend op het gebied van ICT, redelijk 3.0. Enige tijd later was ik zelf aan de beurt. Veel te lang. Ik vroeg aan de medewerkster of ik premie moest betalen. Ze begreep het zelf ook niet echt. Ik betaal een kwartaal vierhonderd gulden en daarna negen maanden weer hetzelfde bedrag. Vraag me niet hoe het kan. Dus inderdaad vier maanden waren verstreken. Ze voelde zelf dat het niet kon, maar ik maakte geen verdere opzet van de kwestie. Ze verwees me naar een ander loket, de kassa. Even swipen en twintig minuten later stond ik buiten. Nu even naar het Parket van het Openbaar Ministerie om de boetes te gaan betalen. Terwijl ik in de stad Punda naar een parkeerplaats zoek, vraag ik me af waarom ik de boetes niet online kan betalen. Terwijl ik naar het pand loop, lees ik het document. Het lijkt dat ik het via de bank kan betalen. Als ik aan het loket sta, word ik vriendelijk ontvangen. Ik laat wel merken dat ik baal van de boetes. Ze gaat naar een computer en komt met de mededeling dat de ene boete niet tijdig bij het OM is ingediend door de politie en dat door deze fout de boete komt te

vervallen. Dat scheelt. De tweede boete kan ook vervallen als ik de twee betalingsbewijzen van de Ennia kan laten zien, want na de vervaldatum loop de dekking nog een tijdje door. Die bewijzen liggen in de auto en ik heb geen zin om op en neer te lopen. Ik heb het even gehad met loketten. Ik bedank de ambtenaar en zeg dat ik voor maandag nog een keer langskom. Ik realiseer me dat je niet hoeft te wachten op het betalen van je boete.

De volgende ochtend 16 mei 2013 begin ik de dag achter mijn laptop en ga door de "to-do-list". Ik moet werk maken van het vernieuwen van mijn rijbewijs en mijn creditcard. Diverse diensten die ik betrek via het internet en betaal met mijn Visa Card geven door dat mijn kaart is verlopen. Het is acht uur en ik bel het *callcenter* van de overheid van Curaçao (*Bentana di informashon*) om te informeren hoe de procedure is om mijn rijbewijs te vernieuwen. De telefoon gaat over, er wordt opgenomen en ik krijg het bandje te horen dat mij vertelt dat ik zo geholpen wordt. Het duurt enige tijd. Dus besluit ik met Skype via de MCB-website te bellen. Er wordt snel opgenomen en na het verstrekken van mijn kaartnummer wordt mij verteld dat de kaart al vanaf maart klaarligt. De medewerker kan me niet vertellen waarom ik thuis geen brief heb ontvangen om het op te halen. Een bank met 3.0-infrastructuur met 2.0-mindset? Een halfuur later luister ik nog altijd naar het stemmetje van het bandje. Eindelijk wordt er opgenomen. Ik moet twee maanden voordat de datum is verstreken met een doktersverklaring, paspoort en vijfenfentig gulden in de rij gaan staan. O ja, de doktersverklaring kost ook een tientje, het formulier is te verkrijgen bij het kantoor van de landsontvanger.

Ik moest weer eens betaald worden voor een 3.0-advies. Ik verstuur elektronisch mijn factuur. De volgende dag word ik gebeld. De secretaresse vraagt of ik de cheque kom ophalen.

Ik kan niet geloven dat men nog niet elektronisch bankiert. Dus een paar dagen later stap ik de bank binnen. Ik schrik van de rij. Blijkbaar gaan nog steeds veel mensen naar de bank om in de rij te staan. Ik besluit dan maar naar een ander filiaal te gaan. Daar is de rij inderdaad wat korter. Een bewaker vraagt mij heel vriendelijk mijn zonnebril af te zetten. Dat begrijp ik. Ik pak mijn iPad om verder te werken. Bij de derde regel die ik schrijf, benadert de bewaker mij weer, nu met het verzoek mijn iPad uit te zetten. Dat kan ik even niet vatten, maar zet het uit. Ik sta maar een beetje voor me uit te kijken. Na ruim 15 minuten ben ik aan de beurt. De handtekening op de cheque moet gecontroleerd worden. Ook dat duurt tien minuten. Eindelijk sta ik buiten. We bankieren nog 2.0. Het kost veel tijd, veel productie. Ik ga maar naar een café om even te werken. Maar daar komt niet veel van, want ik ontmoet Jeroen Jansen en we raken aan de praat. Hij vertelt dat het gaat om de mindset 3.0. Hij denkt nog steeds in termen van: artiesten de cover van hun CD's te laten tekenen op het Curaçao Jazz Festival, maar tegenwoordig download men muziek via iTunes.

We kunnen alle problemen van het eiland oplossen als iedereen de telefoon zou opnemen als er gebeld wordt, als men terug zou bellen, als men e-mail zou lezen en beantwoorden, op tijd zou verschijnen en zou doen wat men beloofd heeft en zich alleen maar bemoeit met waar men echt verstand van heeft.

Ik wil het toelichten. In iedere samenleving, zeker in de kleine samenleving van Curaçao, is alles van elkaar afhankelijk. We moeten het estafettestokje doorgeven, anders komen we er niet. We zijn een mechanisch systeem waar alles in elkaar grijpt, anders draait het niet of loopt alles vast.

UTS laat een gat voor je huis twee weken openliggen. Een

gast voor de radiotalkshow die ineens niet meer communiceert, zodat je niet meer weet of je een gast hebt. De tegelzetter die al weken lang niet komt opdagen. Je kind dat ieder moment kan bellen met de mededeling dat de docent niet is verschenen. Je ontvangt een stapel brieven van de Landsontvanger en Inspectie van belasting waar geen touw aan vast te knopen is en tegenstrijdig zijn en je niet weet waar opheldering te vragen.

Net wanneer ik denk dat ik zit te zeuren, hoor ik een beller in de talkshow van Gonzalo zijn verhaal doen over de kwaliteit van zijn kabeltelevisie en de service van de helpdesk als hij belt.

Alle systemen lopen vast. De regering heeft geen beleid. Het apparaat heeft geen service. De politie kan geen zware zaken oplossen. Het OM kan geen onderzoek afronden. De rechter kan geen recht spreken. De patiënten worden niet meer beter in het ziekenhuis.

Maar dit mag niet gezegd worden, want dan ben je negatief, niet vaderlandslievend en tegen de regering. Je bent in feite een *persona non grata*. Je moet het alleen hebben over die jongeren die de sterren van de hemel honkballen in de *Major Leagues* en de voetballers die in Nederland schitteren.

Een schrale troost: we zijn niet de enigen. Het schijnt iets te zijn van de Caribische Small Island Developing States.

Het trieste is, dat dit probleem zich ook voordoet bij hoogopgeleide mensen die zich professionals noemen.

Het is wel een probleem, want als we in de globale wereld zaken willen doen, dan moeten we de telefoon van de rest van de wereld wel opnemen. Dan moeten we de e-mails wel beantwoorden. Moeten we ons wel aan afspraken houden. Zaken doen wordt duur. Met andere woorden: de transactiekosten zijn hoog, want je hebt steeds een plan B en C nodig. Dit geeft heel veel stress.

Als de gast vijf voor twaalf meldt dat hij aanwezig zal zijn in de talkshow, heb ik de hele morgen verspeeld met het uitproberen van plan B tot en met F. Totaal niet productief dus.

Hoe is het zo gekomen? En wat is de oplossing? Ik begon met de oplossing en over de oorzaak heb ik het al gehad: dit is kenniseconomie. We doen het alleen voor vrienden en kennissen en voor wat hoort wat.

Met een dergelijk verhaal als deze, dat ik hier opschrijf, doe je niet mee. Je bent niet gezellig en je krijgt geen beurt. Je vrienden gaan je mijden, want met heel veel kunst- en vliegwerk redden zij het nog net. De gek die denkt dat hij dit even gaat veranderen, kan alvast zijn biezen pakken, net als al die anderen voor hem, die het in hun hoofd hebben gehaald dit te gaan verbeteren. Het advies is dus: *“do not make waves and go with the flow”*. Geen wonder dat we op dit eiland zo veel moeten bidden. Alles is: *“es ku Dios ke”* (met Gods wil). Want je hebt niets in de hand en als iets lukt, is het een klein wonder. Maar ik ben ervan overtuigd dat ik wel een beurt krijg. Dat er meer mensen zijn die beter willen. Dit alles op het eiland waar iedereen professional is of wil zijn.

Bloglezer 3.0 zegt dat het klopt. Curaçao is 2.0 met een mindset 1.0 en 2.0 dat wordt gesubsidieerd door een kleine groep met een mindset 3.0, zo lang het nog gaat.

Max leest mijn blog en stuurt me deze teksten en zegt dat ik er maar op moest reflecteren. The Impossible Dream by Musical “Man of La Mancha”, Lyrics by Joe Darion:

In this song, Quixote explains his quest and the reasons behind it ... in doing so, he captures the essence of the play and its philosophical underpinnings.

(For me, it is absolutely magical.)

To dream ... the impossible dream ...

To fight ... the unbeatable foe ...
To bear ... with unbearable sorrow ...
To run ... where the brave dare not go ...
To right ... the unrightable wrong ...
To love ... pure and chaste from afar ...
To try ... when your arms are too weary ...
To reach ... the unreachable star ...
This is my quest, to follow that star ...
No matter how hopeless, no matter how far ...
To fight for the right, without question or pause ...
To be willing to march into Hell, for a Heavenly cause ...
And I know if I'll only be true, to this glorious quest,
That my heart will lie peaceful and calm,
when I'm laid to my rest ...
And the world will be better for this:
That one man, scorned and covered with scars,
Still strove, with his last ounce of courage,
To reach ... the unreachable star ...

Billy Pandt vindt me niet scherp genoeg. Hij zegt dat ik bijvoorbeeld moet vermelden dat minister van Justitie de one-liner had geroepen "*fasten your seatbelt*" richting de criminelen, maar in de parktijk weinig verschil kon maken.

Sheldry Osepa was Gevolmachtigde Minister na 10-10-'10 en tegenwoordig weer advocaat. Schreef dus 10 juni 2013 op zijn Facebook wall dat het Openbaar Ministerie een cliënt een dag te lang heeft vastgehouden en dat hij daar een scherpe brief over moest schrijven. Ik ben dus niet helemaal gek.

Media 1.0 kan geen rol vervullen in de transformatie naar 3.0.
Op 3 mei woon ik een Caribische conferentie bij van Unesco

over de media en persvrijheid. Het is Internationale Dag van de Persvrijheid of zo. Ik moest er wat moeite voor doen, maar ik ben dankbaar dat ik van de organisatie erbij mag zijn. De ex-hoogste regionale baas van Unesco, dr. Boafo, is aanwezig en de secretaris-generaal (SG) van de Unesco spreekt via internet. De eerste vraag is: "Waar zijn de *locals*?" Sommigen zijn hier. Anderen zijn laat. Het illustreert allemaal de crisis, ook in de media.

Het gaat om vrijheid. Curaçao is sinds 10-10-'10 een semi-dictatuur. Er is geen vrijheid. Pers is slaaf van het geld en de politiek. Het is instrument van onderdrukking. Mensen met een mening worden in de pers afgemaakt, al dan niet na een valse aangifte bij het Openbaar Ministerie. Daarna kan de persoon jaren procederen om zijn naam te zuiveren. Wat een ironie. We zitten in de dictatuur van Curaçao.

Daar heb je de minister van Onderwijs en haar SG. Meer belangstelling voor verpakking dan inhoud. Zo gaat het meestal met politieke benoemingen. Ik moet denken aan de drie pogingen om een bacheloropleiding Media en Journalistiek te starten. Dat is altijd tegengewerkt en had onvoldoende belangstelling.

Een journalist plaatst het Unesco logo op Facebook. Maar hij is niet aanwezig op de conferentie. De lokale spreker neemt het woord en vertelt hoe de pers wordt mishandeld. Wat ironisch.

Voor de koffie is het dringen voor de groepsfoto. Tijdens de koffie spreek ik de lokale vertegenwoordiger van de pers. Hij vertelt dat hij een goed rapport aan het lezen is dat ik heb geschreven. Dat hij benoemd is in een commissie die gaat praten over het Koninkrijk. Hij heeft geen belangstelling in wat ik doe.

Hij is na de pauze in het panel en heeft het over hoe de pers zich laat gebruiken voor eerroof. Maar dan diffamatie van de

pers en niet van diffamatie door de pers. Ik krijg er tranen van. Dan vertelt hij toch dat de pers zich laat gebruiken om anderen te diffameren. Dan vertelt hij hoe de politie de afgelopen tijd vijf journalisten heeft gearresteerd. Hadden ze maar een opleiding, dan wisten ze mogelijk de grenzen, want zelfs de persvrijheid kent grenzen. Maar over hoe hij en zijn pers sinds 10-10-'10 systematisch intellectuelen kapot en brodeloos hebben gemaakt en een anti-intellectueel klimaat hebben geschapen en in stand gehouden, heeft hij helemaal verdrongen. Ik kom tot de conclusie dat de pers haar rol heeft uitgespeeld. Lang leve het blog en de social media. Maar het is nog een lange weg.

In de discussie lijkt het Caribisch gebied homogeen. Dat het overal hetzelfde is. Allemaal met dezelfde problemen met dezelfde oorzaken en gevolgen. Er zijn ten minste vier varianten van het Caribische gebied: Angelsaksisch, Spaans, Frans en Nederlands. En laat ik de Amerikaanse invloed niet vergeten.

De rest van de ochtend gaat een panel over diffamatie. Ik vraag me af of de lokale vertegenwoordiger zich realiseert hoe hij zich daaraan schuldig maakt. Hij is toevallig al vertrokken. Nee, hij is er nog. Het gaat allemaal om kennissen en niet om kennis.

Op 3 mei 2013 besloot ik te stoppen met de talkshow "2121". Het was vrijdag en we hadden het eerste groepsgespek gehad. Het was het door elkaar praten van vier echo's. Er was geen structuur en een richting op een niveau dat niet meer op te krikken is. Laatkomende presentatoren die willen vertellen hoe de koningin haar ondergoed op Curaçao kocht, trek je niet meer aan. Het illustreert hoe slecht we de gesprekskunst beheersen. Ik besloot nog enkele maanden de overdracht te regelen. Mijn laatste show was eind augustus 2013.

Politiek 2.0

Kabinet Hodge 2.0 trad aan op 31 december 2012. Dan meldt Omayra Leeflang op 27 maart 2013, nog voor acht uur in de ochtend, dat Takenkabinet Hodge haar ontslag indient bij de gouverneur. Het is dus toch waar. Het was aangekondigd, maar ik wilde het niet geloven, want de taken waren nog lang niet volbracht. Ja, de pensioenleeftijd was opgetrokken naar 65 jaar. Het was 57 jaar, dacht ik. Ook de maatregel in de gezondheidszorg was genomen. Maar de OB was nog niet verhoogd. Ik hoor al een tijdje dat de politiek en het Takenkabinet op gespannen voet met elkaar leefden. Maar het struikelblok was toch de locatie van het nieuwe ziekenhuis. De politiek wil terug naar Otrobanda en Hodge wil geen *claim* en daarom wilde hij blijven op het zogenaamde Amstel-terrein.

Ook ging het gerucht dat de politieke steun van het nu te vormen politiek kabinet zal worden uitgebreid met de MAN. Dan hebben we twee van de drie partijen die Curaçao 2.0 hebben teruggeworpen naar 1.0 weer in de regering. We hebben het dieptepunt nog niet bereikt. Het gaat niet goed. Gelukkig blijkt het gerucht niet waar te zijn of gaat het plan niet door.

Kabinet Hodge wordt opgevolgd door Kabinet Asjes 2.0. Op 12 juli 2013 maakt het kabinet haar investeringsplan van 163,7 miljoen in de komende jaren (2013 – 2016) bekend. Het geld gaat hoofdzakelijk zitten in asfalt, de wijken en schoolgebouwen. De minister-president benadrukt dat de mensen in de wijken ook geschoold zullen worden. Maar ik zie geen nationaal plan en het idee van gratis onderwijs is een aaneenrijging van blunders. Het dieptepunt is op 1 september 2013, bijna een maand na opening van de scholen, als de leerlingen nog altijd geen boeken hebben ontvangen, omdat de PS-

minister de boekenfondsen naar communistisch model heeft gecentraliseerd. Op de voorpagina van het AD staat dat de voorbereidingen van de toekomst van de raffinaderij na 2019 allang hadden moeten beginnen. Maar daar zwijgt iedereen over of men blijft erg vaag. Diezelfde dag protesteren de taxi's, omdat de binnenstad een gratis shuttlebus heeft geïntroduceerd, die toeristen ophaalt bij de hotels en vervoert naar de binnenstad, om zo iets te doen aan het dalende aantal klanten. De taxi's zien dit als broodroof. Maar de taxi's behoren tot de duurste ter wereld, onbetaalbaar voor lokalen, en weigeren de taximeter te introduceren. Het taxibedrijf is de laatste vijftig jaar niet geïnnoveerd. Maar hetzelfde geldt in mindere mate ook voor de binnenstad. Zowel het kabinet, de taxi's als de binnenstad zijn geen 3.0. De investeringen van de regering zijn niet 3.0. In plaats van investeren in wegen zou men kunnen investeren in de digitale snelweg. De taxi's zien niet in dat mensen via social media een gratis rit regelen en de binnenstad snapt niet dat ze concurreren met *online shopping*. En dan ben ik hier niet volledig. Maar het is niet dat men niet wil, men is 2.0 en 1.0 en begrijpt niets van 3.0.

Er zit zand in mijn leidingwater. Er is geen straatnaambordje meer bij ons op de hoek. De raffinaderij onderzoekt de laatste *black-out*. De minister-president praat over het stoppen van de verkoop van loten via SMS. Op 19 juli 2013 moest ik denken aan de post op mijn wall van Willy: "*failed state*" etc. Een paar weken geleden ontkende hij dat, toen ik stelde dat Curaçao een *failed state* is.

Maar het is ook de dag nadat mijn neefje Kevin twee honden uit het water redt en de beelden op de buis verschijnen. Is het dan toch waar je op let? Ik let op plussen en minnen en de balans blijft een dikke min.

Op 19 juli is er discussie over het stoppen van het *Spaceport-*

project bij de luchthaven. De geheime rapporten over de toekomst van de raffinaderij. Het bezoek van premier Mark Rutte en zijn boodschap dat we samen geld gaan verdienen. Op 16 juni landt Rutte op het eiland en roept dat wij samen geld willen verdienen. Duidelijke 2.0-taal. "En als jullie willen, kunnen we over onafhankelijkheid praten." Premier Asjes die lotenverkoop via SMS afschaft, omdat Wiels dat nog had geroepen voordat hij werd vermoord. De mindsets gaan alle kanten op.

Op 23 juli 2013 zit ik in de studio van Z86 te luisteren naar de *live* uitgezonden persconferentie van de directeur van de Centrale Bank. De uitzending van 2121 was afhankelijk van de duur van de conferentie. Het jaarverslag van 2012 werd gepresenteerd. Het beeld is somber. De economie is gekrompen tot 0,1 procent, terwijl de Caribische regio en Latijns-Amerika gemiddeld groeide naar iets boven de drie procent. Er is een structureel tekort op de handelsbalans. Er is met veel verve gewerkt aan het sluitend maken van de overheidsbegroting, maar er is niet even hard gewerkt aan het stimuleren van de economie en de sociale ontwikkeling. De 163,7 miljoen geplande overheidsinvesteringen kunnen alleen bij een economische groei van tien procent, anders gaat de overheid zich weer in de schulden steken. Dit terwijl de bank een groei van 1,0 procent voor 2013 voorspelt. De toeristische sector levert de grootste bijdrage aan de deviezenvoorraad met drieëntwintig procent. De offshore sector levert nog maar vier procent. En de raffinaderij is nog altijd goed voor veertien procent. (Dit gegeven moeten we wel onthouden als we praten over de sluiting van de raffinaderij in 2019). Het stimuleren van economische groei is urgent. Investeringen moeten worden versneld door het versnellen van vergunningaanvragen. Het klinkt simpel, maar het is iets dat al heel lang wordt geprobeerd, alleen lukt het nog niet. Naar aanleiding van een

vraag meldt de directeur van de Centrale Bank dat de huidige Antilliaanse gulden geen wettelijke basis meer heeft en dat de Caribische gulden nu wel ingevoerd moet worden.

Curaçao wordt beïnvloed door geopolitieke ontwikkelingen, zoals de verkiezingen in Venezuela, de Verenigde Staten en Nederland. 14 april 2013 Maduro wint nipt, met amper 0,6 procent verschil met Capriles. Dat is ongeveer 235.000 stemmen van de 14.800.000. Chávez kan dus amper over zijn graf heen regeren. Deze uitslag geeft dus aan dat het land in tweeën is gesplitst. De helft wil een socialistische samenleving en de andere helft niet. De groep anti-socialisten is nog nooit zo groot geweest. Ze zijn dan ook teleurgesteld over de verkiezingsuitslag. Het moge duidelijk zijn dat het mandaat van Maduro erg smal is en dat spanningen tot een maximum zullen stijgen. Deze spanningen zullen leiden tot veel aandacht voor de binnenlandse politiek. De vraag is wat de buitenlandse politiek van deze grote olieproducent zal zijn. De hier geschetste situatie zal ongetwijfeld ook voelbaar zijn op Curaçao, waar de Chávez-doctrine ook zijn volgers kent. En wij nog zaken moeten doen vanwege de raffinaderij. Maar ook de Amerikaanse FOL-basis op de luchthaven is van geopolitiek belang.

Op 15 april 2013 gaan Ajax en PSV elkaar te lijf in de eredivisie. Dat is een grap natuurlijk, want het gaat om Venezuela. Vandaag is de verkiezing van de opvolger van Hugo Chávez die 5 maart 2013 is overleden. Of Maduro wint of niet, veel zal er veranderen. Ook op Curaçao, want binnenkort vertrekt Hodge en komt er een ander minister-president. Waarschijnlijk gebeurt dit direct na de kroning van prins Willem-Alexander op 30 april 2013. Maar voor de arme burger verandert er niets. Die blijft arm, weinig geschoold, met zorgen hoe de eindjes aan elkaar te knopen.

Op 16 april 2013 verwerkt de Verenigde Staten van Amerika de terroristische aanslag tijdens de marathon van Boston. De spanningen in Venezuela nemen toe, omdat de oppositie de overwinning van Maduro niet erkent. Er zijn manifestaties, burgers gaan elkaar te lijf en men vreest een burgeroorlog. Op Curaçao realiseert de burger zich nauwelijks dat de wet, die de grondbelasting verhoogt, door de Staten is aangenomen. De zoveelste maatregel. De Staten buigen zich over het reisgedrag van de ex-premier. Ondertussen is er geen visie voor Curaçao en ontbreekt onder andere een economisch beleid, maar ook op het gebied van Onderwijs en alle andere beleidsterreinen ontbreekt visie. Het zogenaamde TAC-rapport (2013) is geen echt economisch beleid.

Hoe afhankelijk Curaçao is van Venezuela blijkt wel uit de kwestie van de luchtvaartmaatschappij DAE. Op 14 juni 2013 staat op de voorpagina van AD dat de luchtvaartmaatschappij niet meer mag landen in Venezuela. DAE mag niet meer vliegen naar Venezuela. Dat gaat banen en omzet kosten. Dit zijn slechte resultaten. Waarom gebeurt dit? DAE heeft kapotte systemen. 1.0- en 2.0-systemen. Die kapot zijn. De klanten verwachten een ander serviceniveau. Venezolaanse autoriteiten hebben de vergunningen ingetrokken. Dat gaat heel veel banen kosten, helaas. Het staat er niet, maar dat houdt in dat DAE kapotte 2.0-systemen heeft. Op 11 augustus 2013 melden steeds meer media dat de bankier van DAE beslag heeft gelegd op de bankrekeningen van de maatschappij. Rond 15 augustus lijkt het doek voor DAE definitief te gaan vallen. Op vrijdag 30 augustus 2013, de dag van de opening van de vierde editie van het "Curaçao North Sea Jazz Festival", valt het doek. De rechter verklaart DAE failliet. De politiek kon niet helpen. Dit in een krimpende economie met een groeiende werkloosheid.

Er is groot menselijk leed bij de ongeveer driehonderdzeventig medewerkers en hun naasten. Het was bijna een voetnoot in de media. In een rode samenleving moet je niet omvallen, want niemand kijkt naar je. Ook Nederland is in recessie dus is uitwijken naar daar moeilijker dan in het verleden.

Foto 3: AD over DAE.

In "Curaçao 3.0" schreef ik: "De systemen van Curaçao 2.0 zijn al in *decline*, verval. Alle 2.0-systemen op Curaçao zijn gebroken. Politiek, Bestuur, Onderwijs, Gezondheidszorg, Transport, Pensioenen, noem maar op."

Soms heb je meer gelijk dan je denkt. Alle systemen op Curaçao zijn in verval. Dat moet je oplossen voordat het te laat is. Ik heb daarin gezegd dat op Curaçao systemen kapot zijn. DAE is er eentje van. Waarom vind ik het belangrijk om dit te zeggen? Omdat het banen kost. En omzet en winst. Banen voor de werknemers en winst voor de aandeelhouders. Of het kost

jou geld. Als de overheid ingrijpt, kost het jou geld. Dus kapotte systemen kosten jou geld, jouw baan en jouw winst. Is het duidelijk nu? Ik zie kapotte systemen. Ik weet ook hoe je ze moet repareren. Als je een kapot systeem hebt, kun je me bellen. Ik maak geen systemen kapot. Ik analyseer ze en ik repareer ze. Als je als manager verantwoordelijk bent voor het systeem: zorg dat het niet breekt. Bel me om je daarin bij te staan. Daar gaat "Talk 3.0" over. Niet over mij maar over jou. Over jouw baan, jouw omzet en jouw winst. Want die gun ik jou. Die gun ik de samenleving, die er beter van wordt.

Tot zo ver de mozaïek van de mindset 2.0 op Curaçao.

Foto 4: Raffinaderij is 2.0.

Mindset 3.0:

Creative Class and the World is Flat

Ineens ging het licht aan. Nu is een Spaanse prinses verdacht van corruptie. Dat wordt gemeld op 4 april 2013. Zelfs de royals hebben zitten graaien. Nu is alles ineens transparant.⁷ Ook blijkt dat de rijken der aarde 21 triljoen hebben weggezet in verschillende belastingparadijzen, waaronder die in het Caribische gebied.

Dat blijkt als er begin april 2013 grote hoeveelheden e-mails bij journalisten terechtkomen.⁸

Het licht ging overal aan; in de sport (denk bijvoorbeeld aan de dopingaffaires in de wielersport), de financiële sector en de politiek.

2.0 is achterhaald. Eric Panneflek (vermogensbeleggingsadviseur) verwijst mij naar zijn laatste interview met Apentie TV in Suriname, juli 2013.

Hij zegt daarin onder andere dat het faillissement van Detroit het begin is van de verdere verdieping van de crisis die in 2008 begon met de bankcrisis. Dat de nu aangebroken crisis zal aanhouden tot en met 2017. Zo iets had Wim de Vrijer, voor zijn overlijden, meerdere malen op mijn porch proberen uit te leggen.

Maar op die zaterdag 27 juli zitten Ivan en ik weer op de porch en bespreken we de “Tegenlicht”-uitzending: “Overvloed” van 1 april 2013.

⁷ <http://www.guardian.co.uk/world/2013/apr/03/spain-princess-christina-suspect-corruption>

⁸ <http://www.bbc.co.uk/news/business-18944097>

“Tegenlicht kijkt mee over de schouder van een man die ondanks de crisis een overvloedige toekomst verwacht: Peter Diamandis.

Door technologische ontwikkelingen wordt het leven beter dan ooit.

Terwijl de wereld in crisis is, is één man positiever dan ooit. Zijn naam is Peter Diamandis en hij is ervan overtuigd dat we de komende decennia alle grote problemen in de wereld kunnen oplossen. Razendsnelle ontwikkelingen in technologie maken het mogelijk te voorzien in de behoefte aan water, voedsel, onderwijs en gezondheidszorg van alle negen miljard mensen, die onze wereld over twintig jaar zullen bevolken.

Diamandis, schrijver van het boek “Abundance”, verkondigt zijn ideeën op de door hemzelf en de bekende futuroloog Ray Kurzweil opgerichte “Singularity University”, midden in Silicon Valley. Uit de hele wereld trekt de universiteit bezoekers die zich willen voorbereiden op een wereld van ongekennde technische mogelijkheden.

In deze uitzending kijkt Tegenlicht naar de wereld door de ogen van Peter Diamandis. Zoals in Qatar, waar door het Sahara Forest Project met zeewater voedsel in de woestijn wordt geproduceerd, en in Silicon Valley waar de techniek ontwikkeld wordt die zonne-energie nog goedkoper en breder toepasbaar zal maken.

Maar de ideeën van Peter Diamandis gaan verder dan specifieke technologische oplossingen. Hij ziet een wereld opdoemen waarin technologische ontwikkelingen in een steeds hoger tempo zullen verlopen.

Zoals op het gebied van gezondheidszorg, waar het gebruik van data en smartphones het mogelijk maken om

iemands gezondheid niet af en toe te monitoren, maar constant. De gevolgen daarvan zijn voor velen nog nauwelijks te overzien.

En alsof het allemaal nog niet snel genoeg gaat, wijst Diamandis erop hoe we allemaal meedoen aan deze versnelling. Door zelf mee te ontwikkelen, als onderdeel van een wereldwijd digitaal netwerk en met alle informatie die daarop te vinden is. Zo ontstaat er een nieuwe stroom onverwachte uitvinders, die opvallende oplossingen vinden voor hardnekkige problemen.

Zoals bijvoorbeeld Jack Andraka, een 16-jarige middelbare scholier die met Google en Wikipedia een hele nieuwe, superefficiënte kankertest ontwikkelde. De komende twintig jaar krijgen nog eens 2 miljard mensen toegang tot het internet en dus voorspelt Diamandis dat de technologische ontwikkelingen alleen nog maar sneller gaan.”⁹

Dit hierboven beschreven fenomeen van onverwachte uitvinders noemde prof. Roel in 't Veld in 2010 “kennisdemocratie”.

Flow en *bliss*. Je hebt ook van die dagen dat het allemaal goed zit, midden in de crisis. Soms weet je dat. Je hebt rust in je hoofd en je hebt veel energie in je lijf. Je gaat zomaar alle planten in de tuin snoeien. Je voelt je lichter, kunt beter denken en daardoor handelen. Je hebt inzicht in de problemen en kunt ze één voor één afhandelen.

Soms heb je dat. Dan druk je op de knop “*send*” en je manuscript “*Caribbean 3.0*” is weg. Je ouders zijn de dag daarvoor, op Vaderdag, terug na een maand Europa. Je dochter belt op uit Nijmegen om te zeggen dat ze het statistiek tentamen heeft gehaald. De elektricien heeft gebroken schakelaars

⁹ <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2012-2013/overvloed.html>

vervangen en brengt je voor wat extra's niets in rekening. De metselaar vervangt gebroken tegels. Alle "to-do's" van de dag zijn gedaan. En je moet nog een top-talkshowprogramma maken met ex-minister dr. Steven Martina van Economische Ontwikkeling.

Op 17 juni 2013 vertelt mijn dochter via Skype dat ze haar propedeuse Psychologie cum laude heeft gehaald. Later hoort mijn zoon dat hij is geslaagd voor zijn MBO. Ik ben blij voor mijn kinderen. Ben trots op ze, maar eerlijk gezegd, ik had niet anders verwacht. Mijn vrouw heeft hard met ze meege-studeerd. Ik houd van mijn gezin. Flow bestaat echt. Misschien een *clue*: vergeven, loslaten en liefde. Om van 2.0 naar 3.0 te geraken moet je 2.0 los laten. Het was een bloglezer die via Facebook zei dat hij iets van het leven had geleerd: loslaten. Ik moest even aan de chat met mijn dochtertje in Nederland denken. Ik zei: "Draag het niet mee in je rugtas." "Wat bedoel je, Papa?" "Mensen hebben een denkbeeldige rugtas. Daar draag je je ervaringen in. Wil je gelukkig zijn, moet je zo min mogelijk meedragen. Kies die mooie momenten en draag die met je mee." De boodschap is dus: laat al die nare ervaringen achter je, dan kom je vooruit.

Balkan en *bliss*. 27 juni 2013 is een typische ochtend waarin ik te laat opsta. Mijn productiepiek is zeven uur. Na halfnegen ga ik, normaal gesproken, netwerken, wat e-mailcorrespondentie; het schrijven en dergelijk zit er dan op. Geen nieuws vandaag, *please!* Ik zet een kop koffie en begin toch maar. Al snel door de "*to-do lijst*". Doe wat e-mailcorrespondentie. Nodig de gasten voor de talkshow 2121 van de komende drie weken uit. Dat is niet gebruikelijk op Curaçao. Hier word je dezelfde dag nog gebeld.

Dan raak je aan het chatten met John Steyaert die in de Balkan aan een strand op vakantie is met de familie. Hij kijkt naar

de proefdruk van boek “Caribbean 3.0”, de opvolger van “Curaçao 3.0”. Hij stuurt mij de lijst met typo’s via Facebook chat. Ik doe ze in een document dat ik dan naar de uitgever mail.

Bea Moedt geeft toestemming voor het gebruik van twee foto's. Nog even Jopi Hart vragen om naar het persbericht voor de lancering van “Caribbean 3.0” te kijken. Waarschijnlijk gaan we de *deadline* voor de lancering van het boek van 30 juni gewoon halen. Als je even loskomt van 1.0 en 2.0 werkt 3.0 gewoon. De bal op Wimbledon gaat ook op en neer.

Crowd sourcing. Op 22 mei 2013 zat ik te piekeren over het kaft van mijn boek “Caribbean 3.0”. Een boek in het Engels voor het Caribische gebied en voor mensen met belangstelling voor *Small Island Developing States* in de regio. Ik heb een eerste voorstel, maar het lijkt veel op het kaft van het boek daarvoor, “Curaçao 3.0”. Ik zit te chatten met een collega die ook vindt dat het kaft anders moet. Hij zegt: “Crowd design”. Ik ga zoeken en vind een site die een dergelijke dienst aanbiedt. Ik schrijf ze gelijk aan. Ik moet antwoorden op de vragen op het scherm. Door deze vragen te beantwoorden, weet men wat ik wil. Ik moet mijn creditcardgegevens invullen. Ik ontvang gelijk mail van de site die mij welkom heet. Een tweede mail is van mijn persoonlijke begeleider, die is aangesteld door de site. Nu zullen 15 ontwerpers, overal ter wereld, werken aan mijn kaft en binnen achtenveertig uur ontvang ik de ontwerpen en kan ik een keuze maken. Als ik één kies betaal ik tweehonderd dollar. Ik neem nog een slok koffie en leg het aan mijn collega in de chat uit. Ook hij kan niet geloven dat ik dit in minder dan tien minuten heb geregeld. Mindset 3.0. De ontwerpen kwamen inderdaad binnen, maar ik blijf loyaal aan de ontwerpers van het kaft van Curaçao 3.0.

Webinar. Een vriend mailde mij de link. Ik kon me online aanmelden. Op 20 mei 2013 ontvang ik een mail met link dat ik om 13.00 uur kon inloggen. Ik volg een seminar over hoe schrijf en publiceer je een boek. Ik ken het proces al, maar je moet blijven leren en kijken of je iets nieuws kunt leren; permanente educatie. Maar wat veel belangrijker is voor mij, is het leren luisteren naar webinars. We gaan steeds meer naar webinars en wij moeten ook webinars gaan organiseren. Ik zou ook een webinar willen organiseren.

444+

Mijn boeken “Curaçao 3.0” en “Caribbean 3.0” zijn goed ontvangen. Wat ik mij ben gaan realiseren aan de hand van de vele reacties is dat Curaçao 444 km² groot is. Daar doen we het met zijn 150.000. Een aantal van mijn vrienden en ik zijn er in 2013 achter gekomen dat we in de lokale kenniseconomie niet aan de bak komen en zijn digitaal verhuisd naar de globe, 444+. Wat houdt dat in? Vanaf nu steken wij geen energie meer in Curaçao, want het is verspilling en contra-productief. Het is geen gemakkelijk besluit, want we hebben altijd alles met veel passie gedaan, maar de liefde moet van twee kanten komen. Ik heb niet de illusie dat ik gemist zal worden. Wat houdt 444+ concreet in? Dat ik per direct niet meer post op Facebook over lokale aangelegenheden en dat ik zo spoedig mogelijk stop met de radiotalkshow 2121.

Naast mij zit de moeder van een boekopmaker, die lokaal geen werk kan vinden. Het is een intelligente professional. Ik vraag: “Waarom niet via internet de wereld in?” Zij antwoordt: “Niet aan gedacht.” Mijn vriend heeft gelijk: “We denken alleen maar aan de mogelijkheden op deze 444 km². We denken in termen van schaarste en vechten elkaar het eiland af. We hebben een 2.0-mindset en zo komen we niet tot een 3.0-niveau.”

Curaçao is slechts 444 km² en we zijn met ongeveer 150.000 inwoners op het eiland. Dit is wat over is na de ontmanteling van de Nederlandse Antillen op 10 oktober 2010. We denken en handelen vaak binnen deze zelf opgelegde realiteit. We vergeten zelfs de ongeveer 140.000 landgenoten in Nederland. We vechten om deze *bolo* (taart). Deze taart wordt iedere dag kleiner. Realiseren wij ons dat wel? Dit is een 0.0-mindset, want Curaçao is vanaf het koloniale 1.0-tijdperk het resultaat van globalisering. Zelfs in het prekoloniale tijdperk waren we onderdeel van het vaste land. De raffinaderij kwam hier in 1916 vanwege globale ontwikkelingen. Offshore en toerisme zijn onderdeel van globalisering. Ook de criminaliteit is transnationaal. En toch, sinds de autonomie van 1954 denken we steeds meer 444. En na 30 mei 1969 helemaal. *Nos mes por* (wij kunnen het zelf). Maar dat kunnen we niet. De economie staat stil. Het ambtelijke apparaat werkt niet. De gezondheidszorg heeft geen adequate inspectie. Het onderwijs is beneden maat. De politie kan zaken niet oplossen.

De huidige generatie bestuurders kan het blijkbaar niet. Hoeveel is de economie de laatste tien jaar gegroeid? Wie kan het dan wel? De jeugd leert ons dat het anders moet en kan. Ze veroveren de *baseball*-wereld. Ze zijn op alle terreinen succesvol. Helaas kunnen ze het niet overnemen, want wijsheid komt pas met de jaren. De huidige generatie moet zelf Curaçao weer openen door de juiste man of vrouw op de juiste plek te zetten. Ook binnen de vakbonden moet vernieuwing komen. Wie wordt de volgende inspirerende leider van de Sitek?

We moeten 444+ denken. "The World is Flat" is de titel van het boek van Thomas Friedman (2005). Hoe kan iedereen zijn talenten via het internet exporteren, net als "Tera Percussion" drums en andere muziekinstrumenten exporteert. En ja, de topadvocaat Mr. Karel Frielink, in zijn optreden in de

talkshow 2121, en het Statenlid mevrouw Omayra Leeflang, in haar persconferentie over technisch onderwijs op 23 mei 2013, hebben gelijk: we hebben ook ambachtslieden of vakmensen nodig. Waar blijft het technisch onderwijs? En Roland Rouse heeft ook gelijk dat landbouw belangrijk is.

René Martina plaatst op mijn wall een hele scherpe reactie op deze blog: “En binnen de 444+ vinden we weer groepen die alleen voor zich en de zijnen denken. Dus misschien is het wel $444 : 10 = 44$. Tien stammen van gemiddeld 15.000 leden.”

Het is zondag 24 maart 2013. Het is de dag nadat ik een presentatie heb gehouden voor GreenTown in het WTC, over de toekomst van de raffinaderij. In 2019 verloopt het contract met de Venezolaanse PDVSA en de onderhandelingen zijn nog niet begonnen. En sinds de dood van president Chávez op 5 maart 2013 hebben de Venezolanen nu verkiezingen aan hun hoofd. Dus de vraag die ik moest proberen te beantwoorden is: “Kunnen er 2250 nieuwe banen worden gecreëerd ter vervanging van de banen gerelateerd aan de raffinaderij?” Ik stel dat het niet mogelijk is om Curaçao 3.0 te creëren met een 2.0-mentaliteit. Ik weet ook niet hoe je een 3.0 kunt kweken. Op hetzelfde tijdstip was er ook een *Car show* van de MCB bank. Beide evenementen werden zeer matig bezocht. Het is duidelijk dat de crisis nu echt is toegeslagen op het eiland.

In de avond opent de leider van de PS in zijn radioprogramma weer de aanval op professionals. Professionals die hij zelf in het kabinet heeft gevraagd. De professionals hadden ook nooit in zo'n kabinet zitting moeten nemen. Maar ook de professionals die hebben gegraaid bij het Bureau Ziektekostenverzekering BZV hebben de professionals geen dienst bewezen. Met name advocaten en accountants komen er niet goed van af. Volgens de leider is het internet de oorzaak van

alle criminaliteit en gaat hij nu een kruistocht beginnen van Oostpunt naar Westpunt. Kortom, mensen moeten dom gehouden worden: 1.0.

Vroeg in de ochtend van 23 maart 2013 was het bericht via Facebook de wereld ingekomen dat de ex-premier van de Nederlandse Antillen en oprichter van de PAR, Miguel Pourier, was overleden op 74-jarige leeftijd. Op Facebook melden honderden mensen wat Miguel Pourier voor ze heeft betekend. Voor mij was hij "Tokayo" (naamgenoot). Als we elkaar ontmoeten was het "Tokayo" en we begrepen elkaar, ook als we het niet met elkaar eens waren. We konden uren naast elkaar staan, niets zeggen en alles was goed. Miguel was in de jaren negentig weer actief geworden om het land te redden. Ik denk dat hij wist dat hij niet meer de kracht had om dit kunstje nu nog een keer te flikken en is dus daarom getranscendeerd naar het niveau waar zijn lichaam hem geen beperkingen oplegt. Ik denk aan de kleine dingen waar nu niemand aan denkt: tennis, tafeltennis, gitaarspeler, *Kousa Komun* (pressiegroep mede door hem opgericht). Ik moet ook plotse-ling denken aan die dag in september 2005, toen hij de aula in Tilburg kwam binnenlopen voor de verdediging van mijn proefschrift. Maar ik ben niet verdrietig, want ik weet zeker dat Miguel veel moet hebben geleden bij het kijken naar de ex-Antillen en zijn politieke partij die niet meer de harmonie kent die hij nastreefde. Tokayo RIP.

Er is nog veel dat hoort bij een mindset 1.0 en 2.0 aanwezig in onze huidige samenleving. Mindset 1.0 is een fixed mindset, dit terwijl de 3.0 een samenleving is van kennis en creativiteit. Op 13 juni 2013 moest ik denken aan de stichting van de PAR, politica mevrouw Marilyn Alcalá-Wallé. Ze neemt het op voor al die afgestudeerde beursalen die nu met een torenhoge studieschuld in euro's zitten en een relatief laag inkomen in

Antilliaanse guldens hebben. Ik vraag me af: “Wat is de waarde van kennis?”

Ik heb met verbazing geluisterd naar een vergadering van de Staten over het gratis onderwijs. Het gratis onderwijs is niet begroot. In 2012, vlak voor de verkiezingen, is het door de PS om populistische redenen doorgedrukt en is het geld uit de kas van de overheids-NV Rafinaderia di Kòrsou gepakt. Thans wordt dit in een civiele enquête onderzocht door het Hof van Justitie. Wat is de waarde van kennis?

PS viert de resultaten van de studenten in de regio. Vorig jaar is een groep in de regio gaan studeren met een *scholarship*. Ik denk dat deze studenten wel goed terecht komen, want ze moeten een voorbeeld worden voor studeren in de regio. 11 Juni 2013. Ik moet echt nadenken. Al die ouders zo blij met hun kind dat naar de HAVO mag, omdat ze die zogenaamde EFO-test goed hebben gemaakt. Het wordt steeds gekker. Hele cijferlijsten worden op Facebook geplaatst. Ook foto's. Alleen wat moet je als je kind gewoon zijn best heeft gedaan, maar gewoon geen studiebol is of niet past in het onderwijsstelsel? Het technisch- en beroepsonderwijs wordt al generaties lang ondergewaardeerd. Op 13 juni zie ik mijn nichtje in Rotterdam met mijn dochter via Skype. Ze zijn ook euforisch, want mijn nichtje is geslaagd en gaat nu studeren.

Op televisie zie ik de rapportages van de examenuitslagen bij de middelbare scholen, met nadruk op de HAVO- en VWO-leerlingen.

Wat is kennis waard? Al die illusies.

Dan die *kids* in groep acht van de Oranjeschool op Curaçao, die beschuldigd werden van fraude. Ja, het is een school midden in een arbeidersbuurt en zomaar waren de resultaten bovengemiddeld. Na veel druk vanuit de samenleving gaat de politiek zich ermee bemoeien en mogen de leerlingen toch

naar de HAVO.

Maar in Nederland heb je ook de examenfraude. De druk om hoog te scoren is enorm en mensen komen in de verleiding om het lot een handje te helpen.

Wat is die kennis waard? Omstreeks juni 2013. De vrouw van de nieuwe minister-president Asjes wordt, tegen alle adviezen in, toch benoemd in de Raad van Toezicht van de Curaçao Tourist Board.

Ook meldt een topambtenaar in een privé-boodschap op Facebook, want openlijk durven we het niet meer, dat de nieuwe minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn op haar vierde werkdag een intimiderende brief heeft rondgestuurd dat alleen instructies van de nieuwe top gevolgd moeten worden. De vorige top was kort voor haar aantreden door haar voorganger en partijgenoot bijna met geweld verjaagd. Even had ik de illusie dat de nieuwe minister het onrecht ongedaan zou maken, maar zij handhaaft de maatregel van haar voorganger.

Kennis is niets waard, het gaat om kennissen. In Suriname zeggen ze: “Je moet je vitamine R innemen: Relaties”.

Ik zou zeggen dat de ouders zich net zo veel zorgen moeten maken over patronage en nepotisme en zich moeten inzetten in de strijd daartegen, want anders is de kennis van hun kinderen niet veel waard. De eerste stap zou moeten zijn dat er geen verschil mag zijn tussen school A en school B. Op Curaçao schijnen er nog altijd elitescholen te bestaan en je moet je kennissen inzetten om je kind op deze scholen geplaatst te krijgen.

Is kennis een handicap? Er is een omgekeerd evenredig verband tussen kennis en inkomen. Kenniswerkers zijn steeds

vaker werkloos. De banen die worden gecreëerd, zijn banen voor *family and friends*. “Daniel, mi brother ki dia Bo ta yama’mi pa nos dal un kofi” (“Daniel, mijn broeder, wanneer bel je me voor een kop koffie”).

Over kennis gesproken. Al enige tijd woedt er een discussie over fluoride in het drinkwater. Volgens activisten is dit giftig, schadelijk voor de gezondheid en houdt het de bevolking suf en verlaagt het het IQ. Vele landen hebben fluoride uit het water verwijderd. Aqualetra zegt dat, als het toevoegen van fluoride niet langer wettelijk verplicht is, zij zullen stoppen met het toevoegen hiervan. De minister is van mening dat wetenschappelijk is bewezen dat de stof goed is voor de gezondheid, met name voor het gebit. Maar hierover moet op basis van kennis toch een beslissing genomen kunnen worden? Voorlopig gaat de discussie door. Iedere dag verschijnen in alle media nieuwe stellingen van overal ter wereld.

Voor de zoveelste keer is het internet plat in McCafe Saliña. Men begrijpt misschien inmiddels wel dat men niet alleen voor de koffie komt, maar toch. Er is geen internet. Ik beschik dit keer wel gelijk over de krant. Het is niet echt druk. Het is tien uur en over een uur moet ik verder naar een verjaardag. In het AD van dinsdag 26 maart 2013 staat hoe Mike Eman, de premier van Aruba, aan de Technische Universiteit van Delft vertelt hoe hij Aruba voor 2020 groen zal maken. Ik moet denken aan de speech van premier Hodge van Curaçao, enkele weken eerder in diezelfde zaal, tijdens zijn kennismakingsreis naar Nederland. Zijn verhaal was duidelijk minder visionair en inspirerend. Verder meldt de krant dat in Aruba de docenten een workshop volgen over duurzaamheid. De perceptie is duidelijk: op Aruba draait het naar 3.0 en Curaçao dreigt af te glijden naar 1.0.

3.0 Leeft wel op Facebook op Curaçao. Geert Huisman post een artikel over hoe een bushalte een virtuele supermarkt is. Je bestelt met je smartphone en de boodschappen worden thuisbezorgd¹⁰. Lernnerth Angela reageert op mijn blog over de mindset 3.0. Hij stelt dat om die mindset te verspreiden de leiders eerst de mindset moeten verwerven en deze moeten uitdragen aan hun collegae. Orlando post een aantal TEDx opnames over de toekomst¹¹. Hans Bicker meldt dat die supermarkt een te snelle stap is. Ik vertel hem dat Afrika van geen telefoon naar mobiele telefoon is gegaan. Darren Arnell (student in Delft) werkt hard aan de voorbereidingen van de conferentie CC3.0 (Curaçao 3.0), die eind 2013 op Curaçao gehouden zou moeten worden. Je hoopt dat het niet, zoals gebruikelijk, bij blablabla blijft.

Global peace index. Brazilië is op straat tegen het WK-voetbal 2014 en de Olympische Spelen. De datum is 19 juni 2013. Wat is er aan de hand in de wereld? De rijken worden rijker, de armen armer. Juist op het moment dat ik de onzin uit mijn hoofd wil zetten dat er iets op wereldschaal aan de hand is, stuit ik op dit bericht, gedateerd 12 juni 2013: "Volgens de index is er ook een verband tussen landen die het hardst geraakt zijn door de economische crisis uit 2008 en een afname van de vreedzaamheid in een land. Snijden in sociale voorzieningen, in combinatie met groeiende werkloosheid, heeft volgens het rapport geleid tot meer gewelddadige demonstraties en misdaad."¹²

Er is dus echt iets aan de hand.

¹⁰ <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2021064/How-buy-groceries-virtual-supermarket--train-platform.html>

¹¹ http://www.ted.com/playlists/85/what_does_the_future_look_like.html?source=facebook#.UVGP7hp_uD9.facebook

¹² <http://www.mo.be/artikel/wereld-minder-vreedzaam-geworden>

Hoe kan ik het verschil tussen mindset 2.0 en 3.0 uitleggen:

Hiërarchie	-	Netwerken
Materieel	-	Immaterieel
Extremen	-	Gebalanceerd
Greed	-	Share
Gadgets	-	Smartphone
Bestaande oplossingen	-	Nieuwe oplossingen
Employment	-	Employability
Conservatief	-	Progressief
Haat	-	Liefde

We need to have 3.0-mindset to move from 2.0 to 3.0. I remember the quote from Mathma Gandhi: "Be the change you want to see in the world".

Hoe is het met mijn eigen mindset? Ik ergerde me aan mijn e-mailaccount van UTS, "onenet.an". En ik moet toegeven dat het niet alleen aan de mindset lag van UTS. En toch.

Toen ik een *password reset* wenste, werd me verteld dat ik met mijn identiteitsbewijs moest langskomen. Maar dacht ik later: bij mijn "Hotmail" en "Gmail" hoef ik niet met mijn bewijs langs.

Dus het klopt niet.

Alex Rosario heeft het argument van mindset 3.0, na mijn GreenTown-presentatie op 23 maart, in een interview overgenomen. Er is nu een aantal vragen. Wat is de mindset 3.0? Wat is de mindset 2.0? En hoe kom je van de een naar de ander? De vragen en antwoorden zijn niet eenvoudig.

3.0 Is onafhankelijk en zelfredzaam. Die is niet persé op zoek naar een vaste baan en die rekent niet op de overheid. 3.0 Probeert zelf aan een inkomen te komen. Bij het nastreven van zijn doelen maakt hij gebruik van sociale netwerken. Hij helpt ook anderen die hun doelstellingen trachten te realiseren. Hij profileert en maakt zijn mening kenbaar via het internet.

Hij verzorgt en volgt via het internet een *masterclass* en kijkt naar TEDx opnames. 3.0 Leest, is positief ingesteld en blijft zoeken naar mogelijkheden.

2.0 Is de industriële mindset. Die heeft niet geleerd zelf te denken en problemen op te lossen. 2.0 Is machteloos en stelt zich afhankelijk op. De 2.0-leider tracht mensen zoveel als mogelijk in deze mindset te houden. Op 19 juli 2013 komt in het nieuws dat de stad Detroit faillissement heeft aangevraagd. Het hoogtepunt van de stad waren de hoogtijdagen van de automobiellindustrie, 2.0.

Generations

Generations Y and Z have the opportunities to make long term decisions, like what to study, where to live, where to work, whom to marry and start a family based on the new current conditions. The baby boomers, those who are not wealthy, must be concerned about their pension and healthcare programme. Generation X is struggling with refinancing their debt and pension.

“Curaçao young creative entrepreneur 2013”. Tera Percussion heeft de *award* gewonnen. Als men verder kijkt naar alle kandidaten dan zien we de generaties 3.0. Al die ondernemers hebben een businessmodel, gebaseerd op het internet. Je moet hen benaderen via het internet, de transacties vinden plaats via het internet. 3.0 Is er al, gaat komen en is onvermijdelijk. De vraag is: hoe snel? Mijn stelling: om voordeel te behalen zou Curaçao actief moeten streven naar 3.0.

De generaties 1.0 en 2.0 (de *babyboomers*) gaan verhaal halen. Op 19 april begeven ongeveer duizend gepensioneerden zich naar de Staten, waar de wet wordt behandeld om de omzetbelasting te verhogen van zes naar negen procent.

Sommige gepensioneerden hadden een rollator. Ik zit om tien uur alleen aan de koffie in een WiFi-café en luister naar de vergadering en andere rapportages via internetradio op mijn iPad. Het is weer een warme dag. De spanning was de laatste dagen snel gestegen. De maatregelen van het takenkabinet Hodge beginnen voelbaar te worden. Ik raak helemaal in de war.

Voor wie hebben deze mensen, die protesteren, gestemd in 2010 en 2012? Zeker een groot deel van deze mensen hebben gestemd op de politici die tussen 2010 en 2012 het nieuwe land hebben geruïneerd en politici die nu de maatregelen nemen. Waar waren deze mensen in 2012 toen burgers de straat op gingen om te protesteren tegen de corruptie en het wanbeleid? Waar waren deze mensen toen mensen werden ontslagen en door het slijk werden gehaald?

Ik hoor Statenleden die de regering van 2010 tot en met 2012 en hun daden hebben gesteund. Ik hoor Statenleden die zetels hebben “meegenomen”. Een ander Statenlid neemt het woord: “*felis atardi*” (gelukkige dag). Ik raak verder in de war.

Wanneer Stanley het concept van mijn blog leest, is hij geïrriteerd. Hij verwacht van mij een alternatief en geen “leuke” bespiegeling. Ik dien hem van repliek. Ook deze groep is “*self centered*”.

Waar was deze groep toen bijvoorbeeld de intellectuelen werden afgeslacht? Deze groep herkende zich in valse en nutteloze nationalistische praatjes die niets anders waren dan een populistische poging om stemmen te vergaren.

De vergadering duurt de hele dag. Het is ook de dag dat Nicolas Maduro de eed aflegt als president van Venezuela. In tegenstelling tot de begrafenis van Chávez, is er niemand van Curaçao bij. De regering heeft wel een felicitatie gestuurd.

Het hoogtepunt, of dieptepunt, van de statenvergadering is als de “dame” van de oppositie de leider van de grootste regeringspartij “*maribaka*” naar het hoofd slingert. Het is dan ook het hoofdartikel van een krant die serieus wordt genomen.

Yu di Kòrsou 3.0. Op 2 april start TeleCuraçao en UTS een campagne over de goede Curaçaoënaar: É Bon Yu di Kòrsou. Ik geef later mijn commentaar. Ik had al besloten om op zoek te gaan naar de elementen van de mindset 3.0 bij succesvolle Curaçaoënaars en om zo te onderzoeken wat het is om vervolgens te achterhalen hoe je die mindset kunt kweken. De volgende mensen en teams kwamen de afgelopen dagen bij mij langs:

Jean Julien Rojer wint een Masters tennistoernooi in dubbel in Miami op 30 maart 2013.

Ik denk ook aan de baseballselectie van het Koninkrijk die bij de top vier van de wereld eindigt.

En ook aan Tatiana en Pernell die nu hun met de hand gemaakte conga's exporteren via het internet.

Aan Randal Corsen met zijn nieuwe productie “symbiosis”, die zijn talenten etaleert.

Ik denk aan de tweede editie van het Internationaal Filmfestival van Curaçao van begin maart 2013.

Ik zie iedere dag mijn kinderen, mijn neven en nichten en hun vrienden. Ik zie hun veelzijdigheid, hun ontwikkeling en hun groei. Ze zijn nu al wereldburgers. En ik weet nu al dat ze in Curaçao niet het beste uit zichzelf kunnen halen. Ze zullen waarschijnlijk elders in de wereld schitteren en hier anoniem vakanties doorbrengen.

Ik zie Notisia 360 van Yves Cooper. Ineens duikt hij op met een App voor nieuws op je smartphone. Eindelijk heeft iemand het gesnapt. Zo’n App moest er gewoon komen.

Deze mensen hebben de 3.0-mindset. Door naar ze te kijken, moet het mogelijk zijn om te ontdekken wat 3.0 is en hoe je van 2.0 naar 3.0 gaat. Het gaat om relatief jonge mensen die in het buitenland succesvol worden.

Ik moet denken aan de vragenlijst voor personen om te testen of ze 3.0 zijn. Deze test komt aan de orde in het hoofdstuk "Hoe kom je naar mindset 3.0?"

Maar terug naar de campagne met betrekking tot de goede Curaçaoënaar. Ik denk ook aan de recente campagne "*Dushi hende*". Deze campagnes zijn geldverspilling. Er zijn hele goede mensen kapotgemaakt en niemand onderneemt een poging om deze mensen te rehabiliteren. Ze waren ook *bon yu di Korsou* en *Dushi hende*, De campagnes zijn volstrekt ongehoofwaardig. Het zijn oppervlakkige zaken en raken niet de essentie.

Blokkades en drogredenering die niet leiden tot 3.0-mindset

Er zijn enkele blokkades die een mindset 3.0 in de weg staan. Inzicht in deze blokkades kan bijdragen om deze op te heffen en ontwikkeling van nieuwe mindset 3.0 bevorderen. We geven vaak systemen de schuld en willen systemen veranderen. Dat is lekker gemakkelijk, want dan hoeven we niet aan onze mindset te werken. Op 16 mei hoor ik de door mij zeer gewaardeerde nestor van de pers, Orlando Cuales, op zijn radio Z86 weer pleiten voor het veranderen van het kiesstelsel van Curaçao. Niet repareren, maar helemaal nieuw neerzetten. Waar hij deze mening op baseert, weet ik niet. Hij zegt dat het systeem faalt en de oorzaak is van het wanbestuur. Hij zegt onder andere dat het coalitiesysteem instabiel is en dat de kiezer geen duidelijkheid krijgt over politieke partijen om daarna met hen te kunnen afrekenen. Ik hoor hem ook zeggen dat pleisters plakken op het kapotte systeem niet zal helpen.

Het standpunt komt goed over, maar is niet onderbouwd. Ik zeg: *“If it is not broken, don’t fix it”*. Zo dachten we ook dat de Antillen kapot was. Niet dat ik geen voorstander ben van een autonoom Curaçao. We hebben de Antillen afgeschafte and *see the mess we have gotten ourselves into*.

Op het eiland denkt men nog steeds in termen van ontwerpen, eventueel testen en daarna implementeren. Zo denk je als je bijvoorbeeld een raffinaderij bouwt. Software ontwikkel je anders. Je bouwt gelijk een eerste versie en je gaat continu verbeteren. Dat is het verschil tussen 2.0 en 3.0.

Zo hebben we nog andere door de tijd achterhaalde misvattingen. We denken dat we een nieuwe mindset creëren door nieuwbouw. Velen denken dat een nieuw ziekenhuis zal leiden tot verbetering van de kwaliteit van de gezondheidszorg. Dat dacht men enkele jaren geleden ook, toen men de nieuwe gevangenis bouwde. Dat is niet uitgekomen. Maar toch volharden wij. Het is deze zelfde mindset die heeft geleid tot de ontbinding van de Nederlandse Antillen. Door het veranderen van de structuur zou er automatisch een nieuw en beter land Curaçao ontstaan. Dat is nog niet het geval. Maar het is nog niet genoeg. Nu denkt men een betere politicus te krijgen door het kiesstelsel te veranderen. Een betere begroting door het College financieel toezicht (Cft) te vervangen door het instellen van een Begrotingskamer. Een betere Centrale Bank door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten te splitsen. Betere *corporate governance* door een nieuwe wet en code te introduceren. En ook een beter ambtelijk apparaat door een nieuw kantoor te bouwen.

Dit is niet nieuw. Eens dacht men dat sociale problemen op te lossen waren door volkswoningen. Dat is niet helemaal waar gebleken. Hetzelfde gevoel heb ik ook bij sommige van de rotondes die de laatste jaren zijn gebouwd. Met name de *landscaping*. Binnen enkele dagen vallen de bomen en lan-

taarnpalen om en niemand zet ze ooit weer recht. Na wat Facebookacties van burgers gebeurt er soms wat. Dus als de minister op 28 augustus 2013 op zijn Facebook *wall* zegt: “Repareer de wegen is repareer Curaçao”, dan heb ik het even niet meer.

Verandering gaat meestal van binnen naar buiten. Eerst de mindset veranderen en daarna de zaken om je heen. En wie de wereld wil verbeteren, moet bij zichzelf beginnen. Het gaat iets dieper dan een pak en stropdas aanschaffen. Ex-minister van Financiën, Ersilia De Lannooy, plaatste op 11 april 2013 het volgende citaat op haar Facebook wall: “*You reshape the world by reshaping yourself. The question is not how to change others, but how to change yourself.*” (Gary Zukav & Linda Francis.)

Ik moest vandaag denken aan Chris Engels. Hij bracht internet op het eiland door zijn bedrijf “Curanet” te starten, samen met zijn partners. Het bedrijf bestaat niet meer, maar dat terzijde. Chris vertelde dat hij geen investeerders kon vinden in de jaren negentig. Men voorspelde dat er geen markt was voor internet. Maar Chris is 3.0. Mede dankzij hem hadden we toen reeds internet. Van Chris leren we: visie, geloof in jezelf, beginnen, doen, blijf geloven en doorzetten. Dus houd op met systemen veranderen en nieuwe gebouwen bouwen in plaats van te reflecteren en een nieuwe mindset te creëren. Op 23 mei 2013 denk je dat je standpunt het niet gaat redden. Karel Blijd is op het eiland en komt even langs. Karel is al vanaf 1985 van het eiland en is tegenwoordig psychiater in Nederland. We praten over van alles, ook over de waanzin om het kiesstelsel de schuld te geven van de vele misstanden in de politiek. Ik leg uit dat deze redenering geen hout snijdt. Ik vertel dat deze redenering vaak wordt gevolgd en is gevolgd. Dat was ook het argument om de Nederlandse Antillen op te blazen. Het systeem was het probleem. Maar na het

opheffen van de Antillen begonnen de problemen pas echt. Na het vertrek van Karel stap ik in de auto en *zap* ik naar het radioprogramma van mijnheer Francis Knepa op radio Deltha. Knepa is een man van het volk met een gezond verstand. Ik geloof het bijna niet, maar Knepa verdedigt het coalitiesysteem en waarschuwt voor een presidentieel systeem.

Hij zegt dat de macht anders in handen kan komen van een persoon die het land in vier jaar kan ruïneren en dat het volk niets kan doen. Hij memoreert het kabinet Schotte. Al zijn inbellende luisteraars zijn het met hem eens. Er is dus nog hoop dat we niet nog een keer een dergelijke stommitieit uithalen om een systeem te veranderen en te hopen dat het dan goed komt.

Volgens Aart Broek is schaamte een belangrijke belemmerende factor om naar een mindset 3.0 te gaan. Hij heeft zeker een punt. Hoe kom je af van je gevoel van schaamte? Door je eigenwaarde te bevorderen. Als je weet dat schaamte een rol speelt, moet je de sociale intelligentie hebben om mensen zich niet te laten schamen als je met ze interacteert.

Ik moet denken aan de top van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn dat in juni 2013 is weggejaagd door de minister. Zou dit ook komen door schaamte?

Vijftien tips om je zelfvertrouwen te bevorderen:

1. Lees een boek(je).
2. Lach en geniet van humor.
3. Maak dagelijks een wandeling.
4. Voer positieve gesprekken en gebruik geen scheldwoorden.
5. Praat niet over mensen, maar tot mensen.
6. Schrijf en lees een gedicht.

7. Luister naar klassieke muziek.
8. Eet gezond.
9. Wees op tijd.
10. Spreek respectvol, dan is de kans dat je ook met respect wordt behandeld het grootst.
11. Houd van jezelf en van je naasten: partner, kinderen, ouders.
12. Zorg voor een huisdier.
13. Zoek een coach.
14. Houd een dagboek bij.
15. Vergeef jezelf.

3.0 heeft wel degelijk een schaduwzijde. Ik beweer zeker niet dat het een perfect systeem is. Het feit dat de Amerikanen alles wat je doet op internet in de gaten houden, toont dat aan: *Big brother is watching us*, 2014 is "*Nineteen Eighty-Four*" (Orwell, 1949).

De schaduwzijde van 3.0. Over transparantie gesproken. Prism. Ik kan het nog niet vatten dat die Amerikanen alles afluisteren en opslaan. Want dat is wat Edward Snowden aan het licht bracht in juni 2013. Dat is ook de boodschap van Assange en Bradley Manning. Ik moet steeds weer aan Wim de Vrijer, mijn vorig jaar overleden vriend en mentor, denken die zei: "Lees *Brave New World* (Huxley, 1931) nog een keer". Over "*Nineteen Eighty-Four*" van George Orwell hadden we het al gehad. Je gaat steeds vaker denken aan de elitistische theorieën: we worden gestuurd door een elite. Je gaat in het complot van fluoride in het drinkwater geloven. Je gaat in de macht van Monsanto's geloven. Je gaat in de Bilderberg Groep geloven. Je gaat in de macht van de vrijmetselarij geloven. In de twaalf families die Curaçao in hun macht hebben. Het schenden van de privacy is een grote bedreiging voor 3.0. Het gaat niet alleen om met telelens genomen topless foto's van

prinsessen en topsterren, maar ook om het hacken van e-mails en dergelijke. Hoe gaat de mensheid zich tegen dit grote gevaar beschermen?

Maar er is ook verslaving aan social media, met alle gevolgen van dien. Mensen die op bezoek of op een feest naast elkaar zitten en met hun smartphone bezig zijn met iemand die niet fysiek aanwezig is en de aanwezige mensen verwaarloost. Mensen die hun slaap onderbreken om hun Facebook te checken. Mensen die in een meeting zitten en meer bezig zijn met hun elektronische apparatuur. Werknemers die in plaats van gewoon werken de hele tijd op FB, internet en hun smartphone zitten. Ambtenaren die aan de smartphone hangen en de klant onderbreken of laat wachten. Mensen die meer tijd aan hun "*friends*" aan de andere kant van het scherm besteden dan aan hun kinderen, hun gezin of de echte vrienden. Echtgenoten, kinderen, gezinnen, families, collega's die moeten wachten, niet te woord worden gestaan of worden onderbroken omdat "*het scherm*" voorrang krijgt op de echte essenties van interacties in relaties. Relaties worden aangegaan, maar andere (fysieke) relaties gaan hieraan kapot. Ja, er bestaat nu een nieuw fenomeen als virtueel vreemdgaan. Face to face communiceren wordt verwaarloosd. Hoe los je dit op?

We moeten tijd besteden aan opvoeding op dit gebied. Ethiek van hoe en vooral hoe lang en hoe intensief om te gaan met computers, internet en social media. Er moet een gezonde (nieuwe) balans worden gevonden in deze nieuwe vorm van communiceren ten opzichte van het fysiek met elkaar omgaan in het dagelijks verkeer en het thuisfront. Uitdaging hiermee is dat degenen die hierin moeten opvoeden zich niet bewust zijn van de scala en aard hiervan. Vaak zijn die tè 1.0 of 2.0., of zelf verslaafd aan 3.0.

Ook hierin zijn er kansen genoeg dus om nieuwe markten aan te boren en te ontwikkelen. Zowel in de opvoeding thuis, op school of in de professionele (hulpverlenings- of wetenschappelijke) sector. Ook de relevante instanties van de overheid en de traditionele media als televisie, radio, kranten en daar aan gelijken zouden hun verantwoordelijkheid moeten dragen en hierin een rol moeten spelen.

Cybercrime is misdaad 3.0. *Bulling* 3.0. Exhibitionisme: mensen die *too much information* plaatsen op de social media. Op 25 juli 2013 is Anthony Wiener, de politicus, weer in het nieuws vanwege die *sexting* foto's die hij naar jonge dames zendt. En ook 3.0-*offshore banking* van belastingontduikers, criminele organisaties en terroristen.

Hoop

Ik weet niet of hoop een blokkade is of een techniek om een mindset 3.0 te ontwikkelen. We zijn een land van ras-optimisten. We denken echt dat in het nieuwe jaar ineens alles zal veranderen. *New Age* filosofieën als "*The secret*" (Byrne, 2006) en "*The power of positive thinking*" (Peale, 1996) worden omarmd.

Steevast eindigen we een gesprek met de zin: "Met Gods wil" (*si Dios ke*).

Zo denken we dat het nieuwe kabinet van 7 juni 2013 echt alles beter zal maken. Zelfs onze columnist Jeroen Jansen spreekt deze hoop uit in zijn column van 13 juni 2013. Enkele uren later stuurt hij mij een bericht dat hij moet toegeven dat hij te optimistisch is. Maar zonder nieuwe mindset is er niets nieuws onder de zon. We willen 3.0 bereiken, zonder onze mindset 1.0 en 2.0 te veranderen. Het is eerst geloven dan zien en niet eerst zien en dan geloven. Zalig zijn zij die niet hebben gezien, maar toch geloven.

Op 14 juni 2013 val ik bijna van mijn stoel. Ik ben vroeg wakker en werk mijn agenda door. Veel zet ik in beweging via e-mail en Facebook. Ik luister via een App naar de radio op mijn iPad. Mariano interviewt de nieuwe minister van Economie, die het heeft overgenomen van Steven Martina. Midden in het interview zegt hij letterlijk dat hij gelooft in positief denken. We denken te negatief en daarom trekken wij het aan. Wat moet ik nu gaan denken. Een dag eerder zei hij ook dat we ons niet druk moeten maken om het feit dat de directeur van de *Tourist Development Board* verplicht met vakantie is gestuurd. (Uiteindelijk is deze man ook zijn baan kwijtgeraakt.) Hij voegde eraan toe: "Het gaat om de organisatie. Een persoon maakt niet het verschil". Ik word er triest van.

Tegenover hoop staat wanhoop. Ik heb een heel eenvoudige indicatie voor wanhoop op het eiland. Dat is wanneer mijn naam weer in verband wordt gebracht met partijpolitiek. Ik ben nooit lid geweest van een politieke partij op het eiland. Stem zelfs niet steeds op dezelfde partij. Op 7 juni 2013, de dag waarop Ivar Asjes wordt beëdigd als minister-president, staat in een krant(je) dat ik kandidaat ben om het leiderschap van de PAR op mij te nemen.

Verder wordt mijn naam door het slijk gehaald. Ik heb er nooit over nagedacht. Dan is de wanhoop groot. Waarom anders zou men zo'n bericht fantaseren? Of ben ik geschikt voor de politiek en zie ik het niet? Ik denk dat er niet genoeg kandidaten zijn en men mijn naam aan de lijst heeft toegevoegd om de lijst wat op te rekken. Uiteindelijk is Hodge de nieuwe politieke leider geworden.

Met deze modellen hebben we een aantal verklaringen voor onze mindset, enkele inzichten en strategieën hoe de mindset 3.0 te ontwikkelen.

Tot zover de mozaïek van de mindset 3.0 op Curaçao.

Foto 5: Green energy is 3.0

Gesprekken 3.0

Mindset 3.0 begint bij persoonlijk leiderschap. Jij bepaalt jouw koers. Je hebt een missie en neemt stappen en maakt keuzes. Even op zoek naar de grote lijnen. Waar zijn de vonkjes 3.0 op Curaçao? Zelfs de tweede editie van het Curaçao Filmfestival overtuigt mij niet meer. Als ik verder denk, kom ik toch op het feit dat www.angelicahousecare.com een mooie business heeft ontwikkeld door met gebruik van internet huizen te beheren. Als u een huis heeft op Curaçao, maar er niet in woont, kan ze dat voor u beheren. Zij zoekt huurders en onderhoudt contacten met de partijen. Ik denk aan het feit dat steeds meer mensen op Facebook discussiëren over 3.0. Zo is er op 7 april 2013 een grote discussie naar aanleiding van het plan van Maurice de Hond in Nederland om een school te stichten die gebruik gaat maken van iPads. Enkele dagen eerder was er al een discussie over de *One Laptop per Child* (OLPC). Er was een rapport verschenen dat het in Peru niet helemaal een succes was. Verschillende leden van het Kennisplatform van Curaçao vroegen zich af of het project, dat na vijf jaar nog steeds niet was uitgevoerd op Curaçao, wel door moet gaan. Anderen melden dat er ook onderzoeken zijn gedaan die hebben aangetoond dat het wel werkt.

Ik realiseer me dat de techniek om een 3.0-mindset te ontwikkelen is: het gesprek 3.0. In dialoog kunnen we van elkaar leren. In een dialoog luisteren partijen naar elkaars standpunten, hoe uiteenlopend die ook mogen zijn. Door dialoog ontstaan er nieuwe inzichten. Op Curaçao is een dialoog een serie van monologen. Men is uitsluitend geïnteresseerd in de eigen mening en deze te verkondigen. Bij nationaal dialoog wordt gebruik gemaakt van traditionele media om de monologen uit te zen-

den. Het gebruik van websites en sociale netwerken om input van de samenleving te krijgen, wordt nauwelijks toegepast.

Na verdere reflectie kom ik tot de gedachte dat een belangrijker techniek om te werken aan de mindset 3.0 de reflectie is. Reflectie door een goed "Gesprek 3.0", een dialoog. Dat wat ik in de talkshow op de radio Z86 "2121" doe. Het gesprek duurt twee uur. Het begint om drie uur en om vijf uur ronden we af met conclusies en het uitwisselen van de ervaring van het gesprek. Na het analyseren van het nieuws van de dag introduceer ik de gast die is uitgenodigd, omdat het onderwerp bij de persoon past. Het onderwerp is van tevoren goed voorbereid, maar de gast en zijn verhaal staan centraal en niet de gastheer. Ik vertel hem wat ik van zijn levensloop weet en vraag hem of het klopt en of hij het wil corrigeren of aanvullen. Vaak komen er gelijk al ontboezemingen over de jeugd. Dat vind ik bijzonder. Zo vertelde een gast mij dat zijn vader de concentratiekampen van de nazi's had overleefd. Een andere gast vertelde dat ze ooit een partner had met losse handen en de vent buiten had gezet. Wat ik heb geconcludeerd is dat mensen nooit de kans hebben gekregen om over dat aspect te praten. Na de introductie gaan we in op het thema van de dag, bijvoorbeeld: "rechtvaardigheid". Het concept wordt gedefinieerd en vervolgens gaan we in op wat de gast heeft met het onderwerp. Vanaf half vier kunnen de luisteraars inbellen en vragen stellen of een opmerking maken. In het begin moest de luisteraar geleerd worden om zich bij het onderwerp te houden. Kort en zakelijk te formuleren en zich passend te uiten. In de loop der jaren was de norm verwaterd: men mocht zich uiten zoals men maar wilde. Men hoefde geen rekening te houden met de luisteraar. De meest wrede beelden werden onaangekondigd de huiskamer ingeslingerd. De gast kon vervolgens ingaan op het door de beller

gestelde. Aan het eind van het gesprek worden dus de conclusies getrokken. De gast wordt hartelijk bedankt voor zijn verhaal. Wat is hier bijzonder aan? Bijzonder is dat er weer een gesprek is gevoerd. Op Curaçao worden de laatste jaren geen gesprekken meer gevoerd. Het zijn monologen en scheldkanonnades. Dit is door John Leerdam zeer treffend naar voren gebracht in zijn theaterstuk "Geniale Anarchie". In de talkshow 2121 wordt het gesprek gemodelleerd. Mensen praten vanuit hun persoon, twee uur lang over een onderwerp en trekken een conclusie. Langzaam maar zeker wordt het gesprek weer geïntroduceerd. De taal wordt weer gebruikt om te communiceren. Door met elkaar te communiceren worden zaken aan de orde gesteld. Stap voor stap worden we weer een meer rationele samenleving, want de laatste tien jaar heeft het populisme de overhand gekregen. In deze context moet ook mediatraining en journalistieke opleiding aangehaald worden. Er wordt door bijna niemand nagedacht over media en het optreden in de media. Hierdoor gebeurden de grootste ongelukken voor de microfoon en camera. Meer mensen en organisaties zouden gebaat zijn bij een korte mediatraining. De meeste programmamakers hebben geen opleiding. De afgelopen jaren heb ik meerdere malen geprobeerd om aan de universiteit een mediaopleiding te starten. Dat is niet gelukt. De opleiding werd uit jaloezie tegengewerkt door medewerkers van de universiteit en de belangstelling vanuit het beroepsveld bleef beperkt. Het laatste heeft te maken met het feit dat de mensen onvoldoende tijd en geld hebben om zich te laten opleiden, trainen of bij te scholen. De bedoeling is dat meer mensen gesprekken gaan voeren. Dat het gesprek weer nuttig wordt. Ook bestaat de hoop dat mensen het gesprek met zichzelf aangaan: reflectie. Men zou een logboek, een dagboek of een blog kunnen bijhouden, waarin men de eigen gedachten uitwerkt.

“Abrir la boca no es hablar”. Het gezegde in het Spaans luidt dus: de mond openen is geen spreken. Gesprekken hebben verschillende vormen. Ik orden ze soms min of meer van ongestructureerd naar volledig gestructureerd. Maar ieder gesprek vindt plaats tussen minimaal twee personen, waarbij men om de beurt het woord voert. Terwijl de ene spreekt, luistert de andere. Dit is mooi uitgelegd in een muzikale compositie van de internationaal vermaarde Doble R. Luisteren is niet wachten tot je weer het woord hebt. Luisteren impliceert: proberen te begrijpen wat de ander naar voren brengt. Op deze wijze tracht men begrip te ontwikkelen voor de ander en zijn standpunt. Deze structuur geldt ook voor borrelpraat. De vergadering is een zeer gestructureerd gesprek. Maar kan niet doorslaan naar *“form over content”*. Gesprekken zijn bezwerende rituelen. In het ritueel van de vergadering neemt men in *“ceremonies”* besluiten die de organisatie en de mensen binnen en buiten de organisatie welzijn moeten brengen. Nu heb je twee uitersten: mensen die de *“vorm”* overdrijven en mensen die zich volledig zonder structuur uiten.

De belangstelling voor een goed gesprek is in deze tijd helemaal verwaterd. Er wordt niet meer gereflecteerd op het gesprek. Het gesprek is mede daardoor in effectiviteit en niveau gedaald. Dit wordt het best geïllustreerd door de debatten in het parlement. Die zijn erg gedaald in niveau en stijl. Dit werkt door in de rest van de samenleving. Of is het een afspiegeling van de samenleving? Hetzelfde kan ook gezegd worden van de gesprekken in de media. Dit terwijl het gesprek de techniek is om te reflecteren en op deze wijze een mindset 3.0 te ontwikkelen. In een gesprek worden inzichten ontwikkeld en overgebracht. Het is dus een constructief en creatief proces.

Ik schreef dit op 15 april 2013, terwijl ik toevallig luister naar een interview van Jasmin Pinedoe van Radio Direct met de minister van Economische Ontwikkeling, dr. Steven Martina, en de president-commissaris van het havenbedrijf CPA. De president scheldt de minister uit voor rotte vis. Het is niet te geloven. Het zal niet de laatste keer zijn. Op 29 juli veegt deze burger de vloer aan met Asjes, die inmiddels minister-president is.

Een gesprek kan verschillende uitkomsten hebben. Men is het met elkaar eens. Men is het op sommige punten eens, maar begrijpt het standpunt van de ander niet. Men begrijpt het standpunt van de ander, maar is het niet met elkaar eens. Op Curaçao eindigen gesprekken vaak dat men bij zijn standpunt blijft. Van standpunt veranderen wordt gezien als gezichtsverlies en nederlaag. Men ziet het niet als groei, leerproces en ontwikkeling. Zelden of nooit eindigt een gesprek met: "Je hebt gelijk, ik zie het nu anders."

De essentie van het gesprek is het luisteren. Een gesprek is meer luisteren dan praten. Dat realiseren velen zich niet. Ze denken dat het om praten gaat. Ze denken dat ze goed in een gesprek zitten als ze het hoogste woord voeren. Een gesprek heeft een aanleiding, een doel en een functie. Het is om te communiceren over visie op alle niveaus, in interactie. Je externaliseert de visie in je hoofd. Je begint zaken in beweging te zetten om de visie te realiseren of te materialiseren.

Een gesprek gaat om vraag en antwoord van beide kanten. Dit geldt vooral voor een interview. Een van de meest onderschatte elementen van een gesprek is de stilte. Dat geeft ruimte om informatie te verwerken en na te denken.

Een gesprek heeft een structuur of opbouw, maar binnen deze structuur is er vrijheid. Het gaat om ratio en emotie. Er moet een balans zijn. Maar emotie kan nooit de overhand krijgen, tenzij het doel van het gesprek is om bijvoorbeeld

verdriet te uiten. Naar mijn smaak wordt op Curaçao teveel met emoties gespeeld. Een gesprek is verbaal en non-verbaal. De laatste jaren is er veel aandacht voor het non-verbale.

Maar ik vraag aandacht voor het duidelijk formuleren. Goede vragen stellen. De vraag beantwoorden. Bijvoorbeeld: ik vraag: "Wat gaan we eten?" En krijg als antwoord: "Bij jouw ouders". Dat was niet de vraag. Dat is het antwoord op de vraag: "Waar of bij wie gaan we eten?" Duidelijke en volledige vragen stellen zouden erg helpen bij het voeren van een goed gesprek. Dit lijkt triviaal. Duidelijke antwoorden die de vraag beantwoorden, zouden handig zijn. Dit lijkt me duidelijk. Helaas kunnen veel mensen hun vragen en antwoorden niet goed formuleren. Je wordt ook verondersteld het te kunnen. Het wordt ook niet echt geleerd en geoefend. Hoewel ik mij meen te herinneren dat ik het op school wel heb geoefend. Het antwoord moest beginnen met het herhalen van de vraag. Een voorbeeld: "Wanneer verwierf Curaçao de autonome status?" Het antwoord moest dan zijn: "Curaçao verwierf de autonome status op 10 oktober 2010". Als je nu naar interviews luistert of naar inbellers van talkshows begrijp je vaak noch de vraag noch het antwoord. Interviews en programma's eindigen zonder conclusie. Mensen moeten zich ook afvragen of ze zich willen uiten of hun argumenten willen overbrengen. Na een uitbarsting weet ik vaak nog steeds niet wat er aan de hand is.

Begin en een eind van een gesprek. Het einde is een conclusie en afspraken voor een volgend gesprek of beter nog de concrete acties. Maar het kan ook gewoon aflopen en je houdt er toch iets van over.

Het zou daarom goed zijn als mensen tijdens en aan het eind van een gesprek aantekeningen zouden maken en elkaar daarna nog een e-mail zouden sturen.

Ik zei: "Een gesprek is minimaal tussen twee personen". Maar

er is ook het gesprek met jezelf. Een gesprek met jezelf of je alter ego is ook mogelijk. Ik noem het maar even zo. Marilieke is gefascineerd door spreken en gesprekken. Ze schrijft er ook over. Ze is nu bij het deel “De gesprekken die niet gevoerd worden”. De belangrijkste is het gesprek met jezelf. Mensen hebben “*self talk*”. Het stemmetje in je hoofd. Het is vaak negatief. Vaak zijn het negatieve dingen die anderen tegen ons hebben gezegd en die we hebben opgenomen en steeds herhalen. We zouden deze gesprekken moeten onderschep-
pen en onszelf moeten uitleggen dat dit niet klopt en dat het anders ligt. Dit is zelfreflectie. Het vergt tijd voor jezelf en met jezelf. Maar daar hebben we geen tijd voor. Tijd voor jezelf is niet op vrijdag je vrouw uitleggen via een SMS dat je naar het “*happy hour*” gaat bij de *snèk*. Dat is vluchten van je vrouw en jezelf en vluchten voor een gesprek. Tijd voor jezelf kan wel zijn: alleen gaan lopen, zwemmen of fietsen. In je logboek schrijven of mediteren.

Gesprekken zijn geen doel op zich. Dat is “*papiamentu*”. “Blabla” is inmiddels een begrip geworden in onze taal. We praten wat af, maar het is slechts verplaatsen van lucht en soms anderen pijnigen. Maar het gaat uiteindelijk om beslissen en handelen. Ik pleit voor: “*reflection in action*”.

Door gesprekken kun je bruggen bouwen. Willemstad kent meerdere bruggen. Ze verbinden bijvoorbeeld de twee gescheiden stadsdelen Punda en Otrobanda. Het eiland kent vele scheidslijnen. De kloven zijn verder verdiept, dieper dan ooit na 2005 en zeker na 10-10-'10. Groepen leven op toppen en bestrijden elkaar op leven en dood. Het kan zo niet verder. We moeten bij elkaar komen om te praten. Om oplossingen te zoeken. We hebben bruggenbouwers nodig. Is het niet zo dat we bruggen kunnen slaan bij de *snèk*?

Op 22 april 2013 strijken Ivan en ik neer, tussen de toeristen, bij het “Iguana Café” aan de handelskade. De schepen gaan de haven in en uit. Daartoe moet de “*swinging old lady*” steeds open en dicht. Het is halfzes. Het is warm. De zon gaat onder aan de overkant. Het werk zit erop. Ik drink een *café latte*. Het gesprek gaat over het gesprek dat moet komen. Er moet een gesprek komen tussen de stammen op het eiland, die nu niet praten, maar elkaar op alle punten bestrijden. Vroeger had je bruggenbouwers, zoals gouverneur Goedge- drag. Maar sinds 10-10-'10 zijn deze bruggenbouwers gebro- ken. We denken hardop na over wie, wanneer met elkaar moet praten. We zijn ervan overtuigd dat, als er niet gepraat wordt, er geen verzoening zal plaatsvinden, geen genezing en geen vooruitgang. Maar we weten ook dat het een bijna on- mogelijke opgave is. Om zeven uur gaan we uit elkaar. We hebben de overtuiging dat we in ons gesprek iets in gang hebben gezet. Het gesprek met het lijf wacht: dertig minuten fietsen en dertig minuten joggen. Daar moeten we ook de dertig minuten zwemmen van de ochtend bij optellen.

Stanley Brown vertelt zijn levensverhaal in het radiopro- gramma “*Ata bo radio*” op de radio Z86. Ik luister.

Runy en Ronald reageren negatief op Facebook op mijn voor- stel om te praten en bruggen te bouwen. Ze roepen dat er genoeg is gepraat en dat we moeten “doen”. Maar als ik vraag wat te doen dan hoor ik: er liggen genoeg rapporten. Als ik blijf doorvragen, voelen ze ook aan dat er gepraat moet worden, maar geven het niet toe.

Dat illustreert weer mijn punt dat we gesprekken niet gebrui- ken om naar elkaar toe te komen, maar bij ons standpunt blijven. Ergens snap ik wel dat men denkt dat praten het pro- bleem is, maar dat is niet waar. Het probleem is dat er niet wordt geluisterd en het bij praten of zeggen blijft.

In gesprekken kun je *feedback* schenken. En dan heb je die nieuwe bloglezer die je vertelt dat je boek in een *naïeve* stijl is geschreven, maar er vanuit gaat dat het bewust is. Men zegt zogenaamd niets bijzonders, maar ondertussen heeft men het wel gezegd.

Ik herinner me de dag dat ik na de lunch om 15.15 uur in de auto stapte en ging checken of 2121 goed liep. Ik hoorde Zuidamerikaanse klanken. Wat? Madam de presentatrice was 20 minuten te laat om met een topadvocaat van het eiland te praten. Mindset 1.0. Hoe gaan we nu de feedback schenken? Het heeft meerdere weken geduurd en volgens mij is de feedback nooit aangekomen.

Maar het meest pijnlijke voorbeeld is als op 29 mei een journalist inbelt in de talkshow en gedisciplineerd begint te roepen dat de revolutie van 30 mei 1969 niet te maken heeft met ras, maar dat het ging om een arbeidsconflict. Dit als reactie op een eerdere inbelster. Ik probeer hem te kalmeren, omdat ik zijn punt niet begrijp. Het lukt mij na enkele pogingen en ik denk te begrijpen wat hij bedoelt. Het vervelende voor de man is dat alle bronnen bevestigen dat ras (ethniciteit) een rol heeft gespeeld. De volgende dag hoor ik de man volharden in zijn standpunt. Dit illustreert mijn stelling dat we onze mindset niet veranderen. Had deze mijnheer gelezen en gereflecteerd, dan was hij verder gekomen.

Feedback schenken en ontvangen is erg moeilijk op Curaçao, maar we kunnen zonder feedback niet groeien. Het moet niemand verbazen dat we weinig feedback schenken en ontvangen.

Er zijn enkele voorwaarden voor een goed gesprek. Lezen is een voorwaarde voor een goed gesprek. Men zegt dat op het eiland niet gelezen wordt. In ieder geval niet genoeg.

In tegenstelling bijvoorbeeld tot Venezuela en Nederland zie

ik zelden mensen in het openbaar met een boek in de hand. Wel zie ik vaak mensen met een lokale krant in de hand. Het is algemeen bekend dat de kwaliteit van de meesten niet voldoende is. Ik voer ook zelden een gesprek waarin iemand mij een goed boek aanbeveelt. Wel merk ik dat ik me de laatste tijd steeds meer omring met mensen die wel lezen. Dus waar haalt men de argumenten die in een gesprek worden aangevoerd vandaan? Waarschijnlijk van de radio, televisie, kranten en tegenwoordig sociale netwerken en vorige gesprekken: “*nan di*” (men zegt).

Veel mensen hebben niet geleerd te onderzoeken, informatie te vergaren, te selecteren en te beoordelen. Ook niet te onderzoeken of de inhoud en bron, vaak een *redu* krantje, juist is. Dus googlen op zich, is het niet.

Zoals ik reeds zei, er zijn vele typen gesprekken. Hier laat ik enkele de revue passeren.

Het telefoongesprek duurt in de regel niet langer dan drie minuten en heeft vaak als doel het organiseren van een ander gesprek. Op Curaçao gaat het telefoongesprek vaak over de vraag of het gesprek nog door gaat of dat de afspraak is afgezegd. Vaak is dit in combinatie met SMS of een andere vorm van korte berichten via de telefoon. Dit gebeurt vaak achter het stuur met alle mogelijke gevolgen. Blijkbaar is een afspraak voor een gesprek geen afspraak.

De telefoon wordt steeds meer vervangen door Skype of iets vergelijkbaars. Dit op computers of op smartphones. Mensen willen elkaar tegenwoordig zien als men elkaar spreekt. Vaak wordt er ook niet veel inhoudelijks gezegd. Mensen willen virtueel bij elkaar zijn. Tegenwoordig drinken mensen tijdens Skype koffie of genieten ze van een maaltijd.

Een vergadering is een gestructureerd gesprek om formeel te beslissen over punten die de organisatie aangaan.

Er zijn boekenkasten volgeschreven met boeken over vergadertechnieken. Vroeger waren er trainingen hoe effectief te vergaderen. Tegenwoordig leest niemand deze boeken en volgt men ook dergelijke trainingen niet meer.

Wat zie ik tegenwoordig? Vergaderingen beginnen altijd te laat. Zelfs de Statenvergadering. Mensen komen met een gesloten envelop de vergadering binnen en gaan na het uitgebreid bijkletsen voor de vergadering, bij agendapunt een, even snel de vergaderstukken inkijken. Hoe neem je een besluit?

Bij het agendapunt “Vaststellen notulen” gaat men de vorige vergadering nog een keer overdoen, in plaats van gewoon vast te stellen wat niet klopt of ontbreekt in de notulen.

Vervolgens arriveert de vergadering na drie kwartier bij het agendapunt “Actiepunten”. Sommige mensen zien dan voor het eerst wat hun huiswerk was.

Na bijna een uur arriveert men bij agendapunt één. De bij het punt horende stukken zijn door velen niet gelezen. Maar ze discussiëren driftig mee. Na veel discussie wordt er natuurlijk geen besluit genomen en wordt het agendapunt verschoven naar de volgende vergadering. Zo probeert de vergadering nog een paar punten af te werken met hetzelfde effect.

Om kwart voor twaalf realiseert de voorzitter zich dat hij de agenda niet zal kunnen afronden en besluit alle nog te behandelen punten te agenderen voor de volgende keer.

Maar hoe moet nu een agendapunt wel besproken worden? Eerst vaststellen wat de vraag is.

Ten tweede: inventariseer de opties. Wat zijn de voor- en nadelen van iedere optie? Kies de beste optie. Wat je vaak ziet is dat je voor iedere oplossing twee problemen kunt bedenken: “Ja, maar”. Misschien loopt daarom de economie niet. Misschien hebben we daarom geen nieuw ziekenhuis en ook geen tweede megapier.

Nu kun je met een tablet al je documenten bij je hebben. Kun je nog met iemand contact opnemen om snel aan informatie te komen. Kun je ook op internet informatie zoeken. Maar kan ook de vergadering opgenomen en genotuleerd worden. Na de vergadering druk je op “*send*” en de notulen zijn weg. Maar wat heb je eraan als je niet kunt vergaderen?

Tips voor vergadering:

- Houd alleen *one hour meetings*.
- Bereid je voor.
- Wees op tijd.
- Schakel de telefoon en andere elektronica uit.
- Vervul de rollen van voorzitter en secretaris.
- Heb een realistische agenda.
- Neem besluiten (WIE doet WAT (acties), WANNEER).
- Leg ze vast (notuleer).
- Voer de afgesproken acties uit.
- Check nog voor de volgende vergadering of de acties wel worden uitgevoerd.

PowerPoint-presentaties (PP) hebben ondertussen een negatieve connotatie gekregen. Het heeft iets van gelikte presentatie, van inhoud met een addertje onder het gras. Behalve colleges associeer ik PP primair met conferenties.

Ik zit te luisteren naar een presentatie in het kader van de ontwikkeling van het economische beleid van Curaçao in het Hilton op 18 april 2013 (TAC, 2013). Zelfs de slides zijn grijs. De spreker lijkt mij uit Barbados of een van de andere Brits Caribische eilanden te komen.

De conferentie is georganiseerd door hetzelfde bureau dat tegenwoordig al dit soort conferenties organiseert. De “*usual suspects*” zitten in de zaal. Maar velen zijn ook weggebleven.

Ik was ook bijna weggebleven, maar ben rond halftwaalf maar even binnengekomen. Er is WiFi, maar je hebt een password nodig. Sommigen hebben het wel. Even later heb ik het ook. Maar hoe dan ook, een groot deel van de aanwezigen zit op een “*smart*” ding te multitasken.

Ik had hiervoor een meeting bij de *snèk* op de Caracasbaai-weg. Daar had je wel gewoon internet zonder password. Roy had gebeld. We waren beiden in de auto, dus spreken we af bij de *snèk*. Daar luisteren we via mijn iPad ook naar de Statenvergadering. Bij de *snèk* ben je altijd informeel en gelijk. Het maakt niet uit of je bankdirecteur bent of iets anders, de *snèk* is socialistisch en democratisch.

De PP eindigt met “*conclusions*”. Na enkele seconden volgt een zwak applaus. Denk je dat je het gehad hebt? Née hoor. De volgende PP gaat van start. De buurvrouw zegt tegen mij: “Stoppen met praten en doen wat je moet doen”.

Er volgt een paneldiscussie. De sprekers nemen plaats achter de tafel. De consultants zullen weer hun vette rekening indienen, die de belastingbetaler zal betalen en de economie zal verder achteruit gaan.

In de zaal zit meer kennis dan achter de tafel. Maar dat mag niemand weten en “*who cares?*” De kennissen in de kennisenconomie hebben weer hun geld verdiend en de mensen met kennis krijgen weer de boodschap: “Je bent niet welkom met je kennis”.

Tijdens de pauze vraagt een jongedame of mijn boek “Curaçao 3.0” weer verkrijgbaar is bij boekhandel Mensing’s. Ik vertel dat dat weer het geval is. De lunchpauze van een uur is het goede moment om maar richting huis te vertrekken. Die van mijn belastinggeld betaalde lunch kan me gestolen worden. “Een grijze presentatie van een toekomst die kleurrijk had kunnen zijn”, is de reactie van bloglezer 3.0 na het lezen van de blog.

Tips voor het houden van een PowerPoint presentatie:

Bloglezer 3.0 vraagt mij: “Hoe houd je dan een presentatie?”

Hier enkele tips:

1. De totale event moet niet langer duren dan een dagdeel. Mensen kunnen zich niet zo lang vrij maken.
2. Een presentatie moet niet langer duren dan twintig minuten.
3. Gebruik geen PowerPoint als het niet strikt noodzakelijk is. Mensen vertrouwen het niet meer.
4. Communiceer echt met het publiek.
5. Maak je website, Facebookpagina en Twitteraccount bekend. Op deze manier kun je jouw presentatie publiceren en kunnen mensen met jou communiceren over wat je hebt gezegd.

Het gaat niet om de presentatie, maar om de inhoud en de presentator is het belangrijkste onderdeel van de presentatie. Tegenwoordig gaat het naast de rationele feiten ook om het persoonlijke en het emotionele. Je moet een emotionele snaar raken en emotioneel verbinden.

Je hebt ook het lunchgesprek. Ik lunch met Willem Da Costa Gomes bij “de Heeren”. Lunchen is voor mij geen feest, want ik ben zoon van mijn moeder. Zij is naar objectieve maatstaven de beste kokkin ooit. Maar het gaat om het gesprek. Lunchgesprekken hebben een meer sociaal karakter. De relatie wordt ontwikkeld. De meeste meetings zijn tussen twee personen. Soms gaat het om meer dan twee personen. Het is een niet gestructureerd gesprek, maar meestal wel met een thema. Creativiteit en nieuwe ideeën en projecten komen op.

Het is bijna verplicht om na de lunch een e-mail te sturen en de toegezegde informatie na te sturen. Dat toont aan dat je serieus bent en dat het gesprek nuttig was en er iets uit kan komen.

Ik ontbijt op een vaste dag met drie andere lotgenoten. “Het is een ritueel en is meer therapeutisch van aard”, zeggen mijn metgezellen. Het is “*quality time*” spenderen. Je kijkt er naar uit. Je begint met het op tafel leggen van wat geluiden uit de sociale netwerken. Daarna de structurele zaken verweven met familiezaken. Je denkt na over hoe je deze week weer je zaken op de rit krijgt en hoe het allemaal verder moet.

Op 10 april 2013 zit ik weer op het terras met de heren bij “de Dames”. We zijn allemaal ontslagen door de eerste regering van het land Curaçao. Met regelmaat hebben we dit gesprek. Wat is het nut van dit gesprek? Die vraag blijft hangen.

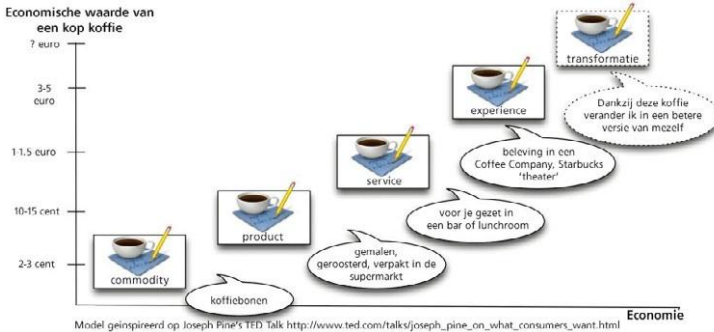
Het doet me denken aan het gesprek dat ik de dag ervoor heb gevoerd. Ongeveer tien personen, inclusief twee acteurs. Dat was nieuw voor Curaçao. De agenda was vijf scènes. Na iedere scène een bespreking met de groep. De werkvorm was bedacht door Pim en Marilieke in Amsterdam. Ik dacht dat het wel aardig was. Maar toen kwam de evaluatie. Drie van de tien aanwezigen vonden het *entertainment*, maar vonden dat het gesprek stroef verliep en er geen oplossingen werden bedacht. Er waren geen vervolgacties geformuleerd. Voor mij is het duidelijk. De waarde van een gesprek op zich wordt niet onderkend. Men ziet niet dat het mensen de kans geeft om de chaos om zich heen te definiëren of te herdefiniëren. Veel mensen zeggen dat ze staan voor doen. Uiteindelijk ik ook. Maar waarom gebeurt er dan zo weinig?

Ik ben een koffiedrinker. *Have a cup of coffee with me and I will transform your mind set. Before we meet you need the following three questions:*

What are your current challenges (personal, team, organization)?

What are your objectives?

What are you going to invest?

Figuur 2: Niet zomaar koffie

Rond tien uur heb ik behoefte aan een kop koffie, *café latte*. Ik ga in de regel alleen naar een café en neem dan het Antilliaans Dagblad door en werk op mijn iPad verder. Soms nodig ik iemand uit om mij te ontmoeten, maar meestal schuift er iemand aan.

Eten en drinken bij een gesprek heeft betekenis. Je deelt voeding van lijf en geest, de voorwaarde om te leven. Je doet dat meestal met mensen met wie je het goed voor hebt. Het delen van een maaltijd is dus een betekenisvol ritueel.

Debat, discussie en overleg

Op Curaçao heeft men een voorkeur voor debatteren en dialoog. Ik denk dat de eerste de Amerikaanse invloed is en de tweede de Nederlandse. Debatteren, het voeren van debat, is een discussie waarbij een partij een stelling verdedigt tegen-

over een ander of een andere partij die de bedoeling heeft de stelling te bestrijden. Daarnaast is er een derde, die bepaalt wie de winnaar van het debat is. Het doel van het debat is dan het overtuigen van deze derde partij, het publiek, een jury of bij een politiek debat: de kiezer.

Debatteren kan omschreven worden als een discussie met bepaalde regels. De regels bepalen wat er wel of niet is toegestaan, wat de spreektijden zijn, wat de spreekvolgorde is etc. In een aantal landen wordt ook in het onderwijs aandacht besteed aan het debat en zijn er ook kampioenschappen in het debatteren.

Een discussie is een vorm van gesprek tussen twee of meer partijen over een bepaald onderwerp, waarbij de partijen elkaar van een bepaald standpunt proberen te overtuigen. Met behulp van argumenten proberen de partijen elkaar te overtuigen om uiteindelijk tot een conclusie te komen waar alle partijen het mee eens zijn. Een partij kan dus zijn mening veranderen tijdens een discussie en tevreden zijn met een alternatieve (tussen)oplossing, op basis van argumenten die zijn aangedragen. Dit is dus het verschil met een debat, waarbij de partijen niet van mening veranderen.

Een discussie is weer anders dan een overleg. In een overleg worden louter informatieve mededelingen gedaan. De meningen liggen ook dicht bij elkaar. Is dit niet zo, dan kan er een discussie ontstaan tijdens het overleg.

Het zal u niet verbazen, maar op het eiland kan een groot deel van de bevolking geen gesprek voeren, maar sommigen dromen van debatteren. Studenten dromen ervan een goede debater te worden. Als iemand een gesprek heeft gevoerd, vertelt hij aan een ander: "We hadden net een goede discussie". Ja, Curaçao is "rood", alles is strijd.

Happy hour, sad hour, borrelpraat. Op vrijdag herinner ik mij dat ik ben uitgenodigd voor een *happy hour* aan huis. Normaal is dat bij een openbare gelegenheid. Maar mijn aange trouwde tante is vandaag 83 geworden en dat wordt gevierd. Dus zet ik de familie af bij tante en ga even naar het *happy hour* om aan mijn sociale verplichting te voldoen en uit respect voor de gastheer, waar ik waardering voor heb. Aangekomen bij de borrel, ziet het er allemaal goed uit. Totdat je je gastheer ziet staan naast de pedofiele oplichter die nog heeft meegewerkt aan een complot om je weg te werken bij je vorige werkgever en die zich tegenwoordig opwerpt als “*defensor di mucha*” de “verdediger van het kind”. Het is gewoon droevig als je erbij stilstaat dat het hier gaat om borrel van een nieuwe stichting die wil werken aan de bewustwording van de rol van de vader, ook na echtscheiding. Dan heb je ook die malloot die met zware tong aan iedereen vraagt: “Weet je wie Malala is?” Als je de vraag niet begrijpt en daardoor niet antwoordt vertelt dat het gaat om dat moslimmeisje uit Pakistan, dan ben je niet werelds en hij wel. Dan begrijp je dat het tijd is om naar tante te gaan. Bij tante is alles goed. Je zit en je kletst nergens over, maar je hoort ook weleens wat, en je bent thuis.

Het gesprek op mijn porch. Veel van de gedachtes heb ik weleens geuit op mijn porch tijdens onze gesprekken op zaterdag. Op zaterdag vlokken mijn vrienden neer op de porch na een uur zwemmen in de Caracasbaai. We noemen onszelf de zwemclub. Maar een enkeling zwemt niet. Michiel begrijpt niet waarom er in “Curaçao 3.0” zo weinig staat over onze gesprekken. Dat is omdat het zeer persoonlijke en vertrouwelijke gesprekken zijn, die de mindset 3.0 aanscherpen. Het begint doorgaans met de vraag: “Hoe was de week?” En het eindigt wanneer Wim de Vrijer wordt opgehaald door zijn

chauffeur om klokslag 13.00 uur. Hij zet dan zijn strohoed op en verlaat ons vrolijk met de opmerking: “We hebben de wereld gered en er is nog hoop!” Wim de Vrijer geloofde in mijn generatie en de generatie van mijn kinderen. Hij zag het potentieel en vergeleek het met de vorige generatie. Wim is er sinds begin van het jaar niet meer bij en zal er ook nooit meer bij zijn. Er is nooit meer iemand in zijn stoel gaan zitten.

Gesprekken met je vrouw. Als je in augustus 2011 politiek bent ontslagen en je wacht in 2013 nog op het vonnis van de rechtbank, dan gebeuren er interessante dingen in je leven. Het onderhoud van je huis gaat achteruit. Je vrouw begrijpt je soms niet meer. Je gaat wel je boeken schrijven en iedereen kent je kwaliteiten. Maar dat helpt je niet. Wat heb je aan de rechtsstaat? Mijn leven is een “*waste of talent*”. Maar “*who cares?*” Het kost je al je krachten om het bij elkaar te houden. Jaloezie is een ziekte. Daar heb ik het eerder al over gehad. Het leidt tot kannibalisme. Alex Rosaria bracht ontslagen in verband met kannibalisme en Omayra Leeflang legde het uit in een statendebat over de ontslagen. Daar werd een motie gelanceerd die geen meerderheid haalde.

Als ik achter mijn pc zit en schrijf voel ik me lekker. Op de radio praten, moet minder voor mij, hoewel de luisteraars het erg waarderen. Ik wissel het schrijven af met Facebook en lezen. Slaapkamergesprekken. Daar weet niemand iets van. Dat blijft tussen de muren.

Gesprek met je vader en met je zoon. Het hangt allemaal af van de leeftijd en de levensfase waarin de deelnemers van het gesprek verkeren. In mijn geval is de communicatie ontwikkeld tot het zonder praten precies weten wat we bedoelen en wat we gaan doen. Het is net de voetballers die elkaar blindelings vinden, na al die jaren samen spelen.

Er zijn nog andere gesprekken. Sollicitatiegesprek. Is een gewoon gesprek. Maar ik ben na al die jaren erachter gekomen dat netwerken de uitkomst van een sollicitatie bepalen. Functionerings- en beoordelingsgesprek. Breek me de bek niet open.

Formulering en nuance

Op het eiland zijn we niet genuanceerd. Iets met een foutje is al gauw "*fatal*", een "*desaster*", "*no ta sirbi*" (deugt niet). Iemand die dertig minuten laat is, zo hij wat zegt, is een beetje laat. De vraag is, wanneer iets echt *fatal* is, wat zeg je dan?: "*Fatal, fatal, fatal mes*" of "*un desaster*".

Over formuleren gesproken. Het woord "ding" (*kos*) wordt vaak gebruikt in formuleringen. Het werkt gewoon niet in de communicatie. Bijvoorbeeld: "Heb je het ding gelezen?" De vraag kan alleen beantwoord worden met: "Welk ding?" Vervolgens krijg je een moeilijkere omschrijving van het ding en kun je proberen de vraag te beantwoorden. Maar ik ben dan al gepikeerd door de vraag naar het ding.

Soms ga je de geschiedenis in met een "*onelineer*". Zo ging gezaghebber Betrian de geschiedenis in met "*mi mannan ta mara*" (mijn handen zijn gebonden). Dat was zijn verklaring waarom hij de criminaliteit niet aan banden kon leggen. Minister Navarro trad als minister van justitie aan als professional in het Takenkabinet Hodge. Bij zijn eerste optreden stuurde hij een duidelijke boodschap aan de zware jongens en meisjes: "*fasten your seatbelt*". Op 27 juni 2013 moet hij verklaren dat het Nederlands Forensisch Instituut geen resultaten levert totdat de achterstallige rekeningen met een totaalbedrag van zes ton EUR zijn betaald. Ik zou toch een media-training gaan volgen en een coach in de arm nemen. Zo had Ys, toen hij jaren terug leider van de PAR werd, de

uitspraak: *“Formashon, formashon i mas formashon”* en vervolgens gebeurde er niets. Op 15 augustus 2013 wordt bekend dat we de vijfde minister van Onderwijs zullen krijgen sinds 10-10-'10. Veel schoolkinderen hebben nog geen schoolboeken.

Ik ben in “McCafé” aan de koffie om even bij te komen. Ik kom uit de studio van mijn talkshow 2121. Ik moest als producer daar niet zijn. Maar omdat ik weet dat alle plannen niet werken, had ik nog een ultieme optie: als alles mis gaat dan doe ik de talkshow zelf. Natuurlijk dacht ik dat het nooit nodig zou zijn. Maar helaas, ik moest de talkshow met Stanley Brown openen, want madam de gastvrouw was laat. Hoe kan dat nu? En het gaat hier om een dame die minstens vijftien jaar jonger is dan ik. Dus de komende generatie gaat het niet zomaar maken. We mogen niet veronderstellen dat zij het beter gaan doen. Ik zucht, ben moe. Ik heb de hele dag met tegenzin zitten worstelen met mijn volgende boek “Caribbean 3.0”. Ik heb geen dagboek meer. Maar dit zou zomaar een passage kunnen zijn uit mijn dagboek. Een dagboek bijhouden is een goede techniek om te reflecteren en om te werken aan een mindset 3.0. Had ik al verteld dat de dag daarvoor de gast helemaal niet was komen opdagen in 2121? Dat de dienstdoende presentator niets anders kon dan mij kort voor de uitzending bellen? Het protocol is dat je de ochtend van de show je gast moet bellen om te weten of je plan B in werking moet zetten. We hebben die middag muziek gedraaid en aan het eind een interview herhaalt. Het is niet dat ik tijd heb om boeken te schrijven. Blijkbaar is het schrijven van boeken het enige “gesprek” dat nog werkt. Er bestaat geen gesprek meer. Geen productief gesprek. Ik luister op mijn iPad naar de talkshow 2121 in de studio. Het lijkt leuk, maar is veel te emotioneel. Het is niet het gesprek dat we aan de mensen willen

modelleren. We moeten mensen leren dat een gesprek een structuur heeft. Twee mensen die elkaar laten uitspreken. Waar woorden zorgvuldig worden gekozen. En argumenten tegenover elkaar worden gesteld. Het is allemaal 2.0 met 3.0-pretentie. We hebben nog een lange weg te gaan. Het is een proces. Wanneer ik denk dat we het hebben gehad, belt die ene jonge man uit de Verenigde Staten in. Hij vertelt dat hij vier keer heeft getracht terug te keren om hier te komen werken. Iedere keer heeft hij maanden rondgelopen om te solliciteren, echter zonder resultaat. De vierde keer is hij een eigen bedrijf gestart. Hij kon geen lezing krijgen, maar wel had hij direct de belastingdienst op de stoep staan. De conclusie is dan ook: je hebt niets aan kennis als je geen kennis hebt. Ik was het bijna vergeten. Om 11.00 uur had ik via Skype college gegeven aan Bonairiaanse leerlingen en we hadden dezelfde conclusie: we zijn geen kenniseconomie 3.0 maar een kenniseconomie.

Gesprek met je lichaam

Mart Smeets is de legendarische sportverslaggever van de NOS. Ik herinner mij hem, toen hij tijdens de Olympische Spelen Jean-Julien Rojer ontving als Nederlands Antilliaanse tennisser en iedereen waarschuwde nu op hun portemonnee te passen. Ik herinner mij ook dat hij ooit zei dat een atleet in gesprek ging met zijn lijf. Dat is een noodzakelijk gesprek. Iedereen zou naar zijn lijf moeten luisteren en zijn lijf moeten voeden, oefenen en reinigen. Maar wie naar de lijven op het eiland kijkt, vraagt zich af hoe een dergelijk gesprek nu precies verloopt. Een hoog percentage van de mensen lijdt aan overgewicht, net als Mart, of is niet in conditie. Maar gelukkig zie ik na werktijd ook mensen die werken aan hun conditie. Maar je spreekt ook met je lichaam: lichaamstaal. Waar ik steeds aan moet denken, is de “Dino show” van Jandino

Asporaat en een van zijn typetjes die steeds roept: “Ik ben boos!?” Veel mensen laten je met hun gelaatsuitdrukking en lichaamstaal weten dat ze boos zijn. Boos op wat? Volgens mij zijn ze boos op het feit dat ze moeten werken of niet een betere baan hebben of beter betaald worden of omdat hun voorouders slaven waren en dat nog niemand “sorry” heeft gezegd.

Gebruik je lichaam. *Mens sana in corpore sano*. Dit Grieks adagium is geen cliché, hoewel velen dat denken en er niet bij stilstaan. Overgewicht, obesitas, is de norm aan het worden. Je lichaam is een instrument om je doelen te bereiken. Door fysiek in topconditie te zijn, heb je de energie om je doelen te bereiken. Mindset 3.0 is topsport. Met de juiste focus en de juiste mindset. In je eigen werk zul je het fysieke lichaam meer aandacht geven, net zoals Tony. Op dit vlak is Anthony Robbins een fantastisch model en de herinnering aan “*Unleash the power within*” een sterk anker om “*in a heartbeat*” in “*peak state*” te komen. Zoals Anthony Robbins stelt: *Change is only a second away!*¹³

Tips voor een gesprek:

- Bereid een gesprek goed voor.
- Communiceer steeds vanuit “jij bent okay, ik ben okay”.
- Houd je bij het onderwerp.
- Formuleer genuanceerd.
- Maak als het kan aantekeningen.
- Sluit af met een conclusie.
- Stuur een e-mail naar je gesprekspartner over het gevoerde gesprek.

¹³ www.nvnlp.net¹³

Storytelling als beleidsinstrument: De burger moet het beleid kunnen plaatsen

Het verhaal

We zijn de draad kwijt.

We lopen in cirkels.

Eén stap vooruit, twee achteruit.

Veel beweging, maar geen vooruitgang.

Bewegen is geen vooruitgang.

We hebben geen richting.

We hebben geen doel.

We zijn gedesorïenteerd.

Er is geen ontwikkeling.

We blijven steken in het oude verhaal.

Omdat we niet in staat zijn gezamenlijk een nieuwe toekomst te bouwen.

We willen met 1.0 aansluiten op 3.0.

We willen of kunnen geen afscheid nemen van 1.0.

We moeten upgraden naar 3.0.

We moeten een Curacao 3.0-verhaal vertellen om een collectieve mindset 3.0 te realiseren. De laatste jaren valt het beleidsinstrument *storytelling* steeds meer op. Politici worden beroepsverhalenvertellers genoemd (Van der Steen, 2009) In 2010 wordt tijdens het Bestuurskunde Festival “verhalen” in de context van media en bestuur geplaatst. Het accent ligt op de wederzijdse afhankelijkheid van media en politiek en de onduidelijkheid over wie de regie heeft (Van der Steen et al,

2010; In 't Veld, 2010). Recent wordt het fenomeen in verband gebracht met planning (Van Hulst, 2012). In de managementliteratuur, in publicaties over leiderschap en communicatiewetenschappen (Schutte, 2006) is er een aantoonbare belangstelling voor het fenomeen storytelling. Ook in de sociale hulpverlening is er aandacht voor het fenomeen (Schreurs, 2011). De antropologie wordt er in deze context ook bijgehaald (Riepma & Van Marrewijk, 2010; Van Hulst, 2012). Sommige bestuurskundigen beginnen in de inleiding van hun artikel zeer expliciet en veelbelovend over “het verhaal” en de positie daarvan binnen de bestuurskunde en kiezen vervolgens voor het bredere concept *discours*, van de bestuurskundige Hajer (Korsten, 2012). In de laatste editie van Bestuurskunde wordt aandacht besteed aan *framing*. “Framing gaat over positionering van “verhalen” over gebeurtenissen, feiten en organisaties in een specifieke context, waardoor sommige aspecten naar de voorgrond treden en andere naar de achtergrond verdwijnen.” (Bruijn et al., 2012: 2) De aandacht wordt gemist voor wat genoemd kan worden “het grote verhaal” als beleidsinstrument, met name in tijden van crisis. Dit, terwijl in deze complexe en onzekere tijden er behoefte is aan het plaatsen van beleid in een context, een verhaal.

Het blad “Time” roept President Obama in december 2012, voor de tweede keer in zijn loopbaan, uit tot man van het jaar. Ongetwijfeld speelt daarbij een rol dat Obama een van de beste storytellers ter wereld is, gesteund door een team van *story writers*. De vraag is of het succes van de heren Wilders en Samsom ook niet toe te schrijven zijn aan het verhaal dat zij vertellen. De overleden Venezolaanse President Chávez ging erg ver. Bijna dagelijks was hij urenlang te beluisteren via de media en legde hij uit hoe de wereld in elkaar steekt. Nu

hij overleden is wordt dit gat opgevuld door zijn opvolger Maduro en anderen. Geïnspireerd door dit voorbeeld had de overleden politiek leider van Curaçao, de heer Wiels, zich ontwikkeld tot de vertolker van het Curaçaose verhaal: het land van een onderdrukt volk door slavernij en kolonialisme, dat zich moeizaam tracht te bevrijden van een wrede koloniale onderdrukker en haar lokale handlangers die het gemunt hebben op de bodemschatten van het volk. Eens zou het volk, onder zijn leiding, dankzij scholing, opstaan en zich bevrijden. Er zal een periode van ongekennde voorspoed bestaan. Hij was de door God gezonden leider die het volk, net als Mozes, het beloofde land zou binnenleiden. Dit verhaal had hem gemaakt tot de belangrijkste leider van het nieuwe land binnen het koninkrijk, Curaçao, met ruim 22% van de stemmen. Hij was echter minder succesvol met de implementatie van het beleid.

Storytelling is dus wereldwijd een beleidsinstrument om het 3.0-verhaal neer te zetten. In de bestuurskunde wordt over het algemeen uitgegaan van drie groepen van beleidsinstrumenten: communicatie, financiële beleidsinstrumenten en recht- en regelgeving. Deze drie worden soms aangevuld met faciliterende instrumenten en handhavinginstrumenten. Het is niet duidelijk of de volgorde waarin de instrumenten worden genoemd ertoe doet. Wel bestaat er consensus dat het in de praktijk doorgaans gaat om het inzetten van een mix van beleidsinstrumenten (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

Als men het heeft over het instrument Informatie en communicatie gaat het om een breed scala van zaken: Van een folder, al dan niet op het internet, tot en met een onderzoek, inclusief een speech en een voordracht. Meestal veroorzaken communicatieve instrumenten relatief weinig of geen administratieve lasten voor de overheid, noch voor de burger. Naast

het gebruik van communicatieve instrumenten om een beleidsdoel te verwezenlijken, speelt communicatie ook een belangrijke rol bij de inzet van financiële, juridische en andere beleidsinstrumenten; de zogenaamde mix van beleidsinstrument.

Wat is storytelling?

Storytelling is in de kern het vertellen van verhalen in zuivere vorm. De kunst van het gebruik van taal, spreken, lichamelijke beweging en gebaar om een verhaal te presenteren aan een specifiek, live publiek. Een centraal, uniek aspect van storytelling is de afhankelijkheid van het publiek om specifieke beeldtaal en detail in te vullen en in co-creatie het verhaal te ontwikkelen.

Obama wordt geïnspireerd door de reacties op zijn verhaal die aanslaat. Dat beweerde Diederik Samsom ook. In een interview zei hij dat hij op straat zo vaak zijn verhaal kon doen in antwoord op hele kritische vragen, dat hij in de debatten niet meer werd verrast door vragen en zich onmiddellijk in alle vragen kon inleven, er voorbeelden bij kon verzinnen. Dat gaf hem zelfvertrouwen en rust, waardoor hij beter overkwam en in een positieve spiraal kwam, waardoor hij nog beter ging vertellen. In die zin was het dus co-creatie. Door de dynamiek tussen spreker en publiek komt er dus iets tot stand. En vergeet daarbij niet het team en de omgeving. De verteller krijgt per dag honderden e-mails met suggesties en goede voorbeelden die passen bij zijn verhaal.

Wat is een verhaal?

De meeste woordenboeken definiëren een verhaal als een verhalend verslag van een echte of ingebeelde gebeurtenis of gebeurtenissen. Binnen de verhalengemeenschap is een ver-

haal over het algemeen een vertelling met een structuur, een stijl en reeks tekens, die een gevoel geven van een afgerond geheel. Voor de uitwisseling van ervaringen gebruiken we verhalen en wordt verzamelde wijsheid, overtuigingen en waarden geïntegreerd. Door middel van verhalen wordt uitgelegd hoe de dingen zijn, waarom ze zijn, wat onze rol is en wat we willen bereiken. Verhalen zijn de bouwstenen van kennis, het fundament van het (collectieve) geheugen en het leren. Verhalen verbinden ons met onze menselijkheid en verbinden verleden, heden en toekomst door ons te wijzen op de mogelijke gevolgen van onze acties, door vooruit te blikken.

Wat is vertellen?

Het is het *live*, van persoon-tot-persoon mondeling en fysiek presenteren van een verhaal voor een publiek. Vertellen bestaat uit direct contact tussen verteller en publiek. Storytelling is een interactieve kunstvorm. Interactie tussen de verteller en het publiek is een essentieel onderdeel van ervaring van het verhalen vertellen. Een publiek reageert op de woorden en acties van de verteller. De verteller gebruikt deze over het algemeen non-verbale feedback direct, spontaan, en past al improviserend de kleuren, tekst en het tempo van het verhaal aan om beter te voldoen aan de behoeften van het publiek.

Storytelling is een dynamisch co-creatieproces. Het publiek ontvangt het verhaal niet passief van de verteller, zoals de kijker de inhoud ontvangt en registreert van een televisieprogramma of film. De verteller geeft geen visuele beelden (plaatjes, presentaties), geen decor (ze gaan bewust ergens staan, op een plein, of waar dan ook) en over het algemeen, geen kostuums met betrekking tot het verhaal. Luisteraars maken in hun hoofd zelf beelden op basis van het vertelde

door de performer en op basis van hun eigen ervaringen en overtuigingen. Storytelling gaat over de essentie van wie we zijn. Verhalen zijn een uitstekend middel voor het beoordelen en interpreteren van gebeurtenissen, ervaringen van momenten uit het dagelijkse leven, geplaatst in het grotere geheel. Het is een intrinsieke en elementaire vorm van menselijke communicatie. Meer dan enige andere vorm van communicatie is het vertellen van verhalen een integraal en essentieel onderdeel van de menselijke ervaring.

Storytelling is een proces, een medium voor het delen, het interpreteren, het aanbieden van de inhoud en de betekenis van een gebeurtenis aan een publiek. Omdat storytelling spontaan is en ervaringsgericht, en dus een dynamische interactie is tussen verteller en luisteraar, is ze veel moeilijker van tevoren vast te leggen, dan bijvoorbeeld het script en de camera-richtingen van een film, of de aantekeningen voor de regie van een toneelstuk. Storytelling groeit uit de interactie, samenwerking en gecoördineerde inspanningen van de verteller en het publiek.

In dit artikel wordt het vertellen ruimer opgevat. Ook toespraken zonder publiek, via de media worden beoordeeld als vertelling. Verondersteld wordt dat er toch enige interactie bestaat tussen verteller en publiek.

Wat is een goed verhaal?

De beste verhalen hebben een sterk thema, een fascinerende plot, een passende structuur, onvergetelijke figuren, een goed gekozen insteek en een aantrekkelijke stijl. Een thema is de essentie wat het verhaal probeert te vertellen, iets dat ons zou kunnen helpen in ons eigen leven. Laat het thema groeien uit het verhaal, zodat het publiek het gevoel heeft dat ze de

moraal zelf uit het verhaal heeft gehaald, zonder dat deze letterlijk is verteld.

Een plot is een conflict of strijd die de hoofdpersoon doormaakt. Het conflict kan zijn met een ander karakter, of met de situatie, of met de psyche van het karakter, zoals behoeften of gevoelens. Het conflict moet een stijgende lijn van spanning kennen. De spanning moet tot een hoogtepunt of “climax” komen aan het einde van het verhaal en daarna is er rust. De basisstappen van een plot zijn als volgt: conflict begint, dingen gaan goed, het gaat mis, de uiteindelijke overwinning (of nederlaag) en afwikkeling van het verhaal. Wat het karakter leert is het “thema”. In deze stappen herkent men de reis van de held, beschreven door Joseph Campbell in 1949. Het verhaal kent een of meerdere personages waar het publiek zich mee kan identificeren. Er moet ten minste één “fout” personage in het verhaal voorkomen. De personages hoeven maar bondig gepresenteerd te worden. Een hoofdpersoon moet ten minste één fout of zwakte kennen (Achilles). Perfecte karakters zijn niet erg interessant en het is moeilijk om je hiermee te identificeren. Maar ook de “bad guy” in het verhaal moet ten minste één goede eigenschap hebben.

Storytelling in de Verenigde Staten

In het Amerikaanse bestuur en politiek is het storytelling geïnstitutionaliseerd. Ik beperk mij hierbij tot het nationale niveau in de Verenigde Staten. Het begint met de aanvaardingsspeech van de kandidaten voor de presidentiële verkiezingen. Zij doen dat als onderdeel van een programma van meerdere vertellers tijdens het partijcongres. Het tweede moment is de speech op de avond van de overwinning van de verkiezingen. Gevolgd door de speech bij de inauguratie.

Daarnaast kennen de Verenigde Staten de jaarlijkse toespraak, de “State of the Union”. Dit is enigszins te vergelijken met de Troonrede. Ook kent men de periodieke ontmoetingen met de pers. Maar ieder moment is een gelegenheid om een verhaal te vertellen. Bijvoorbeeld bij de tragische gebeurtenissen in Newtown, Connecticut in december 2012, waar 27 burgers het leven lieten, waaronder 20 jonge kinderen. Dan staat daar de president met een verhaal om het een plek te geven.

De Verenigde Staten hebben een sterke traditie van storytelling. Legendarisch zijn de toespraken van President Lincoln, Martin Luther King, Jr., “*I have a dream*”, en van President Kennedy bij de aanvaarding van het ambt. En nu de speeches van president Obama. Wie kent niet de laatste regel uit de zeer korte speech van Lincoln, beter bekend als “Gettysburg Address”, uitgesproken op 19 november 1863?

“It is rather for us to be here dedicated to the great task remaining before us—that from these honored dead we take increased devotion to that cause for which they gave the last full measure of devotion—that we here highly resolve that these dead shall not have died in vain—that this nation, under God, shall have a new birth of freedom—and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth.”

Elementen van storytelling zijn het neerzetten van de personages die kort worden neergezet: *America*, *The people* en *We*. Het schrijven en analyseren van speeches zijn serieuze beroepen in de Verenigde Staten. Tal van mensen hebben als beroep Public Speaker op hun kaartje staan. De president beschikt over een team van schrijvers onder leiding van de

Director of Speechwriting. De speeches gaan vaak terug naar het ontstaan van Amerika, verwijzen naar de huidige uitdaging, bevestigen de eigen kracht en verwijzen naar de toekomst.

Ter illustratie, de opening van de inaugurale rede van President Obama, uitgesproken op 20 januari 2009.

Op dat moment heeft hij al op zijn naam staan: *“No red states, no blue states, but the United States of America”*, *“Change”* en *“Yes, we can”*:

“My fellow citizens:

I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors. I thank President Bush for his service to our nation, as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition.

Forty-four Americans have now taken the presidential oath. The words have been spoken during rising tides of prosperity and the still waters of peace. Yet, every so often the oath is taken amidst gathering clouds and raging storms. At these moments, America has carried on not simply because of the skill or vision of those in high office, but because We the People have remained faithful to the ideals of our forbearers, and true to our founding documents.

So it has been. So it must be with this generation of Americans.

That we are in the midst of crisis is now well understood. Our nation is at war, against a far-reaching network of violence and hatred.”

Het is begrijpelijk dat Obama verwijst naar de *founding documents*, want de *Declaration of Independence* leest als een verhaal en kan misschien gezien worden als het eerste verhaal van Amerika.

Zie de lijn: Lincoln die vervolgens de slavernij afschaft door de constitutie te veranderen. Martin Luther King, Jr. in het Kennedy-tijdperk, die droomt van meer gelijkheid en tot slot de verkiezing en inauguratie van President Obama die de verwezenlijking is van die droom.

Ter illustratie en de positionering van Kennedy in de lijn van het verhaal een passage uit de speech van President Kennedy, uitgesproken op 11 juni 1963 als het uit de hand dreigt te lopen bij de desegregatie bij de Universiteit van Alabama:

“One hundred years of delay have passed since President Lincoln freed the slaves, yet their heirs, their grandsons, are not fully free. They are not yet freed from the bonds of injustice. They are not yet freed from social and economic oppression. And this Nation, for all its hopes and all its boasts, will not be fully free until all its citizens are free.”

Storytelling in Nederland

De institutionele lijn van storytelling in Nederland begint met het verhaal dat staat in een regeerakkoord. Daar worden de verschillende verhalen, die gehouden zijn tijdens de verkiezingscampagne, samengebracht tot één verhaal.

De titel van het regeerakkoord 2012 is: “Bruggen slaan”. In de korte inleiding wordt verwezen naar de crisis, Europa en de noodzaak om een brug te slaan tussen het liberalisme en het socialisme.

Maar het document is moeilijk te kwalificeren als een verhaal dat gebracht is.

Misschien is het belangrijkste moment van storytelling in Nederland de jaarlijkse Troonrede. Ik citeer het slot van de rede gehouden in 2012:

“Nederland is in sociaal en economisch opzicht een sterk land, gebouwd op een lange traditie van internationaal ondernemerschap, hard werken en solidariteit tussen bevolkingsgroepen en generaties. Op beslissende momenten in onze geschiedenis heeft Nederland de veerkracht getoond waarover al bij het ontstaan van het Koninkrijk in 1813 werd gesproken. Generaties vóór ons hebben bewezen onder moeilijke omstandigheden in goed overleg verschillen te kunnen overbruggen ten dienste van een verstandig sociaal-economisch beleid. Uit die voorbeelden mogen we vertrouwen putten voor de toekomst.

De begroting voor 2013 die de regering u vandaag aanbiedt, is gebaseerd op de overtuiging dat financiële soliditeit en economische groei onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Beide zijn nodig voor een goed voorzieningenniveau ten behoeve van toekomstige generaties. Daarover zal de regering graag open en constructief van gedachten blijven wisselen met u, leden van de Staten-Generaal. U mag zich in uw zware taak gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij om kracht en Gods zegen voor u bidden.”

De vraag is of de boodschap overkomt. Al snel wordt vervallen in de analyse van de technische onderdelen, die de gewone burgers vaak ontgaan. Maar het verhaal wordt helemaal uitgefilterd. Dat heeft vele oorzaken. Een van de oorzaken is

dat de regering zelf het verhaal ondergeschikt maakt aan de technische onderdelen. Zo zou het vanuit de techniek van storytelling aan te bevelen zijn om de twee bovengenoemde alinea's om te draaien, want het laatste blijft het meest hangen. Wat opvalt is dat het verhaal in lijn is met het regeerakkoord 2012, getekend door VVD en PvdA.

De kerstboodschap uitgesproken door het staatshoofd is een belangrijk moment van storytelling. Het verhaal van kerst 2012 lekte uit, door een technische fout was het eerder beschikbaar via het internet. Maar het verhaal is naar Nederlandse maatstaven goed. Geloof, hoop en liefde. Individualiteit en saamhorigheid. Verzuiling is voorbij en er is verlangen naar vertrouwen. Leefbaarheid, democratie en de rechtsstaat zijn ook thema's die worden aangestipt. Verder worden er opmerkingen gemaakt over openheid. Verschillende culturen en verdraagzaamheid worden aangehaald. Nederland was altijd open en verbonden met andere landen, niet in isolement. Europa is er voor economie en vrede. De crisis heeft geleid tot onvrede (met Europa). Maar Europa zijn we zelf. Het gaat om de aarde en de mensheid.

Verder houdt de minister-president regelmatig toespraken. Op de website van de Rijksoverheid¹⁴ treft men 44 toespraken van minister-president Rutte aan. Deze dateren van 2010 tot en met 2012. Bij het lezen van de toespraken valt op dat geen enkele toespraak echt bekend voorkomt. Dit zegt niet zo zeer iets over de minister-president, maar meer over het feit dat storytelling in Nederland onvoldoende leeft. Er blijven veel kansen liggen. Ter illustratie. In zijn toespraak ter gelegenheid van 10 jaar tragedie 9/11, New York, in 2011, wordt

¹⁴ <http://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/mark-rutte/toespraken>

niet verwezen naar het historische feit dat de Nederlanders New York hebben gesticht en de basis hebben gelegd voor vele van de waarden waar New York vandaag het symbool van is. Hij volstaat met:

“Die overtuiging heeft Nederland van meet af aan gedeeld. Want de democratische waarden die ons binden, mogen nooit geslactofferd worden aan blinde haat en fundamentalisme. En zie ik het goed, dan is dat meteen ook de onderliggende reden waarom de Verenigde Staten en Nederland zich samen met andere landen steeds opnieuw inzetten voor vrede en veiligheid. Tegen het terrorisme en vóór de keuzevrijheid en democratische rechten van mensen overal ter wereld. Zoals we dat na 9/11 deden in Irak en Afghanistan en recentelijk in Libië. Dat gebeurt vaak onder de moeilijkste omstandigheden en instant succes is zeldzaam. Dat is waar. En de harde realiteit is ook dat het terrorisme na 9/11 niet direct is overwonnen, zoals de latere aanslagen op Bali, Londen en Madrid hebben laten zien. Maar stap voor stap komen we wel verder, want onvrijheid en fundamentalistisch geweld zijn uiteindelijk nooit bestand tegen mensen die hun lot in eigen hand nemen.”

Een tweede voorbeeld is de toespraak ter gelegenheid van de Nationale herdenking Nederlands slavernijverleden op 1 juli 2012. In deze toespraak gaat de premier heel ver met erkennen van de rol die Nederland in deze geschiedenis heeft gespeeld. Maar hij laat kansen liggen om de Koninkrijksbanden en de multiculturele samenleving van nu en in de toekomst te definiëren. Hij meldt slechts:

“Sinds 10 jaar spelen dit monument en deze herdenking daarin een belangrijke rol. 10 jaar waarin het Nederlandse slavernijverleden voor veel meer mensen is gaan leven en zichtbaar is geworden. Het belang van die zichtbaarheid wordt breed erkend en door niemand betwist. En nu, aan de vooravond van de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij in Nederland, staan we voor de gezamenlijke opgave deze jonge traditie aan te passen aan nieuwe omstandigheden en nieuwe ontwikkelingen om ons heen. Dat doen we samen met de gemeente Amsterdam en andere betrokken partijen, in het volle besef dat het slavernijverleden een levend verleden is en moet blijven.”

Conclusie

Storytelling is een belangrijk beleidsinstrument. Maar er is onvoldoende aandacht voor dit instrument. Het gat dat valt door afwezigheid van een verhaal wordt opgevuld door populisten. Populisten bedienen zich ook van verhalen om hun boodschap over te brengen. Dat wordt geïllustreerd door de heer Wilders, met zijn verhalen over Henk en Ingrid, en de heer Wiels op Curaçao. Maar ook het succes van de heer Fortuyn, *At your service*, mag niet onvermeld blijven.

Emoties spelen in ons dagelijks bestaan een steeds belangrijkere rol dan wordt gedacht. Er zijn grenzen aan de rationaliteit. Een verhaal legt een verbinding tussen het rationele beleid en gevoelens, angst en hoop van de burger (Hendriks, 2012). Burgers zien waar ze het voor doen. Waar het land vandaan komt, waar het land nu staat en waar het naar toe gaat. De burger snapt zijn rol in het verhaal. Opvallend is dat het lijkt alsof in Nederland het verhaal wordt overgelaten aan

de kleinkunstenaar. Zie het laatste programma van Theo Maassen en daarin zijn (ondertussen veelbesproken) verhaal. Wat is het belang van de eindejaarsconferenties? Het geeft de belangrijke gebeurtenissen een plek en plaatst ze in het perspectief van het engagement van de cabarettier die daarmee zijn verhaal vertelt. Freek de Jonge is een groot voorbeeld van een geëngageerde cabarettier die een van zijn shows ook letterlijk “kerstverhaal” noemde. Maar Joris Luijendijk krijgt, doordat hij er een verhaal, “*The City*”, van heeft gemaakt, nu meer aandacht voor de perversie van de bankiers dan schreeuwende politici. Natuurlijk kan gewezen worden naar de omstandigheden die in de Verenigde Staten mogelijk de storytelling bevorderen, zoals het presidentieel systeem, het tweepartijstelsel en de structuur van de media. Zo kan ook gesteld worden dat de diversiteit, de geschiedenis van verzuiling en het coalitie-systeem het duidelijk neerzetten van een verhaal bemoeilijken (Hendriks, 2012). In deze context kan de TEDx verhalen-competitie voor jonge politici van Pauw & Witteman bijna geen toeval zijn. Maar waar het om gaat is dat storytelling een beleidsinstrument is en dat deze meer bestudeerd en ontwikkeld moet worden. Het verhaal is een universele menselijke behoefte. En het zou het besturen en bestuurskunde nog boeiender kunnen maken.

Tips voor storytelling:

Volg de lijn van de *Hero's Journey*.

Oefen je verhaal.

Stop je niet weg op het podium.

Zoek aansluiting met het publiek.

Sluit aan op de emoties van het publiek.

Gebruik stiltes zodat mensen tijd hebben om het gezegde te verwerken.

Jeugd is hoop op 3.0

Ik heb het in het vorige hoofdstuk al vermeld: generaties. De nieuwe generatie is belangrijk voor het collectief introduceren van de mindset 3.0. Dat gaat niet zomaar. Mindset 2.0 wordt overgedragen in verkapte vorm. Ter illustratie. Ik heb vorig jaar op Facebook Student 3.0 in Nederland ontmoet. Hij leest iedere dag mijn blog. Toen mijn boek "Curaçao 3.0" uitkwam, kocht hij dat direct. We kwamen samen op het idee om een Conferentie Curaçao 3.0 te organiseren op Curaçao, maar georganiseerd door studenten in Nederland.

We hebben samen het programma opgesteld, de sprekers gezocht, de zaal gereserveerd.

Ineens begint Student 3.0 over de titel van de conferentie. Ik vind het raar, dus ik ga vragen stellen. Hij vertelt mij dat Curaçao 3.0 met mij wordt geassocieerd en dat ik politiek ben.

Ik vraag door hoe hij aan die 1.0-gedachte komt. Hij vertelt dat hij in het Antillenhuis over de conferentie sprak en dat hij het advies kreeg om het niet met politiek te mengen, want Miguel Goede is een en al politiek. Hij had al eerder signalen gekregen van anderen dat ik politiek ben. Ik heb het al eerder vermeld, wanneer men mijn naam in verband brengt met politiek is er sprake van wanhoop en paniek. Vraag het me niet, want ik weet niet waarom. Ik heb gelijk besloten niet meer mee te doen aan de conferentie. Het geval illustreert dat we in een kenniseconomie leven, in een mindset 1.0 en dat we het zo niet gaan redden. Wat heb ik allemaal misdaan? Ik blog en heb een boek uitgegeven. Waarom ben ik gevaarlijk? Ik ben in deze samenleving een intellectueel.

Hoe het ongeveer werkt om jongeren op te sluiten in 444 en niet de mindset 3.0 444+ te laten verwerven, zien we in de

volgende column van Reinoud van den Berkhof, die op Facebook was geplaatst.

Waarom zou je veranderen als er toch niets verandert¹⁵

Geschreven door Reinoud van den Berkhof

31 augustus 2013

Ik ben iedere keer tot in mijn kleine teen verbaasd hoe sommige politici, die kennelijk nooit buiten Curaçao gestudeerd hebben, laat staan in de regio, hier met prachtig klinkende emoties onze jeugd binnenseilands proberen te houden. In het gunstigste geval wordt hen het studeren in de regio aangeraden. Aangeraden betekent hier op Dushi Kòrsou “verordonneerd!”

Vooraf niet gaan studeren buiten de regio, want daar begint de grote boze buitenwereld. Daar word je gebrainwasht en kom je met “hoge studie- en hypotheekschulden en beroofd van je eigen Curaçaose identiteit” terug.

Maar met wat kom je dan wel terug behalve met “schulden en een verloren identiteit”?

Met heel veel, reistassen vol. Je leert er zelfstandig en onafhankelijk denken, schrijven, argumenteren, onderbouwen, kritiek krijgen en kritiek geven.

Je leert de noodzaak van planning, onderhoud, preventie en proactiviteit. Je leert vooruitzien en af toe in je achteruitspiegel kijken.

Je leert je te handhaven en zelfs te groeien. Als mens, als professional, als Curaçaoënaar.

Je leert het genot van meerdere talen kunnen spreken en

¹⁵ <http://www.qracao.com/index.php/component/content/article/47-opinie/8812-waarom-zou-je-veranderen-als-er-toch-niets-verandert>

schrijven. En je ontdekt dat je je eigen “moedertaal” niet vergeten bent, waar anderen daar anders over denken.

En met verbazing ontdek je ook, dat je eigen identiteit hetzelfde is gebleven en er zelfs een internationale component bij gekregen heeft. Je hebt een moderne Curaçaose identiteit gekregen. En die raak je nooit meer kwijt, waar je ook bent of verblijft. Je leert zoveel dat politici, en zij die achterbleven, je niet meer kunnen volgen, laat staan bijbenen. En als je dan gelouterd, lekker volgeleerd en trappend van enthousiasme terugkeert op je eiland? Wat dan? Dan wordt je niet gebrainwasht, maar gebackwasht.

Backwashen is nog erger dan brainwashen. Al het “vuil” dat je buiten Curaçao en de regio hebt opgedaan, moet er weer helemaal uit. Je moet weer terug naar hoe je nog was toen je vol verwachting ging. Gewoon opnieuw beginnen als soldaat derde klas in het politieke Curaçaose samenlevingsgelid!

Je wordt geconfronteerd met de grootste deceptie uit je verstandelijk leven. De deceptie dat er zo ontzettend weinig veranderd is op het eiland van je roots. Je bent van je land, maar je wordt niet meer “toegelaten” tot collega’s, politici, soms zelfs vrienden en familie. Je houdt van je land en ontdekt dat niet iedereen meer van jou houdt. Maar waarom dan? Omdat je veranderd bent. Net zoals die andere 150.000 landgenoten van je die buiten Curaçao wonen. Die mogen ook niet stemmen wanneer hier verkiezingen zijn. Ze zijn te slim geworden en (door)zien veel, te veel. Waarom die deceptie? Omdat je geleerd hebt je hersens te gebruiken, kritisch te kijken en te denken. Je laat je niet meer heen en weer van het kastje naar de muur en terug sturen. Je stelt vragen. Maar vragen, vooral kritische en onderzoekende vragen, worden hier niet op

prijs gesteld en dus niet beantwoord. Of met wollige zinnen, waar je geen bolletje touw aan vast kunt knopen. Misschien hebben “die sommige” politici wel gelijk om onze toekomstige intelligentia binnenseilands te houden. Want dan verander je niet. En hoeven politici en overheidsdienaren ook niet te veranderen. Je leert wat kunstjes, maar verder blijf je hetzelfde. Zoals dat op veel plekken in de regio ook gebeurt. En daarom wordt je gestimuleerd om je in de regio te ontwikkelen. Je stelt geen vragen, je doet wat chefs en politici vertellen wat je wel en niet mag doen. Je blijft een robot die door sommige politici en machthebbers maar al te graag bestuurd wordt. Zoals bijna al die andere 150.000 landgenoten die hier om je heen wonen. Blijf daarom lekker zitten waar je zit en verander niet! Want waarom zou je veranderen als er toch niets verandert?

Een andere illustratie van hoe *upgrading* van mindset wordt tegengewerkt. Vandaag krijg ik op mijn *wall* een reactie van een bloglezer 1.0, een opmerking op mijn blog of wat ik schrijf wel wetenschappelijk is. En of het allemaal niet eerst onderzocht moet worden, voordat ik het op mijn *wall* zet. Kun jij het volgen? Ik adviseer de goede man om het niet meer te lezen en om na te gaan of *Geniale Anarchie* van Boeli van Leeuwen (1994) wel wetenschappelijk is onderzocht. Dit is ook een mindset 1.0 in verkapte vorm. Ik vrees echt dat we het niet gaan redden.

Andere mensen leveren het ultieme compliment, ze parafraseren het verhaal, maar praten niet van 2.0 en 3.0, maar van “analoog” en “digitaal”. Het is goed gevonden.

Maar waarom is het verder niet vanzelfsprekend dat de jeugd een mindset 3.0 zal introduceren? Op 15 mei komen twee

issues via de media bij mij binnen. Unicef levert een rapport dat stelt dat het alarmerend is gesteld met geweld tegen kinderen en jongeren. Tegelijkertijd is er een oproep door een organisatie met iets van "youth" in de naam, voor een protestmars tegen de criminaliteit die ook steeds zwaarder wordt. De twee onderwerpen zijn aan elkaar gerelateerd. De criminaliteit is het gevolg van hoe een deel van de jeugd is behandeld. Blijkbaar wordt de jeugd nog altijd niet goed behandeld, dus wij kunnen de toekomst voorspellen. Het rapport van Unicef stelt dat vele kinderen worden mishandeld, slecht gevoed en opgevoed.

"Antilliaans kind groeit onveilig en ongezond op"

Door: redactie de Volkskrant

23-5-13

Kinderen op de voormalige Nederlandse Antillen groeien op onder onveilige en ongezonde omstandigheden. Dit komt vaak door onwetendheid en problemen van de ouders, blijkt uit een onderzoek naar kinderrechten in Caribisch Nederland dat Unicef donderdag presenteerde.

De ruim 90.000 kinderen die op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten wonen, krijgen te weinig gezond eten en wonen niet altijd in een veilige en schone omgeving. Volgens Unicef leven veel kinderen in armoede en zouden velen worden mishandeld en misbruikt.

Taboe

Om hoeveel kinderen het gaat, is onbekend. "Het is lastig dat boven water te krijgen, omdat het taboe is.

Mensen houden het binnenshuis, waardoor het niet goed

is geregistreerd. Daardoor is het ook onduidelijk wat de bestaande cijfers wel zeggen”, aldus Karin Kloosterboer, kinderrechtendeskundige bij Unicef.

Voor het onderzoek sprak de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties met ongeveer 130 kinderen en jongeren tot 25 jaar en met ruim 300 lokale deskundigen over de leefsituatie van kinderen op de Nederlandse eilanden.

Verwaarlozing

Hoewel de meeste kinderen zeggen tevreden te zijn met hun opvoeding en vinden dat slaan erbij hoort, spreken deskundigen dit tegen. Kloosterboer: “Volgens hen komen de problemen voor in heel veel gezinnen. Geen enkele deskundige zegt dat het wel meevalt met het geweld en de verwaarlozing.”

Volgens Kloosterboer komt dit vooral doordat ouders niet weten hoe ze hun kinderen moeten opvoeden of daar geen tijd voor hebben. “Ouders moeten leren dat ze hun kinderen niet mogen slaan en positieve aandacht moeten geven. Veel ouders laten hun kinderen echter aan hun lot over, omdat ze moeite hebben het hoofd boven water te houden en veel moeten werken”, zegt Kloosterboer.

Slecht onderwijs

Ook scholing is op de eilanden niet voor alle kinderen even vanzelfsprekend. Vooral het vervolgonderwijs is vrij slecht geregeld. “Op de kleine eilanden als Saba is er maar één middelbare school met één onderwijsniveau”, legt een woordvoester van Unicef uit. Kinderen van immigranten gaan daarentegen vaak helemaal niet naar school.

Het probleem van de jeugd wordt niet of gefragmenteerd opgepakt.

“Kinderbescherming werkt te verspreid”

21 mei 2013 by: Curaçao redactie

WILLEMSTAD - Hoewel het systeem voor de kindbescherming op Curaçao de noodzakelijke componenten heeft, werkt het als geheel niet harmonieus en doortastend in de velden van preventie, zorg, rehabilitatie en het herstel van rechten van het kind. Verschillende stichtingen werken los van elkaar en een uitgebreid overheidsbeleid ontbreekt.

Dat meldt Unicef, de afdeling voor kinderen van de Verenigde Naties, in haar rapport over Curaçao.

Net als de bevindingen op St. Maarten en Aruba, concludeert Unicef dat in het algemeen reden is tot positivisme, wanneer het gaat om fundamentele rechten van het kind op Curaçao.

Maar er liggen nog veel belangrijke kansen op verbetering.

Positieve punten uit het rapport zijn bijvoorbeeld de toegang tot onderwijs, de naleving van de leerplicht en het feit dat bijna iedereen verzekerd is tegen ziektekosten.

Aandachtspunten die genoemd worden, zijn onder andere de toename van huiselijk geweld, het aantal drop-outs en overgewicht.

Het Unicef-rapport is gebaseerd op uitgebreid onderzoek, uitgevoerd door de onafhankelijke organisatie Observatorio Social de Ecuador (OSE).

De onderzoekers hebben mensen geïnterviewd uit alle lagen van de bevolking, van de kinderen zelf tot academici, en van immigranten tot ministers.

Bovendien hebben ze grote hoeveelheden statistische gegevens en achtergrondliteratuur bestudeerd.

Hoewel Curaçao aangeslagen wordt als een land met een hoog inkomen, treffen ongelijkheden gerelateerd aan armoede een kwart van de bevolking en dus ook het leven van kinderen, wat een risico is voor de gehele samenleving.

Aanbevelingen

Unicef doet daarom een aantal aanbevelingen.

Kinderen die zich in een conflictsituatie bevinden, moeten zich kunnen wenden tot een speciaal bureau, zoals een Ombudsman voor kinderen.

Ondanks projecten om ouders op te voeden over het onderwerp, is geweld tegen kinderen binnen het gezin een groot probleem en informatie en cijfers zijn vaak ad hoc en verspreid.

Onderwijs is verplicht, maar wordt niet geboden in de gevangenis en ook migrantenkinderen blijven nog te vaak verstoken van onderwijs aan de universiteit.

Hoewel de overheid wel stappen heeft ondernomen om voortijdige schooluitval te beperken, is ze er nog niet in geslaagd de moeilijkheden op elk schoolniveau op te lossen.

Het percentage tienerzwangerschappen is nog te hoog.

Ook zou er een overheidsbeleid moeten komen voor borstvoeding.

Gehandicapte kinderen kunnen nog te vaak niet terecht in het regulier onderwijs.

Ook noemt het rapport het fenomeen van het smokkelen van kinderen voor gedwongen arbeid of seksuele exploitatie.

Vorig jaar heeft de US Department of State dat ook aangehaald.

Waarschijnlijk wordt verwezen naar een zaak waarin kinderen met vervalste reispapieren uit Haïti via Curaçao en Suriname op weg waren naar Frans Guyana.

Unicef waarschuwt om dit soort praktijken niet te verbergen of normaal te gaan vinden.

Kinderopvang

De aanwezige kinderopvang, die door de overheid gesubsidieerd wordt, evenals naschoolse opvang en activiteiten voor scholieren, is te beperkt.

De opvang in de privésector is te duur.

Moeders staan er alleen voor om de opvang van hun kinderen te regelen, zonder hulp van een partner of de overheid.

Tussen mannen en vrouwen op de werkvloer bestaat nog steeds ongelijkheid en genderbeleid is nog steeds niet gemeengoed binnen de overheid.

“De relatieve groei in het sterftcijfer de afgelopen twaalf jaar onder kinderen onder de vijf jaar, is aanleiding voor onderzoek”, aldus Unicef.

Alle conclusies en aanbevelingen zijn te lezen op www.unicef.nl/childrights.

Published by

(Knipselkrant Curaçao © 2010-2013)

www.kkCuraçao.com¹⁶

Uit het volgende artikel blijkt dat onze kinderen vaak ook slachtoffer zijn van moord; ze groeien op in een ghettocultuur.

¹⁶ <http://www.kkCuraçao.com/?p=27928> (geraadpleegd op 6 juni 2013)

Antillianen vaakst slachtoffer van moord in Nederland
19-5-13 - 10:17 bron: ANP

“Jongeren op Curaçao groeien op in ghettocultuur”
Demonstratie tegen vuurwapengeweld onder Antillianen
in 2010.

Als in Nederland iemand wordt vermoord, gaat het relatief vaak om een Antilliaanse man. Tussen 1997 en 2011 zijn 113 mannen uit de Antillen door geweld om het leven gekomen, omgerekend 13,2 op elke 100.000.

Dat is meer dan twee keer zo veel als bij Surinamers, Turken en Marokkanen en bijna 15 keer zo veel als onder autochtonen. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

“De bron voor het hoge aantal moorden ligt op Curaçao. Daar groeien jongens op in een ghettocultuur”, zegt Frank Bovenkerk, emeritus hoogleraar Criminologie aan de Universiteit van Utrecht. “De jongens leven in buurten met extreem hoge werkloosheid, lage inkomens en veel drugsverslaving.”

“Er zijn veel gezinnen die van de drugsverkoop leven. De vaders gaan van de ene vrouw naar de andere en zijn geen rolmodel voor hun zonen. Kinderen maken vaak hun school niet af. Ze brengen de dag door op straat en vormen daar jeugdgroepen.”

Geen perspectief

Als de jongens naar Nederland gaan, nemen ze hun leven op Curaçao met zich mee. Ze hebben geen opleiding, geen baan en geen perspectief. Bovendien komen ze hun oude

vrienden weer tegen in Nederland. Bovenkerk: “Families denken dat de jongens hier meer kans hebben om af te kicken. Maar hun kansen om zich in Nederland in de criminaliteit te ontplooien, zijn groter. De welvaart ligt hier namelijk hoger, er is meer te halen.”

Vooral tegen elkaar gebruiken de Curaçaose jongens veel geweld. Als een jongen van het eiland wordt vermoord, komt de dader vaak ook van Curaçao. Er is een direct verbod met drugshandel. Vaak speelt status echter ook een grote rol.

“De aanleiding voor een uitbarsting van geweld is voor Nederlanders vaak nietig. Als je iemand bijvoorbeeld te lang aankijkt, hebben ze het gevoel dat je hoger wilt scoren en dat wordt meteen afgestraft”, zegt Bovenkerk.

De Persgroep Digital. Alle rechten voorbehouden.

It is the stupid food, stupid. “Heb je op blz. 17 artikel Amigoe gelezen. Kunnen we dit niet digitaal plaatsen? Ik zeg dit al jaren”, vraagt Stanley Brown mij in een boodschap via Facebook op zaterdag 1 juni 2013. Het gaat om het volgende artikel.

Ondervoeding kinderen kost wereldeconomie miljarden

WASHINGTON — “Ondervoeding bij baby’s leidt niet alleen tot ernstige gezondheidsproblemen, het kost de wereldeconomie ook jaarlijks miljarden euro’s, omdat de kinderen minder goed vaardigheden aanleren als rekenen en lezen”, zo meldt persbureau IPS. De organisatie Save the Children (STC) baseert zich voor een nieuw rapport op

een langetermijnstudie in vier landen. Daaruit blijkt dat chronisch ondervoede kinderen -bijna één op de vier kinderen- die vandaag geboren worden aanzienlijk minder goed kunnen lezen, schrijven of rekenen.

Die handicap leidt samen met andere cognitieve problemen tot een vermindering van hun inkomsten als volwassene met een vijfde, en zo tot een verminderde economische groei in de landen waar ze leven.

Betere voeding in de eerste duizend dagen van de start van de zwangerschap tot de tweede verjaardag van het kind kan de kansen van het kind om te leren en een inkomen te verwerven enorm stimuleren

Bijna de helft van alle kinderen in Azië onder de vijf jaar is te klein voor hun leeftijd, door ondervoeding.

Wereldleiders moeten concrete acties ondernemen om de ondervoeding in die eerste dagen terug te dringen en te investeren in de toekomst van kinderen.

De kinderen die in hun eerste duizend dagen ondervoed waren, scoorden 7 procent lager op rekentests en 19 procent lager op een leestest. Ze hadden ook minder vertrouwen in hun kansen om hun situatie te verbeteren. Het rapport schat de globale impact van ondervoeding op 125 miljard dollar per jaar tegen 2030. Het roept de leiders op de G8-top in Noord-Ierland volgende week op om het probleem aan te pakken.

Stanley Brown roept dit al jaren en wordt als dorpsgek weggezet. Ik moet weer gelijk denken aan het Unicef-rapport. Ik moet gelijk denken aan het wegsturen van de ambtelijke top bij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) door een dictatoriale minister die totaal ongeschikt overkomt. De aangekondigde staking van de onderwijzersvakbond van aanstaande maandag. De hoge drop-outs en

hoge criminaliteit. Ik moet ook denken aan econoom Runy Calmera die via Facebook laat weten alleen te willen communiceren over positieve zaken. Ik moet denken aan degene die mij waarschuwt voor fatalisme. Ik moet denken aan Marilieke die, na het lezen van de roman "De droevige kampioen" van Jan Brokken (1997), heeft besloten haar gezin te pakken en het eiland weer te verlaten. Ik denk aan de onwetende journalisten die zonder kennis van zaken en zonder achtergrondinformatie het lef hebben om zaken stellig tegen te spreken. Ik vraag me af of er inderdaad een complot is om deze bevolking dom te houden. Ik moet ook denken aan de recente protesten tegen genetisch gemanipuleerde zaden door het concern Monsanto. Ik heb mij er nog niet echt in verdiept.

Op 26 juni, Transparency International (2013) rapport over de integriteit op Curaçao. Ik heb dit rapport al meerdere malen in dit boek aangehaald. In het onderzoek scoren de media slecht. Ze zijn niet onafhankelijk, want de adverteerders hebben teveel macht. Het doet mij denken aan de mediaopleiding die ik al jarenlang bij de universiteit had willen starten, maar steevast door bijna iedereen intern is getorpedeerd. Iedereen kijkt naar de drie zwakste peilers volgens TI: politieke partijen, media en ambtelijk apparaat. Maar kijk naar de sterkste peilers: het rechtssysteem, de ombudsman en de rekenkamer. Als we die onze beste peilers moeten noemen, hebben we een groot probleem. Geen van de drie werkt. Althans niet voldoende. Zowel de ombudsman als de rekenkamer hebben een tekort aan gekwalificeerd personeel en hebben onvoldoende middelen.

Breek me de bek niet open over de rechtspraak. Toen de rechter haar verantwoordelijkheid moest pakken, keek ze de andere kant uit. Het is pijnlijk, maar we moeten de feiten onder ogen zien: Curaçao *is a failed state*/falende staat.

Op 15 juli 2013 meldt het AD dat het instituut Ombudsman zwak is door anderen en zo de geloofwaardigheid van het instituut is ondermijnd. Ook meldt de krant elders dat minister Navarro veel geld nodig heeft voor Justitie. Het OM meldt in haar jaarverslag dat het aantal moordaanslagen in 2012 met 32 procent is gestegen en dat het aantal wapens in de samenleving zorgwekkend groot is.

Op 25 juni 2013 is Hodge gekozen als leider van de PAR, na enkele maanden minister-president te zijn geweest in het Takenkabinet namens Wiels, de leider van de PS. Dit is voldoende aanleiding voor Leeflang om de volgende ochtend op te stappen en de PAR te verlaten. Dit laat nogmaals zien dat politieke partijen niet functioneren.

Mijn conclusie: de rechtsstaat op Curaçao is kapot. Ik geloof er niet meer in en ik denk niet dat het nog te repareren is. En dat er nooit meer een vertrouwensbasis voor zal zijn, althans bij mij niet meer.

Wat zijn de verbanden? Wat is de relatie tussen onveilig en gezond opgroeien (Unicef) op Curaçao¹⁷ en het vaakst vermoord worden in Nederland? Het verband met het TI-rapport? En wat is het verband met het verzoek om wapens te dragen door Statenleden en zakenlieden? En wat is het verband met het investeren van 60 miljoen voor het verbeteren van de wegen (asfalt)? Wat is het verband met het niet investeren in en vernieuwen van het onderwijs?

Het zijn retorische vragen. Het ergste is dat ik het eerder slechter zie worden dan beter. *We do not get it.*

¹⁷ <http://www.unicef.nl/wat-doet-unicef/koninkrijkskinderen/>

Wat mankeert er aan de opleiding?

Ik had ook een blog geschreven over Trinidad & Tobago 2.0. Dat Trinidad & Tobago het teveel moeten hebben van de aardolie en -gas en daarom toch niet ontwikkelen. Dus het is geen voorbeeld voor Curaçao. De volgende discussie ontstaat op mijn Facebook wall.

Jacob Gelt Dekker: “No, Curaçao has to upgrade itself through education. We cannot make them do it. So far, many refuse education.”

Rob de Waal: “JGD: true... education is the key to a bright future.

Let everybody learn where their talents lie, not what they are “forced” to be (like lawyer, accountant, jurist etc. – we also need craftsmen, carpenters, painters ...).

Discover your talent and improve your skills!!!”

Els Langenfeld: “Kenniss alleen is niet de oplossing. Kennis kan misbruikt worden en wordt ook misbruikt voor eigen doeleinden, voor eigen financieel en politiek gewin. Educatie moet dus meer zijn dan kennisoverdracht. Het gaat ook, en misschien vooral, om moraal, sociaal gedrag etc. (beetje ongelukkig geformuleerd, maar hopelijk wel duidelijk).”

Miguel Goede: “We hebben het over hetzelfde...”

Het doet me denken aan het artikel over de Universiteit van Suriname: Universiteit 1.0 naar 3.0 van 27 maart 2013.

Ik citeer: “De wetenschapsbeoefening van de universiteit komt volgens de bestuursvoorzitter niet tot zijn recht. Aan de drie taken, onderwijs, onderzoek en dienstverlening, wordt

geprobeerd zo goed als mogelijk inhoud te geven. “Van onderzoek en dienstverlening komt weinig terecht”, zegt Sidin. Los van degenen die wel wat onderzoek doen, geniet onze universiteit daar zeker geen prijs voor”, verzucht Sidin.”¹⁸ Dit doet me denken aan een recente opening van het academisch jaar van de Universiteit van Aruba: “Volgens Thodé is hiermee dus een cyclus gestart. Hij legt uit dat de kritiekpunten van Latham niet alleen van haar zijn, maar een verzameling van kritiek die al heel lang over deze universiteit bestaat. Vooral ook van mensen buiten de universiteit. “Het is een beeld dat bestaat en dan is het goed dat je er kennis van neemt. En gaat kijken in je reflectie of dat beeld klopt of niet. En als het niet klopt, bekijken hoe het komt dat het beeld wel bestaat. En als het beeld wel klopt, wat we kunnen doen om de realiteit te veranderen zodat het niet meer klopt.””¹⁹

Deze universiteiten gaan verder komen, omdat het probleem is benoemd en niet onder het tapijt is geschoven. Ze hebben tenminste de kwaliteit om het probleem te onderkennen en te benoemen. Ik ken universiteiten die dat niet kunnen. He-las verneem ik daarna weinig van de universiteiten van Suriname en Aruba. Bij navraag vertelt men dezelfde soort problemen te kennen als de universiteiten van Aruba en Curaçao.

Nog steeds geen *One Laptop Per Child* en over digitization.

Op zondag 31 maart 2013 chatten Tasha Cabenda en ik op facebook:

¹⁸ <http://m.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/16234> (geraadpleegd op 31 maart 2013)

¹⁹ <http://www.amigoe.com/aruba/128091-ongemakkelijke-opening-academisch-jaar?format=pdf> (geraadpleegt op 31 maart 2013)

Sunday 7:53 PM Miguel Goede: Kan je even niet volgen?

7:57 PM Tasha Cabenda: Sorry, digibetization moet iets anders zijn, maar iedereen moet wegwijs zijn op internet, zodat we van 2.0 naar 3.0 kunnen gaan.

7:59 PM Miguel Goede: Heb ergens een blog. Zal met jou die discussie starten. Probleem is die doelgroep zit niet op FB.

8:00 PM Tasha Cabenda: Heb het bij *education* gezet, stond verkeerd bij *justice*.

8:08 PM Miguel Goede: Oké. Heb deze nooit gepubliceerd.

8:13 PM Tasha Cabenda: De analfabeten van 2.0 kunnen niet mee naar 3.0. Het is ongeveer 10% of meer, ook veel verborgen analfabeten.

8:13 PM Miguel Goede: Je bent optimistisch.

8:14 PM Tasha Cabenda: Kunnen alleen hun naam spellen en schrijven, een klein beetje lezen.
Ja, ik weet dat het hoger is.

8:14 PM Miguel Goede: En ja, kunnen googlen is geen garantie dat je zaken leest waar je wat aan hebt.

8:15 PM Tasha Cabenda: Beginnen met minstens 1 computer per huishouden, zoals 20 jaar geleden op Aruba is begonnen.

8:15 PM Miguel Goede: Klopt.

8:16 PM Tasha Cabenda: Als maar 1 of enkele gezinsleden wegwijs zijn op internet, komt de rest mee.

8:17 PM Miguel Goede: Mijn voorstel is: one laptop per child. Als kind pc naar huis brengt, heeft huis gelijk internet en worden ouders geüpgraded.

8:21 PM Tasha Cabenda: Neen, laptop mag niet mee naar huis. Mensen waarderen hier niets wat ze gratis krijgen. Gaat meteen kapot.

8:24 PM Miguel Goede: Snap je punt. Moet een oplossing zoeken. De laptops zijn robuust.

8:26 PM Tasha Cabenda: Gaan ermee smijten, tassen gooien waar laptop in zit. Kunnen ook geen internet betalen, dus kind zit de hele tijd games te spelen; raakt verslaafd.

8:28 PM Miguel Goede: Volgens mij zit internet er op.

8:30 PM Tasha Cabenda: Het moet zijn 1 laptop per OUDSTE kind.

Dat was op Aruba ook zo met de computers. Als het oudste kind al had gehad, daarna niet meer.

8:36 PM Tasha Cabenda: Hier pakt de oudere broer of zus het af van het kleinere broertje of zusje. Ze gaan erom vechten en het gaat kapot.

8:36 PM Miguel Goede: Jammer dat noch politiek, noch

onderwijs, noch families dit kunnen *handlen*.

<http://laptop.org/about/xo-3>

8:39 PM Tasha Cabenda: Het is de realiteit. Ik had een thermosfles aan mijn buurmeisje geleend. Een paar dagen later zag ik hem in hun tuin op de grond liggen. Net als de dure medicijnen die ze gratis op de PP-kaart krijgen. Laten gewoon het flesje vallen, kost wel bijna 20 gulden, en komen een nieuwe vragen.

8:44 PM Miguel Goede: Mentale armoede. Conclusie: niet naar huis. Of zelf kopen.

8:50 PM Tasha Cabenda: Men moet ook beginnen met de docenten. Die hebben ook bijna geen ICT in de klas, of als ze een IWB hebben, zoals op RK-scholen, weten ze er niet mee om te gaan. Alle scholen gratis internet, FLOW zou dat doen, maar het is niet gerealiseerd.

8:51 PM Miguel Goede: Klopt klopt. Ze doen ook geen moeite.

8:53 PM Tasha Cabenda: Vind ik raar, ze kunnen hun lessen zoveel aantrekkelijker maken met internet. Fimpjes laten zien etc.

8:54 PM Miguel Goede: Alleen maar klagen.

<http://www.miguelgoede.com/apps/videos/videos/show/17465341-changing-educatiioin-paradigm>

8:56 PM Tasha Cabenda: *It's beyond their comfort zone!*

8:56 PM Miguel Goede: Yep.

8:59 PM Tasha Cabenda: *But also some of the students will behave extremely resistant against ICT in the classroom. As it requires development of other skills, like give a presentation with PPT. They get extremely uncomfortable, and together with a lazy teacher things will not change for the better.*

Het opvallende van deze chat is dat mensen nadenken over 3.0. Dat *One Laptop Per Child* geen eenvoudig project is. Dat het in Peru blijkbaar niet is gelukt. Dat we daarvan moeten leren. Maar dat het project zeker door moet gaan.

Het ligt niet alleen aan de opleiding. Zaterdag 30 maart 2013. Iedere zaterdagochtend ga ik te water bij Caracasbaai om twee kilometer te zwemmen. Steevast kom ik Michiel tegen. We staan dan naast elkaar en op dat moment vertellen we elkaar de waarheid. Hij vertelt dat het gewoon niet gaat. We werken elkaar, zeker in de politiek, helemaal tegen. Zelfs partijenoten werken elkaar tegen. Dan zegt hij: "Jouw boek 3.0 is leuk hoor, maar zelfs jij bent te optimistisch. Ik ben volgens mij de enige die jouw boeken verder interessant vind." Hij heeft het dus over mijn boek "Curaçao 3.0" en hij heeft gelijk. Oké, er zijn vijftig mensen die mijn ideeën de moeite waard vinden. Het gaat om de mindset. Mensen zijn gevangen in de mindset 1.0 en 2.0 en gaan geen boek over 3.0 lezen.

Tijdens de lunch bij mijn ouders spreek ik mijn zus. Ze is op het eiland om de verjaardag van mijn moeder te vieren. Op een bepaald moment vertelt ze mij over haar ontmoeting met drie oud-klasgenoten die aan de TU Delft zijn afgestudeerd. Ze namen bepaalde stellingen in. Ze baseerden zich op uitspraken van de politicus Wiels. Toen ze met de mannen op het internet op zoek ging naar bronnen, bleek dat al die fabeltjes nergens op gebaseerd zijn. En dat geeft te denken. Hoog-

opgeleide mensen blijken ook vatbaar voor manipulatie. Hoe kan dat? Dat kan omdat in de Curaçaose cultuur iets eigenaardigs aan de hand is. Men kan een boek doornemen, tentamens halen, een opleiding afronden en niet leren. Hoe kan dat? Dat kan als je de samenleving zo inricht dat het niet is gebaseerd op kennis, maar op kennissen. Dus kennis hebben of niet hebben, is niet relevant.

Het gaat om een mindset 3.0. Ik wil mij meer richten op de mindset 3.0. Wat is dit? En hoe kun je deze bereiken? In deze context kan ik leven met missies van maart en april 2013 van de minister van Economische Zaken naar respectievelijk Brazilië en China. Niet omdat ik resultaten verwacht. Met de huidige mindset kunnen we niet *interfacen* met die actoren uit deze nieuwe markten. Maar misschien dat de delegatie besmet raakt met de mindset 3.0. In deze context is het aan te raden dat men een extra stop inlast in Singapore.

Theoretische modellen

Hoe kunnen we onze mindset 3.0 begrijpen?

Mogelijk dat het raadplegen van enkele modellen ons op weg helpt met een antwoord.

We zijn collectief onbewust en onbekwaam. Hopelijk zijn we nu na 10-10-'10 bewust onbekwaam. Vanuit dit bewustzijn kunnen we werken aan een mindset 3.0 waar wij bewust bekwaam zijn.

Welke modellen kunnen we raadplegen om inzicht te verwerven in onze blokkades en het oplossen van deze?

Mate van bewustheid	II Bewust onbekwaam	III Bewust bekwaam
	I Onbewust onbekwaam	IV Onbewust bekwaam
	Mate van bekwaamheid	

Figuur 3: *Onbewust onbekwaam*²⁰

We hebben dus a *blind spot* in termen van Johari.

20 <http://www.talentinontwikkeling.org/matrix-bewust-bekwaam.html>

	Known to self	Not known to self
Known to others	Arena	Blind spot
Not known to others	Façade	Unknown

Figuur 4: Johari Window

Spiral dynamics

Er moet toch een theorie bestaan die helpt om de heersende mindsets 1.0 en 2.0 te verklaren?

Heel lang kon ik niet veel met *spiral dynamics*, maar nu zie ik het. Deze theorie is ontwikkeld door Don Beck en Chris Cowan (2004) en is gebaseerd op de ideeën van de psycholoog Clare Graves. Je kunt samenlevingen categoriseren met een kleur.

Bruin - Overleven	Het eerste en laagste bewustzijnsniveau is de beige meme ²¹ . Dit is het niveau van de troep, gericht op overleven.
Paars - Geborgenheid	Dit is het niveau van de stam, de hechte sociale eenheid waar de persoon onlosmakelijk mee verbonden is en zich desnoods voor opoffert.

²¹ Systemen van kernwaarden of collectieve intelligentie die gelden op individueel en collectief niveau.

Rood - Macht	Dit is het niveau van de feodale rijken, met een hiërarchische machtstructuur. Personen zijn hierin onderdelen van een machine die gemanipuleerd kan worden door de machthebber.
Blauw - Orde	Dit is het niveau van de conventionele samenleving. Goed en fout zijn hier vaststaand. Fowler heeft het hier over conventioneel: de dingen zijn zoals ze zijn, want zo zijn ze. Waarheid is hier voorgegeven door de conventies en tradities
Oranje - Succes	Dit is bij uitstek het niveau van de individualistische, kapitalistische samenleving. Waarheid wordt gevonden door logische redematies en empirisch onderzoek, waarna de juiste conclusie overblijft. Het is een individualistisch niveau; de mens ervaart en beschouwt zichzelf bij uitstek als een individu, een eiland op zichzelf.
Groen - Gemeenschap	Groen is het niveau van het relativisme: je kunt het zo zien, maar je kunt het ook anders zien, en zo heeft iedereen zijn eigen waarheid. Wilber spreekt hier van "the mean green meme": de archetypische wereldverbeteraar die met iedereen het beste voorheeft, maar geen keuzes kan maken en conflicten uit de weg gaat.
Geel - Synergie	Op dit niveau heeft relativisme plaatsgemaakt voor systeemdenken: het besef dat alles onderling verbonden is, en dat de mens hier een actieve rol in speelt.

Turquoise - Holistisch	Het hoogste niveau is holistisch. De wereld wordt gezien als een interactief, onderling systeem. ²²
-------------------------------	--

Tabel 1: *Spiral dynamics*

Meer 1.0 kan niet en roder kan het niet. Ik zei al eerder: “We hebben iets met macht”. Medio mei 2013 staat het er bol van. De minister van Sociale Zaken zet zelf twee politieke medewerkers fysiek in om de ambtelijke top van zijn ministerie te intimideren en de tent uit te werken, om vervolgens partijgenoten en andere relaties, zonder de vereiste kwalificaties, te benoemen. Iedereen kijkt toe. Sommigen spreken er schande van, maar er gebeurt niets. En dit escaleerde de dag van het afscheid van de politiek leider van de PS, de zogenaamde grote vechter tegen corruptie. Dit is het zoveelste bewijs dat het gaat om kennissen en niet om kennis.

Ik moet ook aan de beelden van begin mei 2013 denken. Maar ook aan de bejaarde man die in de maand juli door twee tieners het ziekenhuis in werd geslagen. In een rode samenleving moet je goed staan, nooit met je rug naar de deur. Zorg dat je nooit valt, want als je valt word je op de grond gehouden en in elkaar geslagen. Niemand die je te hulp komt. Roepen heeft geen zin, want niemand hoort je en niemand kent je en men kijkt de andere kant uit.

Curaçao is gefragmenteerd in rivaliserende clans, *gangs* of bendes. Anderen spreken van netwerken. Politieke partijen, vakbonden, media, sportverenigingen. De georganiseerde misdaad maakt gebruik van de verdeeldheid om greep te krijgen op de samenleving.

Het valt me ook op hoe vaak in allerlei soorten gesprekken de

²² http://nl.wikipedia.org/wiki/Spiral_dynamics (geraadpleegd op 17 mei 2013)

seksuele geaardheid van de ander onderwerp van gesprek is in deze *machocultuur*. Het schijnt heel belangrijk te zijn, anders zou men er niet zo veel tijd en aandacht aan besteden. Het woord voor homo is "*mariku*" in het Papiaments. Dat weet de *makamba* ook. Het is het tweede woord na "*koño*", dat we de *makamba* leren. Men heeft vooral veel aandacht voor het onthullen van vermeende *mariku's*, die niet uit de kast zijn gekomen. In april 2013 speelde dit zich af tot in het parlement. Men maakte er "*mari-baka*" van. Koe (ku) is *baka* in het Papiaments. Een vrouwelijke parlementarier slingerde dat woord naar het hoofd van Wiels tijdens een openbare vergadering. De kranten stonden er bol van. Mij lijkt het een totale "*waste of energy*". Het geeft blijk van een mindset 0.0. Ik herinner me ineens dat Boeli van Leeuwen (1994) in zijn boek "*Geniale Anarchie*", in het verhaal "*De homo piskeira*", ook al iets dergelijks beweerde. In het verhaal zet een politicus tijdens een openbare partijbijeenkomst zijn tegenstander weg als homo. Bij nader onderzoek is het zijn openingsverhaal in het boek uit 1990. Het kan geen toeval zijn.

We kunnen niet omgaan met feedback. Aart Broek (2013) zegt het zo in zijn recente boek "*Dwarsliggers*": "Waarom luisteren leiders niet naar tegenspraak? Deugdelijke tegenspraak voorkomt bedrijfs- en beleidsfiasco's. Tegenspraak is een profijtelijke uitdaging. Toch houden toezichthouders, directie en management niet van kritische dwarsliggers: "beter ten hele gedwaald dan ten halve gekeerd."

De schok die bij tegenspraak ontstaat, is een kwestie van schaamte: het pijnlijke gevoel dat we krijgen wanneer we worden vernederd of dreigen te worden vernederd.

Door kritische tegenspraak bevinden we ons plots niet meer in de groep, maar staan juist te kijk vóór de groep waartoe we behoren.

We verlangen bewondering. We haten het buitengesloten te worden. We haten schaamte. Het is een opgave om te accepteren dat je door je ondergeschikten en gelijken kritisch wordt tegen-gesproken. Het is óók een opgave om je meerderen of gelijken daadwérkelijk tegen te spreken.

Tóch is het haalbaar om het gefundeerde tegenspreken in een organisatie te integreren. Tegenspraak deugdelijk meenemen, voorkomt bovendien klokkenluiden. Centraal staat de beheersing van schaamte-ervaringen. Er staat ons een half dozijn praktische opties ter beschikking om tegenspraak mogelijk te maken. Rails worden sterk door dwarsliggers. Organisaties ook.”

Vrienden in rood. Ik moest zomaar denken aan deze quote: *“In the End, we will remember not the words of our enemies, but the silence of our friends.”* (Martin Luther King, Jr.). Dat is heel wat anders dan de quote die ik de volgende dag op de wall van John Maxwell zie: *“Dare to reach out your hand into the darkness, to pull another hand into the light.”* (Norman B. Rice). De vraag is of de overheid je vriend is: *“A government afraid of its citizens is a Democracy. Citizens afraid of government is tyranny!”* (Thomas Jefferson). In onze rode samenleving is de overheid een tiran. *“Democracy is really just the freedom to elect your own dictators”*.

Over vriendschap gesproken. Vrienden van de stoel. Als je eindelijk op de stoel terecht bent gekomen, door je ziel te verkopen aan de clan en de leiders van de clan, heb je veel vrienden. Vergeet echter nooit dat het vrienden zijn van de stoel. Als je van de schopstoel af bent, heb je ineens een minder druk leven. Er zijn ineens veel minder *“missed calls”* op je telefoon, alleen van je echte vrienden en van je schuldeisers. Ineens schiet het me te binnen. In een rode samenleving hoef je niet op empathie te rekenen; van niemand. Toen de

politieke leider tijdens de moordaanslag in de maand mei viel, schoot niemand hem te hulp. Je kunt dit op allerlei manieren verklaren. De mensen waren geschrokken en bang. De omstanders willen de *“crime scene”* niet besmetten. Maar ik denk dat het er ook mee te maken heeft dat men in een rode samenleving niet geeft om mensen die zijn omgevallen. Je hebt er niets meer aan. Het doet me denken aan de tekst van Hennie Vrienten: *“Als je wilt heb je vrienden”*. De *song “You’ll never walk alone”* zegt het ook: *“In your heart... And you’ll never walk alone. You’ll never walk alone”*.

Als je valt helpt niemand je weer om op te staan. Je bent aangeschoten wild en de aasgieren komen erop af. Je zult zelf moeten opstaan en je moet supertrots zijn als je wankelt en blijft staan en helemaal als je valt en weer opstaat.

In spiral dynamic termen worden we steeds roder. Op 20 mei 2013 verwijst het nieuws van radio Z86 naar het feit dat er in de Staten voorstellen zijn om Statenleden een wapen te laten dragen en een ander voorstel om zakenlui ook een wapen te laten dragen. De *“wapenwedloop”* op het eiland gaat nu een nieuwe fase in. Er wordt verwezen naar het bericht dat de Antilliaan verhoudingsgewijs het vaakst wordt vermoord in Nederland. Dit in de context van de politieke moord van 5 mei 2013 en de moord op de Chinese zakenman. De samenleving is bang. De cultuur van de angst (Verweel c.s., 2003) krijgt een nieuwe dimensie. Dit alles hoort bij een rode samenleving. Vanuit deze mindset 1.0 is het bijna onmogelijk Curaçao 3.0 te co-creëren. We hebben dit met zijn allen geschapen dus moeten we het met zijn allen weer kunnen omkeren.

Het bovenstaande doet mij denken aan de internationale Curaçaoënaar Victor Pinedo die in zijn boek *“Tsunami”* (2004)

verwijst naar het continuüm van bewustzijn reikend van *creature* tot *creator: impulsive, self-protective/opportunistic, conformist, conscientious, autonomous, integrated*. Hij stelt dat zijn onderzoek uitwijst dat de meeste mensen op het eiland selfprotective/opportunistic of conformist zijn. Pinedo's concepten vertonen overeenkomsten met spiral dynamic.

Op Curaçao zijn we overwegend rood. De rode leiders praten soms blauw. Ze hebben het over regels, controle en sancties. In de praktijk komen ze niet verder dan praten over blauw. Dit is normaal als een rode samenleving tracht zich te ontwikkelen naar blauw. De essentie blijft: zorgen voor jezelf en voor je groep. Rood en blauw zijn 1.0 en 2.0.

Hoe komen we tot een mindset 3.0? Daar is spiral dynamic vaag over. Ivan Kuster, een vriend die op de porch meedenkt, zegt dat een samenleving pas verandert als niets meer werkt. Dan zijn we nu op dat punt aangekomen. Vanuit die optiek moet het College financieel toezicht (Cft), dat toezicht houdt op de begroting van het land, positief beoordelen.

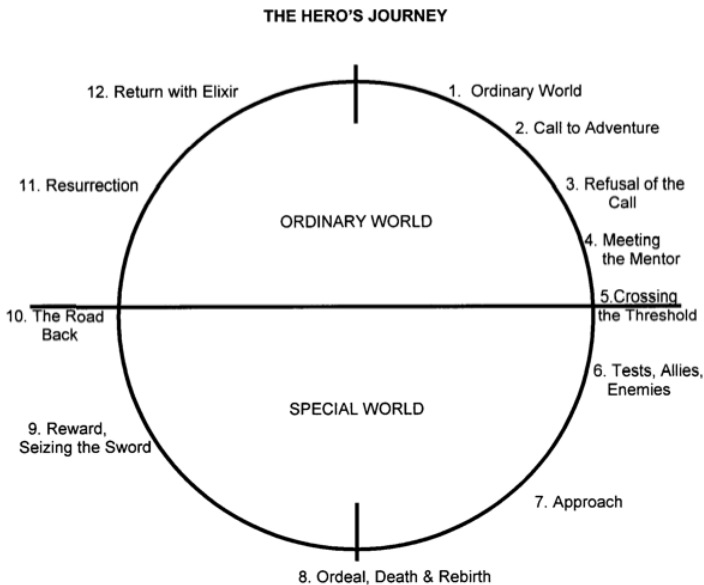
Met enige vrije interpretatie stel ik dat: 1.0 de charismatische samenleving is, 2.0 de traditionele samenleving en 3.0 de rationele samenleving met een spirituele basis.

Dit is de driedeling van de vader van de sociologie, Max Weber. Volgens Ivan gaat een samenleving pas van het ene stadium naar het andere wanneer de situatie niet langer te handhaven is. Volgens hem zullen we op Curaçao van rood naar blauw gaan (in spiral dynamic termen), wanneer blijkt dat rood niet werkt. Dan zullen de gangleiders samenkomen en vrede sluiten.

Wanneer zullen we dat punt hebben bereikt? Bij de formatie van 2012 waren we er dichtbij. Bijna kwamen *Si* en *No* (de twee kampen ontstaan tijdens het referendum van 2009) samen. Maar door het overlopen van Statenlid Glenn Sulvaran is het niet doorgegaan.

De reis van de held

Ik moet steeds aan “De reis van de held” van Joseph Campbell denken. Zie figuur 5. Misschien moeten we individueel en collectief de reis afleggen om een mindset 3.0 te verwerven? Misschien worden wij nu getest en moeten we als 2.0 sterven om als 3.0 herboren te worden. Maar, *we refuse the call*.

*Figuur 5: De reis van de held*²³

Is het een kwestie van inzicht?

Is transformeren naar 3.0 een kwestie van inzicht? Welke inzichten en hoe komen we aan die inzichten?

Schrijver James Redfield in zijn boek “De Celestijnse Belofte” uit 1993 schreef ooit over negen inzichten:

²³ <http://lokomoblog.wordpress.com/2012/09/18/de-reis-van-de-held-als-opbouw-van-je-event/>

1. Word je bewust van het toeval, de omstandigheden in iemands leven of bestaan.
2. Ervaar een hoog begrip voor de wereldgeschiedenis en menselijke ontwikkeling.
3. Word je er bewust van dat alle levende wezens een enorm energieveld bezitten (aura).
4. Word je er bewust van dat sommige mensen andere mensen hun energie afnemen, waarmee een conflict gecreëerd kan worden.
5. Realiseer je dat controle en dominantie jou en anderen niet helpt.
6. Word je er bewust van dat je een droom hebt en een bestemming om te vervullen.
7. Word je er bewust van dat vele van je gedachten en acties begeleid worden.
8. Realiseer je dat sommige mensen het antwoord hebben dat je zoekt.
9. Het kunnen begrijpen dat de mensheid op reis is naar het kunnen leven in harmonie met elkaar en de natuur en dat de wereld zich ontwikkelt over 1000 jaar tot een paradijs.

Daarna publiceerde hij "Het Tiende Inzicht". "Het tiende inzicht (2000) heeft te maken met het begrijpen van deze hele toestand -het waarnemen van geheimzinnige toevalligheden, het groeiende spirituele bewustzijn op aarde, het verdwijnen van het negende inzicht- en dat alles vanuit het perspectief van de andere dimensie." (p. 17).

Je dient, om uitzicht op het tiende inzicht te krijgen, de ware aard van je ingevingen te begrijpen en moet je weten hoe je die beelden kunt vasthouden. Let ook op de dieren. Dan zul je gaan begrijpen waarom je hier op aarde bent ... waarom we allemaal hier zijn. (p. 21).

Redfield ging door met schrijven. In mijn boekenkast staat

ook “The Twelfth Insight, The hour of Decision” (2011), maar ik houd het op tien.

Het vierde inzicht leert dat mensen snel geneigd zijn energie aan elkaar te onttrekken. Het zesde inzicht werkt energiemanipulaties uit. Iedereen valt binnen één hoofdstroom, maar een combinatie van twee is ook mogelijk. Elke hoofdstroom creëert een andere hoofdstroom (bijbehorend drama). Vooral bij vader-kind- of moeder-kindrelaties is dit goed zichtbaar. Door naar je eigen beheersingsdrama te kijken, zie je die van je ouders. De Celestijnse Belofte gaat ervan uit dat elke ongeboren geest (toekomstig kind) zijn ouders bewust kiest, mede op basis van deze beheersingsdrama's. Dit doet zij om zo goede voorwaarden te creëren om aan haar eigen levensvisie te kunnen voldoen.

Bullebak	Zijn het meest afgesneden van de universele energie. Door intimidatie, luidruchtigheid, haantjesgedrag, ego-centrisme en fysiek en/of communicatief agressief gedrag proberen zij de ander energie te ontnemen. Bullebakken kennen geen communicatie op basis van gelijkwaardigheid. Zij proberen altijd de belangrijkste te zijn en hebben geen interesse in de ander. Bullebakken “zuigen” werkelijk de energie uit een ander. Bijbehorend drama van de Bullebak: meestal een “Arme ik”, in sommige gevallen een “Afstandelijk” figuur. In extreme gevallen kan een Bullebak een nieuwe Bullebak creëren.
-----------------	---

<p>Ondervrager</p>	<p>Zijn communicatief zeer sterk en proberen via de discussie een ander klein te krijgen en zo energie te ontnemen. Zijn vaak negatief ingesteld, wijzen steeds op iemands zwakke plekken, bekritisieren de fouten of vergissingen van anderen. Ondervragers kunnen dit ook uiten door overbezorgd, jaloers of perfectionistisch te zijn. Ondervragers kunnen moeilijk iets aardigs of liefs zeggen, zonder er direct een negatieve draai aan te geven. Ondervragers kunnen ook positiever ingesteld zijn, maar richten zich dan steeds op de buitenwereld, om zo hun eigen problemen op het tweede plan te krijgen. Bijbehorend drama van de Ondervrager: kan zowel een “Arme ik” zijn als een “Afstandelijk” figuur.</p>
<p>Afstandelijke</p>	<p>Denken dat ze anders zijn en dat niemand hen begrijpt. Zodoende sluiten ze zich geheel of gedeeltelijk af van de wereld om hun heen. In extreme gevallen creëren ze een eigen wereld waarin ze zich thuis voelen. Kinderen worden vaak Afstandelijk door het dominante gedrag van hun ouders (Bullebak of Ondervrager). Door zich af te sluiten wapenen zij zich tegen dit gedrag, Ze sluiten zich echter ook af voor datgene waar ze juist zoveel behoefte aan hebben (aandacht, liefde, respect, sociale contacten).</p>

	Willen Afstandelijken aandacht krijgen, dan verworden zij een "Arme ik". Bijbehorend drama van de Afstandelijke: kunnen in principe alle overige drama's creëren.
Arme ik	Pessimistisch ingestelde figuren die altijd de slachtofferrol opzoeken. Hebben een groot zelfmedelijden. Door de aandacht die ze van anderen vragen, krijgen/eisen ontnemen ze energie van die anderen. Maar ze willen geen oplossing voor hun problemen, omdat dan hun energiebron opdroogt. "Arme ik"-figuren blijven dus altijd klagen. Vaak zijn deze mensen labiel en zoeken steun bij dominante figuren (Bullebak en Ondervrager). Bijbehorend drama van de Arme ik: Bullebak en Ondervrager.

Tabel 2: Hoe jat je energie van de ander?

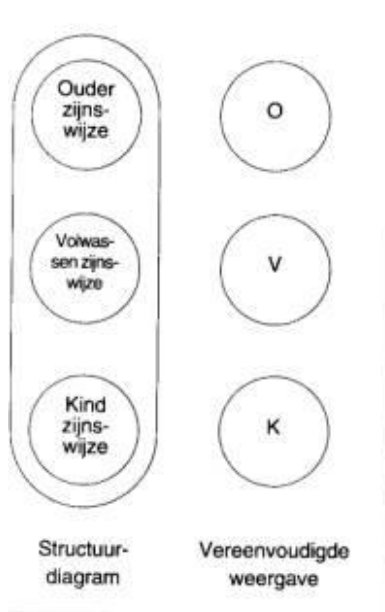
Wil je jouw essentie gaan verbinden met de Universele Energie (vijfde inzicht), dan moet je allereerst de energiemaniplaties onder ogen zien.

De in tabel 2 beschreven beheersingsdrama's zijn en worden bepaald door je ego. Het ego is dus sterker dan jouw essentie en dat moet je zien om te draaien. Dat kan door juist die energiemaniplaties onder ogen te zien. Mensen die sterk handelen vanuit hun beheersingsdrama verwachten een bepaalde rol van een ander (bijbehorende drama).

Als een Bullebak tegen je gaat brullen: dan ga je of terugbrullen (Bullebak), of je zoekt smoezen: "ja maar..." (Arme ik) of je

stelt je erg afstandelijk op: “laat maar lullen...” (Afstandelijke). Door anders te reageren, kan de Bullebak geen energie van jouw stelen, raakt hij in de war en gaat zich anders gedragen en de mogelijkheid bestaat dat hij zijn gedrag gaat inzien.²⁴

Het energieverhaal doet mij denken aan het volgende. Jij bent oké, ik ben oké. Het model van de transactionele analyse van Berne en Harris (1967) leert ons dat we vanuit die toestanden kunnen communiceren: ouder, volwassene en kind. De enige energieneutrale communicatie is van V tot V (volwassene tot volwassene).

Figuur 6: Model van de transactionele analyse²⁵

²⁴ <http://www.aislins.com/nilsia/Zesde.htm> (accessed on 30 mei 2013)

²⁵ <http://www.resultaatgericht-coachen.nl/Files/Upload//verbor-gen-transactie.jpg>

Deepak Chopra (1994) schreef de zeven spirituele wetten. Er is een logische volgorde om de zeven spirituele wetten in het dagelijks leven toe te passen:

1. de wet van pure potentialiteit
Kunt u ondergaan door stilte, meditatie, eenwording met de natuur en geen oordeel vellen. Ze wordt geactiveerd door:
2. de wet van het geven
Het principe is: leren geven wat u zelf graag wilt hebben. Als u naar liefde, waardering en genegenheid verlangt, leer dan liefde, waardering en genegenheid te geven. Door het toepassen van de wet van het geven activeert u
3. de wet van het karma
U zorgt voor een goed karma, en een goed karma maakt alles in het leven gemakkelijk. U merkt dat u niet ontzettend veel moeite moet doen om uw wensen te vervullen, en dat leidt automatisch tot het begrijpen van:
4. de wet van de minste weerstand
Als alles gemakkelijk en zonder moeite gaat en uw wensen steeds in vervulling gaan, begint u vanzelf de volgende wet te begrijpen:
5. de wet van intentie en wens
Het moeiteloos vervullen van uw wensen maakt het gemakkelijk voor u om de volgende wet in praktijk te brengen:
6. de wet van het afstand nemen
Ten slotte, als u alle bovengenoemde wetten begint te begrijpen, gaat u zich concentreren op het ware doel in uw leven. En dat brengt u bij
7. de wet van het dharma
Door deze wet toe te passen, door uw unieke talenten tot uiting te brengen en de behoeften van uw medemensen te vervullen, begint u te creëren wat u wilt,

wanneer u wilt. U wordt onbekommerd en vrolijk en uw leven wordt een uiting van grenzeloze liefde.

Maar de vraag is hoe? Hoe komen we aan die inzichten? Volgens Stephen Covey door te focussen op die zaken die we wel kunnen beïnvloeden: *the Circle of Influence* en niet op de cirkel van zorgen die we toch niet kunnen beïnvloeden.²⁶

Laten we nog even kijken naar wat Covey heeft gezegd. Hoe ontwikkel je een mindset 3.0? Ik kijk nog even naar de aanpak van Covey.

“Paradigma’s en Principes (*deel 1*)
Van binnen naar buiten

De zeven gewoonten - Een overzicht

Overwinningen op jezelf (*deel 2*)

- Gewoonte 1: Wees proactief (principes van persoonlijk inzicht).
- Gewoonte 2: Begin met het einde in gedachten (principes van persoonlijk leiderschap).
- Gewoonte 3: Belangrijke dingen eerst (principes van persoonlijk management).

Overwinningen met de omgeving (*deel 3*).

- Gewoonte 4: Denk in termen van win/win (principes van interpersoonlijk leiderschap).
- Gewoonte 5: Probeer eerst te begrijpen en dan pas begrepen te worden (principes van empathische communicatie).

²⁶ <http://www.talentinontwikkeling.org/talentdeveloper-covey-circle-of-influence.html>

- Gewoonte 6: Werk synergetisch (principes van creatieve samenwerking).

Vernieuwing (*deel 4*).

- Gewoonte 7: Houd de zaag scherp (principes van evenwichtige zelfvernieuwing).²⁷

Covey zet ons weer aan het denken. Het is niet dat we een punt van Covey niet begrijpen. Het is niet dat we niet de win/win zoeken. 1.0 en 2.0 zijn niet proactief, hebben geen visie en kennen geen *time-management*. En ja, het is van binnen naar buiten:

Wat denk je?

Wat zeg je?

Wat doe je?

Trust. Ik heb al enige tijd staan dat ik het moet hebben over vertrouwen en mindset 3.0. Steeds kwamen er andere gedachten. Op 26 april 2013 plaatst Orlando een TEDx praatje over trust als nieuw betaalmiddel. Ik verwijs hem naar Curaçao 3.0. Maar herinner me ook aan het boek van de zoon van Covey (2006) uit de bibliotheek van Wim de Vrijer. Ik heb eerder dit citaat op mijn Facebook wall geplaatst.

"I approach this strategy primarily as a practitioner, both in my own experience and in my extensive work with other organizations. Throughout this learning process, have identified 13 common behaviors of trusted leaders around the world that build -and allow you to maintain- trust. When you adopt these ways of behaving, it's like making deposits into a "trust

²⁷ http://nl.wikipedia.org/wiki/The_Seven_Habits_of_Highly_Effective_People (geraadpleegd op 7 april 2013)

account” of another party.

1. *Talk Straight.*
2. *Demonstrate Respect.*
3. *Create Transparency.*
4. *Right Wrongs.*
5. *Show Loyalty.*
6. *Deliver Results.*
7. *Get Better.*
8. *Confront Reality.*
9. *Clarify Expectation.*
10. *Practice Accountability.*
11. *Listen First.*
12. *Keep Commitments.*
13. *Extend Trust.*

Remember that the 13 Behaviors always need to be balanced by each other (e.g., Talk Straight needs to be balanced by Demonstrate Respect) and that any behavior pushed to the extreme can become a weakness.

Depending on your roles and responsibilities, you may have more or less influence on others. However, you can always have extraordinary influence on your starting points: Self-Trust (the confidence you have in yourself - in your ability to set and achieve goals, to keep commitments, to walk your talk, and also with your ability to inspire trust in others) and Relationship Trust (how to establish and increase the trust accounts we have with others).”²⁸

Curaçao is een samenleving van veel onderling wantrouwen. Dus we passen het recept van Covey niet toe.

²⁸ <http://www.leadershipnow.com/CoveyOnTrust.html>, Accessed on 26 April 2013

Tony Robbins heeft een model: *Unleash the power within*

De basis van de filosofie van Tony Robbins (2000) is de samenhang tussen fysiologie, focus en mindset. We kennen het allemaal: je energie gaat naar waar je je op focust, je mindset is bepalend voor je gevoelens, of je kansen wel of niet opmerkt en je hele fysiologie kan dit versterken of juist niet. Door fysiek bezig te zijn, verandert je mindset enz. Je mindset heeft alles met je gevoel te maken, met je emoties. En je emoties beïnvloedt je door je fysiologie, hoe je beweegt. Het heet niet voor niets e-motie. De beweging (motie) en de emotie zijn nauw gerelateerd. De methode Anthony Robbins heeft de volgende elementen:

Doelen stellen	<p>Zonder doel zul je nooit komen waar je eigenlijk wilt zijn. Tony Robbins vergelijkt het hebben van een doel met de reis van een vliegtuig. Om ergens te komen moet je weten wat je doel is, zoals een vliegtuig een bestemming heeft. Om er te komen is "<i>massive action</i>" nodig.</p> <p>Blijf je thuis stil achter de geraniums zitten, dan kom je er ook niet. Net zoals een vliegtuig de hangar uit moet en veel energie nodig heeft om van de grond te komen en te vliegen.</p> <p>En als laatste moet je continu je koers checken. Iedereen raakt wel eens uit koers. En door te weten waar je heen wilt, stel je je actie bij zodat je steeds weer op koers ligt en dichterbij je doel komt.</p> <p>Een vliegtuig is 99 procent van de tijd</p>
-----------------------	---

	uit koers en past zijn vlucht aan zodat het toch de bestemming haalt.
Ongewenst gedrag loslaten	Vaak staan angsten in de weg om je doel te bereiken. Alle angsten zijn terug te voeren op twee basisangsten. De eerste is "ik ben niet goed genoeg". En de tweede is "ze houden niet van mij". Voornamelijk de tweede heeft een relatie met onze belangrijkste basisbehoefte. Iedereen wil dat er iemand van hem of haar houdt. En de angst dat we dat kwijtraken, is een van de grootste barrières om te veranderen. Zo durven we misschien niet van baan te veranderen, omdat we denken dat we niet slim genoeg zijn voor datgene wat we werkelijk willen. Of zijn we bang onze vrienden te verliezen als we zeggen dat we meer diepgang willen. Het erkennen van onze diepste angst is de eerste stap.
Kracht verheffen	De volgende stap in het proces om "onze kracht los te maken" is het creëren van " <i>leverage</i> " oftewel hefboom. Het is niet altijd eenvoudig om te veranderen. Maar als de motivatie groot genoeg is, lukt het. Als de hefboom sterk genoeg is, ben je in staat de grootste verandering te maken. Veel mensen hebben bewust of onbewust allerlei redenen om hun oude gedrag, hun oude mindset te behouden. En als je hefboom dan niet sterk genoeg is,

	<p>zal er ook niets veranderen. Dus we moeten onze hefboom groter en sterker maken. Een van de manieren die Tony Robbins gebruikt, is om je te laten associëren in het negatieve gevoel/gedrag waarmee je wilt stoppen. En ook dat gaat tot de uiterste grens en verder, zodat je het gevoel hebt “nee, dit niet, dit wil ik niet meer”. En dan is er genoeg “leverage” en ben je gemotiveerd genoeg en is er ruimte om nieuw gedrag te integreren. En dit nieuwe gedrag kan van alles zijn en hoeft soms niet eens een grote verandering te zijn. Zoals een olietanker maar een klein beetje van zijn koers hoeft af te wijken om volgende maand een grote verandering te laten zien in de weg en het doel waar het heen gaat, “<i>the 2mm change</i>”.</p>
Nieuw gedrag	<p>Eigenlijk is het heel eenvoudig een nieuw gedrag aan te nemen, als je het oude gedrag gemakkelijk kan loslaten. Er is ruimte, er zijn kansen om te grijpen. Zo integreer je je nieuwe patroon. Om je nieuwe gedrag te blijven voeden en te ondersteunen, wordt aangeraden je in de omgeving van mensen te begeven die al doen of hebben wat jij wilt.</p>
Vier ieder succes	<p>Vier ieder succes, ook al gaat het (nog) niet helemaal zoals je wilt. Elke stap is er een. En bevestig jezelf iedere keer</p>

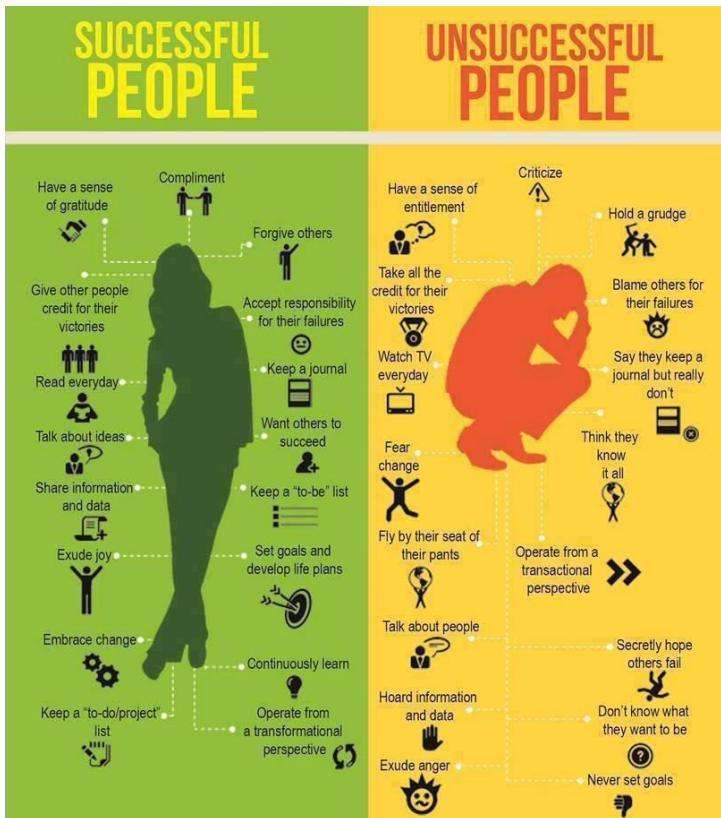
	in je kracht, die je de energie geeft om verder te gaan. Door je grenzen heen, om te bereiken wat je wilt en te worden wie je bent.
--	---

Tabel 3: Unleash the power within

Dit zijn enkele modellen die een kader bieden om verder na te denken over de mindsets. Maar hoe ontwikkelen we naar een mindset 3.0?

Wat zou mindset 3.0 kunnen zijn?

Misschien dat het onderstaande plaatje, van een mij onbekende bron, iets weergeeft.

Figuur 7: Mindset 3.0 uitgebeeld

Kevin Daum

May 3, 2013

Eight Things Really Successful People Do

Most people claim to want success. But not everyone is willing to do the hard work and the smart work to get there. Often opportunities present themselves and because people are distracted, they miss them or give up on them before things fully develop.

Truly successful people don't leave much to chance. They are disciplined and focused. They constantly seek new methods to achieve more, in bigger and faster ways. Listed below are eight different practices that will help you concentrate your efforts on rising above the tide.

1. Make Materialism Irrelevant

Fancy cars and houses are all well and good, but many foolishly focus on the byproducts of success, rather than concentrating on building sustainable success in the first place. Establish a bare minimum for your material needs, and then you can enjoy the benefits of success, debt and stress free.

2. Enhance Knowledge

Success comes faster to those who are open, active learners. The higher up the success ladder you climb, the more complex the systems and opportunities that are presented to you. Absorb all the information you can and if you sense a gap you can't fill, connect with people who have the knowledge you need.

3. People in your life require time

Successful individuals attract folk and so they have to carefully regulate the time they can spend with others. It's hard to limit the time you share and still make people feel

important. Make choices about the people who matter to you and determine how you each can get value from your interactions. Then make sure they understand your limitations so they don't take it personally when you can't be present.

4. Practice Emotional Self-Awareness

Not all successful people are calm and nice. In fact, many can be volatile. But most are very aware of their tempers and idiosyncrasies. They know how to use their emotions to get what they want from life and work hard to make sure feelings don't become a detriment. Know yourself and learn how to let your emotions work for you in positive ways.

5. Commit to a Physical Ideal

Everyone has a vision of their own perfect body. They don't have to be fashion models or athletes to be happy. But physical health is a consideration in their life and it's a big distraction when it gets out of whack. Determine the body you believe is worth working for and to achieve and maintain it.

6. Gain Clarity About Spirituality

There are many highly successful people like Richard Branson and Warren Buffett who don't consider religion to be important or relevant. But they have a clear point of view as to the role spirituality plays in their life. Find your own way to be at one with the universe and be clear and deliberate in how you practice.

7. Adhere to a Code of Ethics

Really successful people live by rules. They may not be the rules of others, but consistency is important for them to maintain power and stability. Their individual view of how the world works is the basis for how they believe people should be treated and they will defend it until their dying

day. Determine your ethical lines and broadcast them loud and clear so people around you know where you stand.

8. Focus on Time Efficiency

Prioritization is a key component of success. You can't reach your pinnacle if you are wasting time on distractions. Integration of activities frees up time for greater achievement. Spend your time on activities that are fun, enlightening and productive and soon you'll have gained hours to reap the benefits of success.

Ultimately, really successful people live their lives by design instead of default, so if you want to be one of them, dedicate time and effort to determining the plan for your preferred future and execute that plan in a focused and consistent manner.²⁹

Bij het lezen van de box hierboven denk dan weer aan de uitgangspunten van 3.0 die in de inleiding zijn genoemd. Ik voeg nog toe dat het bij de mindset 3.0 niet langer gaat om kennis maar om wijsheid:

“By three methods we may learn wisdom:
First by reflection, which is noblest;
Second by imitation, which is easiest; and
Third by experience, which is the bitterest.” (Confucius)

Maar wat is wijsheid? Ik heb het als volgt omschreven:

What is “wisdom”? A wise person weighs the knowns and the unknowns, resists overwhelming emotion while maintaining interest, and carefully chooses when and where to take action (Matthews, 1998).

²⁹ http://www.inc.com/kevin-daum/8-things-really-successful-people-do.html?goback=%2Egde_1855959_member_250165682

Wisdom is “to choose one’s behavior based on knowledge and shared values, in order to enhance the well-being of all and awareness that personal action has social consequences” (Blasi, 2006).

Rowley (2006) refers to Ostenfeld to define wisdom: the ability to make right use of knowledge, or the capacity to judge rightly in matters related to life and conduct. In other words, wisdom is closely related to ethics. Therefore we conclude that wisdom is the application of knowledge balancing self-interest and the interest of others. Wisdom can be found on three levels of analysis: the individual, the organization and the society. Wise individuals are required to create wise organizations and wise individuals and organizations are needed to create a wise society. (Goede, 2011)

Hoe ontwikkel je de mindset 3.0?

Hoe komen we van 1.0 naar 3.0?

1.0 Is een kennissamenleving. Het gaat om wie je bent en niet om wat je kunt. Het is het tegenovergestelde van de kennissamenleving 3.0. Het is de kennissamenleving versus kennissamenleving.

1.0 In een 3.0-tijdperk leidt tot middelmatigheid en zelfs tot stammenoorlogen. Gebaseerd op de theorie van spiral dynamics, stel ik dat 1.0 mindset 3.0 niet kan begrijpen, anders was hij wel *upgraded*. 3.0 Begrijpt wel hoe 1.0 en 2.0 in elkaar steken.

Dus de bizarre werkelijkheid is dat 3.0 verantwoordelijk is voor de upgradering van Curaçao naar 3.0.

Om dat te bereiken zullen de 3.0-mensen elkaar moeten opzoeken en strategieën moeten bedenken en implementeren om Curaçao 3.0 te realiseren.

Van 1.0 en 2.0 naar 3.0 gaat om een constante mix van nu te volgen technieken over een jarenlange periode.

Een deel van de in eerdere hoofdstukken gepresenteerde modellen zijn ook strategieën om een mindset 3.0 te bereiken.

Andere modellen verklaren de mindset 1.0 en 2.0 en dragen indirect ook bij tot het bereiken van een mindset 3.0.

Het ontwikkelen van een mindset 3.0 is een continu cyclisch proces dat vier fases onderkent, maar tevens een continu proces is, net als de Deming-cirkel.

Het is een traject voor individuen, maar ook voor organisaties en *Small Island Developing States*.

Mindset-3.0-cyclus		Deming cyclus
Reflectie	Passie	Check
Visie	Visualisatie	Act
Plan	Focus	Plan
Implementatie	Affirmatie	Do

Tabel 4: De mindset-3.0-cyclus, de Deming cyclus en de formule van Hill (1937)

Passie, visualisatie, focus, affirmatie. Napoleon Hill (1937) stelt dat het geheim van succes ligt in de *mind*. Wat je kunt bedenken, kun je materialiseren. Het is een kwestie van visualiseren, opschrijven, constante affirmatie en passie.

Ik begon na te denken over technieken om een mindset 3.0 te ontwikkelen. Het is deels het resultaat van een brainstormingssessie met Anthon, Billy en Neetje tijdens het ontbijt. Het gaf het volgende resultaat: zelfreflectie, je dagelijks afvragen wat goed ging en wat beter had gekund? Let in het bijzonder op je emoties van de dag. Ontwikkel een persoonlijke missie statement en schaf deze steeds bij. Het bijhouden van een dagboek is erg nuttig. Op Curaçao wordt te weinig gedaan aan zelfreflectie. Sommigen zeggen dat we dat niet kunnen.

Reflectie

Eerder is gewezen op het belang van het gesprek in het kader van reflectie. Enkele zelftests zijn nuttig om inzicht te krijgen in de eigen persoon. Het belangrijkste doel van reflectie is om te bepalen wat je doel is. **Waarom? Wat is jouw passie?**

De 3.0-test

Een voor de hand liggende *tool* voor reflectie zijn de zelftests. Voordat je aan je mindset gaat sleutelen, kun je testen hoe 3.0 je bent.

Doe de *online* test:

<http://www.proprofs.com/quiz-school/story.php?title=do-the-test-are-you-30>

De test kent drie niveaus: persoon, organisatie en samenleving. Enkele vragen uit de test zijn:

Heb je internet thuis?

Heb je een e-mailadres?

Check je jouw e-mail ieder halfuur?

Heb je een smartphone?

Heb je een tablet?

Ben je op social media?

Heb je een Facebookaccount?

Heb je een Twitteraccount?

Heb je een website?

Ververs je de inhoud dagelijks?

Doe je aan e-banking?

Ga je meer dan vier keer per jaar een bank binnen?

Andere testen bieden ook inzichten die bijdragen tot het verwerven van de 3.0-mindset. De Belbin-test (vernoemd naar de ontwikkelaar) of de teamrollen-test biedt inzicht in hoe jij samenwerkt in teams. Een goed team is een divers team, waarin verschillende talenten samenkomen. Een verkorte versie van de test kun je afleggen op de volgende site:

<http://www.werkenmetteamrollen.nl/vragenlijsten/De-Korte-Belbin-Teamroltest.asp>

Uitvoerder	Nuchter, ordelijk en taakgericht. De harde werker, met een groot praktisch inzicht en organisatietalent. Betrouwbaar, consciëntieus en plichts-
------------	---

	<p>getrouw, gaat op zeker.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: soms weinig flexibel, voorspelbaar en behoudend. Staat niet open voor ideeën die hun praktische waarde nog niet hebben bewezen.</p>
Bron- onderzoeker	<p>Extravert, enthousiast en avontuurlijk. De netwerker, die gemakkelijk contacten legt en onderhoudt en altijd op zoek is naar nieuwe kansen en mogelijkheden.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: snel verveeld, verliest belangstelling als het eerste enthousiasme is weggeëbt, nonchalant met betrekking tot details.</p>
Plant	<p>Solistisch, rijk aan verbeelding en fantasie. Een creatieve denker en vrije geest, die met originele invallen en oplossingen komt en buiten de gebaande paden treedt.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: is sterk op innerlijke denkwereld gericht en kan daardoor verstrooid en afwezig lijken en het contact met de wereld verliezen. Trekt zich weinig aan van protocol en conventies.</p>
Monitor	<p>Verstandig, bedachtzaam en kritisch. De analyticus, koel en objectief, die over veel kennis beschikt, alle <i>pros</i> en <i>cons</i> in kaart wil brengen en beslissingen zorgvuldig wil afwegen.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: soms te voorzichtig en afwachtend. Door zijn</p>

	<p>kritische zin en relativerend vermogen weinig inspirerend en weinig in staat anderen te motiveren.</p>
Vormer	<p>Extravert en dynamisch, gepassio- neerd en wilskrachtig. Sterke drang om te presteren, zoekt de uitdaging, gaat tot het uiterste en weet mensen in beweging te krijgen. Toelaatbare zwakheden: is ongeduldig en kan driftig reageren als hij wordt teggengewerkt. Heeft de neiging ande- ren te provoceren en gevoelens te kwetsen.</p>
Coördinator	<p>De natuurlijke coördinator, die de procedures aangeeft, bedoelingen verheldert en samenvat wat iedereen wil. Heeft een goede antenne voor de talenten van anderen. Toelaatbare zwakheden: zet graag anderen aan het werk en kan goed werk delegeren, ook het eigen werk. Kan een beetje manipulatief zijn in de poging alle neuzen één kant op te krijgen.</p>
Afronder	<p>Nauwgezet, zorgzaam en zorgvuldig. Voelt aan wat er mis kan gaan, be- waakt de kwaliteit en de veiligheid en kan goed dingen afmaken. De perfec- tionist en pietje precies. Toelaatbare zwakheden: kan overbe- zorgd zijn en zich druk maken over de kleinste dingen, kan moeilijk iets uit handen geven.</p>

Groepswerker	<p>Behulpzaam en attent, gericht op het scheppen van sfeer en het zoeken van de onderlinge verbinding. Bezit tact en diplomatie en kan met iedereen overweg.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: kan te meegaand zijn, kan moeilijk uit de weg met conflicten en kan daardoor in kritieke momenten moeilijk een beslissing nemen.</p>
Specialist	<p>De toegewijde vakman. Een stille eenling, die zich in een team niet zo thuis voelt, en zijn bijdrage levert door veel te weten van een doorgaans beperkt vakgebied.</p> <p>Toelaatbare zwakheden: waagt zich niet gauw buiten het eigen vakgebied en is weinig geïnteresseerd in de complementaire bijdragen van anderen.</p>

Tabel 5: De teamrollen

Teamrollen-test en het begeleiden van teams doe ik samen met Pim en Marilieke Bouwman van het Consulaat in Amsterdam, met kantoren in onder andere Mexico en ook een vertegenwoordiging op Curaçao. Meer informatie is te vinden op www.hetconsulaat.nl.

Een andere nuttige test is de Jung persoonlijkheidstest. Meer inzicht in de eigen persoonlijkheid is belangrijk om de mindset 3.0 te ontwikkelen: "Know thyself".

Een verkorte test tref je op deze site:

<http://www.123test.nl/jung-persoonlijkheidstest/>

ISTJ Realist	ISFJ Verzorger	INFJ Adviseur	INTJ Weten- schapper
ISTP Oplosser	ISFP Vredestich- ter	INFP Idealist	INTP Strateg
ESTP Doener	ESFP Performer	ENFP Inspirator	ENTP Vernieuwer
ESTJ Besliss	ESFJ Dienst- verlener	ENFJ Coach	ENTJ Leider

Figuur 8: Jung types³⁰

Ik wil hierbij opmerken dat 3.0 all about integriteit is. Integriteit is: “Integrity is doing the right thing, even when no one is watching.” (C.S. Lewis)

Visie

The power of intention is iets anders dan hoop dat al eerder aan de orde is gekomen. Het heeft te maken met overtuiging. Het gaat om visualiseren van een situatie die zich nog moet materialiseren.

³⁰ http://www.testgroup.eu/Producten/Bridge_1_Bridge_Type.php

Omayra Leeftlang schreef op haar wall op 29 juni 2013:

“Tegen dit onrecht strijd ik, lees.
Iemand schreef: Ik was gisteren bij de bank, een oudere man ging zijn pensioen innen, de kassajuf zei tegen hem, moet je niet natellen? De tranen schoten in zijn ogen. Hij zei waarom? Ik weet toch dat ik hier niks mee kan doen. De bank was vol met mensen, iedereen zuchtte. Erg, erg.”

Ik moest denken aan al die mensen die in Brazilië de straat opgaan om te protesteren tegen de volgende WK-voetbal in 2014. Ik zie volgens mij hoe in heel korte tijd wereldwijd de massa nog armer is geworden. Ik moest aan de volgende post van René Martina denken:

“In no previous epoch of human history has the dark side occupied the foreground of attention to such an extent as it does today. Ugliness, dissonance and evil are now forcing their way into art, music and movies. Detective and crime stories/movies, thrillers, etc. The more blood and killing the better. The decline of the old order is in process, we are unknowingly moving into a new world order! Soon we will have Freddy Kruger hunting us in our dreams and we’ll be afraid to go to sleep, not knowing that we are in a dream already (matrix). God save the queen, eh sorry I meant the king. Whatever, SOS.”

Ivan gelooft heel sterk in de power van intention en het concentreren op het positieve. Hij noemt alle grote namen: Louise Hay, Gregg Braden en Lynne Mc Taggart etc. Maar je blijft je afvragen: al die mensen die het minder hebben, zijn ze niet positief?

Ik moet ook denken aan die ex-minister die de hele top van zijn ministerie met een pennenstreep naar huis stuurde en daarna privé diep in de persoonlijke problemen belandde. Ik wil mij niet bezighouden met dit negatieve. Hier ben ik het eens met mijn gast. Ik vroeg Ivan waarom iedereen in de omgeving toekijkt en de slachtoffers niet steunt of helpt. Daar had hij geen antwoord op. Hij begreep wel waarom mensen zo reageren. Ik moet denken aan die persoon die gisteravond een kras van voor tot achter op mijn auto maakte. Waarom?

En toch, het gaat om het ontdekken van je passie of met andere woorden het doel van je leven. Volgens Adam Leipzig³¹ kan dat in vijf minuten door de volgende vijf vragen te beantwoorden:

- Wie ben je?
- Wat doe je?
- Voor welke mensen doe je dat?
- Wat zijn de behoeften van die mensen?
- Wat zijn de resultaten voor hen van wat jij doet?

In mijn geval betekent dit: “Ik ben Miguel, ik analyseer politiek bestuurlijke en organisatievraagstukken en geef daarvan uit suggesties, ideeën en kritische adviezen aan bestuurders van verschillende organisaties. Ze zitten met een organisatie die niet werkt, die haar doelen niet haalt en ten onder dreigt te gaan. Ze hebben behoefte aan een klankbord en sparring partner. Door met mij te werken krijgen deze bestuurders weer een helder beeld van de toekomst van hun organisatie, wordt hun organisatie van de ondergang gered en wordt de organisatie klaargezet om in de nieuwe globale wereld 3.0 haar doelen te halen.”

³¹ <http://www.youtube.com/watch?v=vVsXO9brK7M>

Wat maakt mij bijzonder? Ik ben een kritische niet conventionele geest die zonder *nonsense* je diagnose stelt en samen met jou een traject uitstippelt en bewandelt. Ik kan dit onderbouwen op basis van wetenschap en diverse modellen en ik durf te zien en te zeggen wat andere adviseurs en coaches niet zien en niet durven te zeggen.

Andere technieken

Er zijn nog veel meer technieken om een mindset 3.0 te bevorderen. Meditatie en gebed schijnen enorme kracht te hebben. Er zijn mensen die door hun geloof het meest wonderbaarlijke meemaken. Het is *mind over matter*. Zaken worden eerst in het brein geschapen en daarna gematerialiseerd. Maar na de meditatie moet je wel wakker worden en handelen.

Plan

Het gaat om het invullen van je agenda, afgeleid van je doelstelling. Covey (et al. 2002) heeft het prachtig beschreven in "First Things First"

<p>I</p> <p>Important and urgent</p> <p>Crisis</p> <p>Deadlines</p>	<p>II</p> <p>Important but not urgent</p> <p>Planning of agenda</p> <p>Prevention</p> <p>Relationship building</p> <p>New opportunities</p>
<p>III</p> <p>Not important and urgent</p> <p>Interruption</p>	<p>IV</p> <p>Not important and not urgent</p> <p>Travia</p> <p>Facebook</p>

Tabel 6: First Things First

Je tijd is het beste besteed in II. Daar voorkom je dat je tijd moet spenderen. In I, III en IV is tijdverdrijf, een tijdverspilling. Het gaat erom de dag te beginnen en te eindigen met het doornemen van je agenda. Maak ook om de week, op zondag te beginnen, een planning van je afspraken en je taken. Deze techniek is een bewezen techniek.

Zaterdag. Dan heb je gekookt en met vrienden genoten van een diner en een gesprek. Het gesprek vervliegt met de wind. Na de afwas even *mail checken* en dan samen met je vrouw naar bed. Op zondag vroeg op. Om niemand te storen organiseer ik mijn dag in mijn digitale agenda. *Check* ik mijn e-mail en werk mijn website bij. Een kop koffie erbij. Het is nog vroeg. De tuin in, wat bladeren harken en in een grote plastic zak stoppen. Ondertussen reflecteer ik. De uitdagingen zijn groot, maar op een rijtje. Alles is op te lossen als instituties werken. Instituties werken als processen werken. Processen werken als mensen werken. Mensen werken als ze zijn opgeleid en getraind in de functie. Dat is het geval als er goed geworven en geselecteerd is. En dat is nu vaak niet het geval en het begint van boven naar beneden.

Het managen van je agenda is DE techniek om de Deming-cyclus van je organisatie te draaien en het is ook de techniek om mindset-3.0-cyclus te draaien.

Tips voor agenda-management:

Kies een vast tijdstip van de dag en de week om je agenda te managen. Verschuif afspraken en taken tot je een realistische agenda hebt.

Plan nieuwe zaken en ga niet zomaar je dagplanning veranderen.

Evalueer je dag.

Schrijf op waar je over vijf jaar wilt zijn. Schrijf op wat je dit jaar wilt bereiken. Schrijf op wat je iedere maand wilt bereiken.
--

Affirmatie

Een affirmatie is een positieve autosuggestie. Het is een mental picture, een beeld of een foto creëren van wat je wilt bereiken en die je hersenen gebruiken om je acties gericht daarop aan te sturen om dat beeld te bereiken. Maar dat is niet genoeg. Het gaat erom op basis van de affirmatie je gedrag aan te passen, zodat je jouw doelen bereikt.

Een goede analyse van je agenda geeft je een goed inzicht in je gedragingen, *habits*. Als deze je tot nu toe niet het gewenste resultaat hebben gebracht, is het tijd om ze te vervangen. *Change your habits*.

Mijn vrouw is een professionele toppsychologe. Ik vraag haar of er geen enkele collega is die in de talkshow 2121 kan verschijnen om te praten over de rol van de vader. Want na twee weken bellen, heeft nog niemand teruggebeld. Ze vertelt dat ze de ervaring heeft dat niemand reageert, behalve als het gaat om de onderhandelingen met de overheid over het tarief voor een behandeling of over wie wel toegelaten moet worden tot de beroepsvereniging.

Deze beroepsgroep pakt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid niet.

Het doet me denken aan mijn laatste gesprek met de psychiater Karel Blijd. Hij stelde dat vele Curaçaose jongeren pas bij de forensische psycholoog binnenkomen. Dit had voorkomen kunnen worden als ze in hun jongere jaren een gesprek hadden gevoerd met een psycholoog. Ik vrees dat vroeg of laat de psychologen hiervan de rekening gepresenteerd zullen krijgen.

Op het eiland noemt iedereen zich professional. Het schijnt belangrijk te zijn om het te zijn. We hebben zelfs een heel kabinet van professionals gehad.

De mannelijke versie moet een geklede broek met duur hemd aan hebben. De stropdas is optioneel. De dames moeten een pakje aan hebben, met broek of rok. Aan het gedrag kan ik het vaak niet merken.

Een aantal adviezen aan deze professionals:

Verschijn op tijd.

Schakel je telefoon uit als je in een meeting bent.

Maak aantekeningen.

Geef follow-up aan de afspraken.

Geven aan goede doelen, helpen van andere mensen is een vorm van affirmatie.

Givinism. 5 Mei 2013 werd de tweede viering van *Givinism* gehouden. Wat is dat? Het is een dag dat mensen spullen weggeven, met name de overbodige spullen. Waarom doen ze dat? Vooral om andere mensen blij te maken. Ik vind dit een prachtig *event*; het is helemaal 3.0.

“Random act of kindness” brengt mensen in een andere mindset. Help gewoon even een dakloze, een bejaarde of een kind. Het werkt. We kunnen er lang bij stilstaan en er over schrijven, maar doe dat nu gewoon wanneer u daartoe in staat bent.

Een mooi initiatief is *“Clean up Curaçao”* van DJ Maarten Schakel en Cindy Eversten dat gelanceerd werd op 16 augustus 2013. Niet alleen geven ze hun tijd en bieden ze aan duizenden anderen de kans hun tijd te schenken, maar een schoon Curaçao is essentieel voor een mindset 3.0. *Unclutter* is belangrijk, want het is gelijk het *unclutteren* van de mind.

Heeft *givinism* ook iets te maken met *forgiving*, vergeven? Ik denk van wel. Geven en vergeven maken het hart van anderen en dus je eigen hart blij.

Tips voor givinism:

Kloosters verzamelen bruikbare kleding. Een keer per jaar kun je de kleding, die je niet meer gebruikt, daar afgeven. Geef af en toe iemand een lift. Doe aan vrijwilligerswerk.

Je werk met toewijding uitvoeren is een vorm van affirmatie: arbeid adelt. Met werken kom je vooruit. Het gaat om productie en scheppen. Als je jongeren op Curaçao vraagt wat de waarde is van werk komen ze niet verder dan: geld, salaris. Wat je verder ziet is dat men veel status ontleent aan de uiterlijkheden van een baan. Ik weet niet hoe het komt, maar van het werk wordt het immateriële aspect als persoonlijke ontwikkeling niet gezien en evenmin het sociale aspect van het werk. Terwijl werk bij uitstek een techniek is om aan de mindset te werken.

Lezen is leren van andermans ervaring op het gebied waarop je je aan het ontwikkelen bent en is een vorm van affirmatie. Je doet wijsheid op zonder zelf de prijs te betalen. Het is tevens een prikkel voor het functioneren van je brein. Lezen is een techniek om te werken aan de mindset. Over het algemeen wordt aangenomen dat er weinig wordt gelezen op het eiland. Lezen zou erg gestimuleerd moeten worden. Lezen en werken zijn noodzakelijk om te leren, om de mindset 3.0 te ontwikkelen. Leren is een combinatie van kennis, vaardigheden en attitude.

Kunst is creativiteit en creatie. 3.0 In zuiverste vorm. Actieve en passieve beoefening van muziek bevordert de ontwikke-

ling van de mindset 3.0. Het is bekend dat bepaalde muziek je in andere sferen brengt.

De Theaterkar trekt erop uit

18-05-2013 11.06 uur | LIFESTYLE | Aruna Jhagru

CURAÇAO – De Theaterkar (Teatro riba Wil) trekt morgen door de wijk Otrobanda. Dit is een educatief project, waarbij buurtbewoners kennis kunnen maken met theater, maar ook met elkaar kunnen socialiseren. Het wordt een dag vol workshops, optredens en uiteraard gezelligheid.

De trailer wordt bij La Tentashon geplaatst. Hier kunnen buurtbewoners zich inschrijven om mee te doen met de workshop “Technieken in het theater”. Hierna krijgen de deelnemers de opdracht een korte presentatie voor te bereiden. De presentatie wordt vervolgens in de avonden op de trailer gepresenteerd.

Teatro riba Wil

De jongeren van La Tentashon Performing Arts verzorgen ook een optreden. De Theaterkar nodigt iedereen uit om morgen met de familie een kijkje te komen nemen. De kar staat tussen 12.00 en 18.00 uur bij La Tentashon. Inschrijven voor een workshop kan via latentashon@gmail.com of telefonisch via 462-2209. De toegang en deelname aan de workshops is gratis.

Het geldt natuurlijk ook voor de film. Zo heeft de film “Tula: The Revolt” en “Lincoln” mij en vele anderen doen reflecteren

en heeft onze affirmaties bevestigd. Op dinsdag 6 augustus 2013, 6 dagen nadat ik de film over *the revolt* had gezien, woonde ik de laatste uitvoering van “Hoe duur was de suiker?” bij van John Leerdam, gebaseerd op het boek van Cynthia McLeod (1987) in het World Trade Center. Het was een indrukwekkende uitvoering over slavernij. De organisatie van de voorstelling was oké. Een staaltje 3.0. Plaats en tijd speelden geen rol om deze groep, die deel uitmaakt van de *global creative class*, hiernaartoe te krijgen. Het was een reis door de tijd, die begon in de achttiende eeuw en eindigde in 2013. Het was het verhaal van de slavernij (1.0), maar slavernij bestaat nog steeds. Sterker nog, er leven vandaag de dag meer mensen in slavernij dan ooit tevoren, met name vrouwen. Tegenwoordig praten we van slavenhandel. Het was een avond met goede muziek. Het laatste lied stelt: Altijd goed. Haat wint het nooit van de liefde, met de ruggen naar elkaar en de hakken in het zand. Het stuk laat je reflecteren over de mindset 1.0, maar ook over slavernij 3.0, de moderne slavernij. Ik moet denken aan de discussie van een paar dagen geleden met Omayra Leeflang waarom dit soort kunst zo duur is en voor de massa onbereikbaar. Maar ik moet ook denken aan de drie lopers die de zondag daarvoor, niet zo ver van het WTC, het leven hebben verloren doordat een man van 23 jaar, zonder rijbewijs, hen heeft doodgereden.

Op 7 augustus 2013 opent Bea Moedt haar fototentoonstelling in Albert Heijn. Fotografie is kunst. Het is een andere dimensie en is niet onder woorden te brengen, maar het beïnvloedt de mindset, niet alleen van de fotograaf maar ook van degene die de foto aanschouwt.

Op 10 augustus keek ik samen met Graciela naar de laatste voorstelling van “Geniale Anarchie” van John Leerdam, naar het boek van Boeli van Leeuwen (2009), in het WTC. Onze kinderen waren gratis naar de generale repetitie. John maakt

mijn punt dat theater essentieel is voor reflectie en het transformeren van het hart en dus de mindset. Leerdam houdt ons de spiegel voor: we zijn totaal 1.0, 2.0 en rood. Ik heb voor de voorstelling de recensie van Hans Vaders in de Amigoe gelezen. Vaders was redacteur die de columns van Boeli destijds plaatste in zijn krant. Ik wil verder niet ingaan op zijn mening. John had dit stuk al af eind 2012 en daarin staat gewoon de moord van Wiels, punt. De werkelijkheid heeft de fictie ingehaald. Mijn broer Alberto, net als wij vriend van John, had mij al getipt dat er zo'n twist in zat, maar hield het vaag. John is geniaal. Hij had het allemaal zien aankomen. Het werk van Boeli kennende, is het terecht dat hij machismo, homoseksualiteit en politiek zo benadrukte. Ook de scheidslijnen en de agressie horen bij onze rode samenleving. Een samenleving van *all chiefs and no indians* die permanent naar de bliksem gaat. De journalist die het Chinese gezin, dat ooggetuige was van de moord, werd door een Dick Drayer geïnterviewd. Ook hier blijkt de paranormale gave van Leerdam. Hij doet me denken aan het gezin, waarvan de man enkele dagen na de moord op Wiels werd vermoord. Er is veel stof om over na te denken.

Bij de uitgang tref ik Stanley en Anne-marie. Ik zie ze voor het eerst weer na hun terugkomst van hun zoveelste wereldreis. Deze keer was het keerpunt in Japan. Hij vraagt me wat ik er van vond. Ik zeg: "Triest". Als ik zijn mening vraag, zegt hij: "Ik moet naar de televisie kijken", en hij grijnst. Ik ken hem: hij is het met me eens. De opnames voor de televisie worden gemaakt door Rioran en zijn ploeg. Ik maak met hem een praatje. Hij is al weer zeven jaar in Amsterdam. Hij legt uit dat hij alles op Curaçao heeft geprobeerd, maar het lukt niet. Nu heeft hij zijn draai gevonden in Nederland en komt hij weleens op vakantie.

Thuisgekomen kijk ik op Facebook. Ex-minister van Financiën

van de Nederlandse Antillen en vertrouwd met de visie van Boeli op de openbare financiën heeft een positieve kijk op de voorstelling: we kunnen alles, als we maar willen. “Is dat waar?” vraag ik me af. Surella Sue meldt dat Francis Knepa op zijn wall vermeldt dat er een zwaar auto-ongeluk heeft plaatsgevonden. Die avond valt het tiende verkeersslachtoffer in het dorpje Soto. De samenleving heeft nog niet echt gerelecteerd en geleerd van de drie slachtoffers van de zondag ervoor.

Ineens komt het beeld weer bij me op dat als midden in het begin van het stuk het volkslied wordt gezongen, alleen een handje vol mensen gaat staan en meezingt. Ik denk dat we ons schamen om Curaçaoenaar te zijn.

Datzelfde weekeind geeft Jandino ook twee shows in het Avila Hotel. Twee keer twaalfhonderd man. Mensen uit alle lagen. Mooi dat ze de weg vinden naar de kunst. Maar of Judeska met haar onbeschofte gedrag nu doet reflecteren, valt helaas te betwijfelen. Maar ik ben ervan overtuigd dat dit eens zal gebeuren.

Schilderen. We hebben als Curaçao het langste schilderij van het Koninkrijk. Deze werd op de weg die langs het WTC loopt geschilderd. Het bracht duizenden mensen samen om het gezamenlijk te creëren. Dan denk ik aan het gesprek met Ivan op de porch. Op de eerste plaats vertelde ik hem dat Ashley Mauricia vandaag 29 juni 2013 en de dag daarna een schilderdoek van 2 km wil schilderen, samen met vrijwilligers van het hele eiland. Ik denk dat het positieve energie oplevert. Het is een in mijn ogen omslachtige manier om weer tot een kunstacademie te komen. Deze is jaren terug wegbezuinigd. Maar een creatief brein denkt heel anders. Een ding staat vast: kunst is een techniek om een mindset 3.0 te bereiken. De moed zakt me in de schoenen als ik Ashley op de radio om

hulp hoor roepen, want van al die mensen die hadden toegezegd te komen helpen, zijn er maar vier komen opdagen en er is veel wind. Het loopt allemaal heel anders, maar het doel wordt wel bereikt: *the power of intention*.

Sport. Reeds in de Romeinse tijd was bekend dat een gezonde geest huist in een gezond lichaam. Dus het beoefenen van sport bevordert de mindset. Churandy Martina weet dat. Hij is altijd blij, nadat hij zijn best heeft gedaan. Op 17 augustus 2013 wordt hij zevende op de tweehonderd meter op de wereldkampioenschappen in Moskou.

Dieet. Een gezond dieet bevordert de mindset. Wat moet ik hier nog meer over vertellen?

Tips voor affirmatie:

Stel een affirmatietekst op.

Houd het kort.

Formuleer het in actieve taal alsof het al gerealiseerd is.

Schaf een object aan dat je herinnert aan je affirmatie.

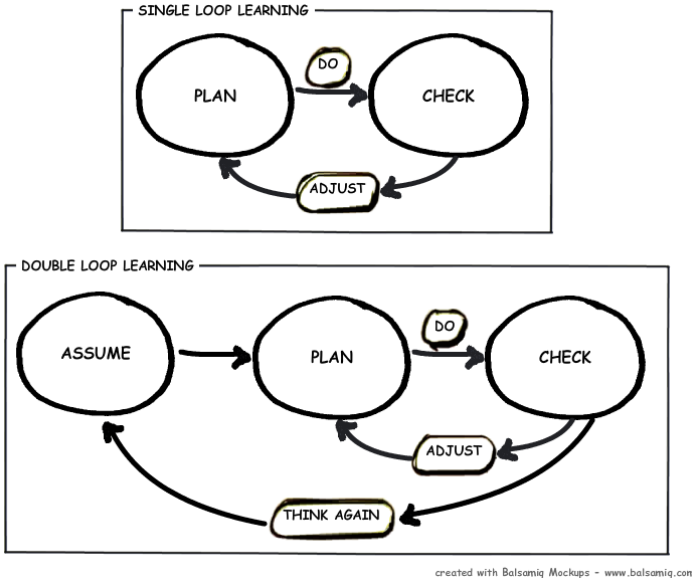
Reflectie

Dan zijn we weer aan het begin van de cirkel: het reflecteren. Maar reflecteren is een continu proces. Het is: *reflection in action*.

Judeska, Edsel en Nanzi. Het zijn allemaal fictieve personages uit verhalen en theater. De eerste twee zijn tv typetjes van respectievelijk Jandino en Raymann. En de laatste de hoofdpersoon uit fabeltjes die stammen uit de slaventijd. Het zijn alle drie asociale typetjes die hun ding doen. Met list en bedrog door het leven gaan. Ze zijn daarin redelijk succesvol. Michiel heeft een punt als hij zegt dat we daardoor de verkeerde lessen trekken. De les is niet: het moet anders, want

het kan zo niet. De les is: “you can get away with it” en misschien heeft hij een punt.

Satire en zelfspot zijn belangrijk. Het houdt ons een spiegel voor en biedt de mogelijkheid van reflectie. Reflectie is noodzakelijk om tot 3.0 te komen. Het doet me denken aan de goeroe van Marilieke en Pim, Agryris.

Figuur 9: Double loop learning³²

We zitten in een single loop, daardoor leren we niet en komen we niet verder.

Je hart

De essentie van mindset 3.0 is het hart. Dat is de boodschap van “Hoe duur was de suiker” van John Leerdam: haat wint

³² <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSVro1bnQj3pIP6nqnmgxIYsxWv1hA5TN1zcV4xv4RTeLh9Y1Jf>

het nooit van de liefde. Je kunt je hart echt voelen. Probeer het eens. Trek je terug, zit stil en voel de emotie in je hart. De kunst is: heb een blij of positief hart onder alle omstandigheden. De *shift* is dus eigenlijk geen mindshift maar een *reset* van je hart. Het gaat erom om van de energie rond je hart een blij energie te maken. Je kunt het van alles noemen, maar uiteindelijk gaat het om liefde in je hart.

Ter illustratie verwijs ik naar het volgende YouTube filmpje:

Matthew Jeffers, a senior acting major at Towson University in Maryland wrote a letter to the Baltimore Ravens, his favorite NFL team, entitled "A Reason To Win." It was a perspective of his struggles with Skeletal Dysplasia, in relation to the struggles of winning a Super Bowl, with the ultimate lesson that, "Life is not fair, it doesn't care about feeling sorry for yourself or self-pity. The only disability in life is a bad attitude. THE ONLY DISABILITY IN LIFE IS A BAD ATTITUDE. A positive attitude is the most positive combatant to life's misfortunes" Pretty inspiring.

http://www.youtube.com/watch?feature=youtu.be&v=Wd89lydtXyk&desktop_uri=%2Fwatch%3Fv%3Dd89lydtXyk%26feature%3Dyoutu.be&nomobile=1 (Gepubliceerd op 31 jan 2013)

Dit weet Esther al lang. Dat trachtte ze even uit te leggen in 2121, tijdens ons gesprek. Dit weet Churandy (ik ben blij) Martina al lang. En vele andere succesvolle mensen kennen dit geheim van het blij hart.

Hoe nu verder?

Op 10-10-'10 en 05-05-'13 hebben er evenementen plaatsgevonden waardoor we zijn afgegleden. Er moet een *shift* plaatsvinden naar een collectieve mindset 3.0. 3.0 is een *life style* gebaseerd op de uitgangspunten 3.0 gefaciliteerd door ICT, internet en social media. Het is een ander paradigma en vergt derhalve een paradigma *shift*. Het is te bereiken door: focus, visualisatie, affirmatie en passie. *Reset* jouw hart.

Laat je coachen. Zoek een coach met wie je kunt werken. Dat is een wereldwijde trend. Maar voer ook goede gesprekken met je levenspartner en goede vrienden. Neem de tijd en communiceer echt. Trek na het gesprek conclusies, anders leer je er niet veel van. Als het enigszins kan, schrijf deze op. Cursussen volgen, bijvoorbeeld een cursus op het gebied van internetgebruik. Bijvoorbeeld het onderhouden van een website. Lezen. Lees van alles. Iedereen heeft zijn eigen belangstelling. Maar begin ook te schrijven in je dagboek, je blog op je website. Meditatie, bidden, muziek en sporten zijn ook methodes van zelfreflecties. Er zijn mensen die bijvoorbeeld 20 km fietsen. Anderen zwemmen een kilometer. Houd er een gezond dieet op na. Op een of andere manier gebeurt er iets met je *mind*.

Tips om mindset 3.0 te bereiken:

Maak een plan.
Zoek een 3.0 coach.
Voer je plan uit.
Stel het niet uit en begin nu.

De auteur

Dr. Miguel P. Goede is wetenschapper, strateeg, auteur en managementconsultant. Zijn onderzoeksgebied is: goed bestuur en duurzame ontwikkeling van globaliserende kleine eilanden (SIDS) in het Caribisch gebied.

Mijn missie en visie:

Het blij maken van mensen en organisaties door hen te ondersteunen om continu te verbeteren en zo efficiënter, effectiever en productiever te worden.

Wij reflecteren in actie.

“Ik zal u helpen om uw organisatie van niveau 2.0 naar niveau 3.0 te brengen. Mijn persoonlijke uitdaging is om dagelijks een probleem op te lossen door het toepassen van de principes van 3.0 en zo mensen en organisaties te helpen die het nodig hebben.”

Website: www.miguelgoede.com

E-mail: mpgoede@gmail.com

Twitter: [goedemiguel](https://twitter.com/goedemiguel)

Geraadpleegde literatuur

Beck, E. and Cowan, Ch. (2004). *Spiral dynamics; Waarden, leiderschap en veranderingen in een dynamisch model.*

Broek, A. (2013). *Dwarsliggers; Tegenspraak onder schaamteloos leiderschap.*

Brokken, J. (1997). *De droevige kampioen.*

Bruijn, H. de, Th. Schillemans & M. van de Steen (2010). Framing framing: Betekenisgeving en besluitvorming over beleid, Bestuurskunde, 2012 (4), 2 - 10.

Byrne, R. (2006). *The Secret.*

Centrale Bank Curaçao (2013). Jaarverslag 2012, 23 juli 2013.
<http://www.centralbank.an/verslag-president-2012>

Chopra, D. (1994). *The Seven Spiritual Laws of Success.*

Covey, S. (1989). *The Seven Habits of Highly Effective People.*

Covey, S. and A., Roger and R. Merrill. (2002). *First Things First is a self-help book.*

Covey, S. (2006). *TheSpeed of Trust.*

Dalhuisen, L., R. Donk, R. Hoefte, F. Steegh (1997). *Geschiedenis van de Antillen.*

Friedman, Th. (2005). *The World Is Flat; A Brief History of the Twenty-first Century.*

Goede, M. (2011). "The Wise Society: Beyond the Knowledge Economy", *Foresight*, Volume 13 No1.

Goede, M. (2013). *Curacao 3.0; Hoe kunnen we Curacao 2.0 naar het niveau 3.0 brengen?*, Uitgeverij Eigen Boek, Hoofddorp.

- Goede, M. (2013). *Caribbean 3.0; Transforming Small Island Developing States*, Uitgeverij Eigen Boek, Hoofddorp.
- Harris, T. (1967). *I'm OK - You're OK. A Practical Guide to T.A.*, New York, Harper & Row.
- Hendriks, F. (2012). *Democratie onder druk; Over de uitdaging van de stemmingsdemocratie*. Amsterdam, van Genneep.
- Hill, N. (1937). *Think and grow rich*.
- Hoogerwerf, A. & M. Herweijer (2008). *Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschap*, Kluwer.
- Hulst, M.J. van (2012). "Storytelling, a model of and a model for planning". *Planning Theory*, 11(3), 299-318.
- Huxley, A. (1931). *Brave New World*.
- In 't Veld, R. (2010). *Kennisdemocratie; Opkomend stormtij*, Academic Service.
- Korsten, A. (2012). *Deliberatieve beleidsanalyse of politiek als vorming van discourscoalitie*.
- Leeuwen, B. van (1994). *Geniale anarchie*.
- Martina, S. (2013). *Curaçao's Economic Development Potential Unleashing the Potential for Growth*, May 2013.
- McLeod, C. (1987). *Hoe duur was de suiker?*
- Openbaar Ministerie Curaçao, *Jaarverslag 2012*, april 2013. <http://www.dutchcaribbeanlegalportal.com/legal-documents/laws-ordinances/finish/155-publications-about-laws-and-more-in-the-dutch-caribbean/324-jaarverslag-2012-van-het-om-curacao>
- Orwell, G. (1949). *Nineteen Eighty-Four*.
- Peale, N. (1996). *The Power of Positive Thinking*.
- Pinedo, V. (2004). *Tsunami: Building Organizations Capable of Prospering in Tidal Waves*.

- Redfield, J. (2000). *Het tiende inzicht*.
- Redfield, J. (2007). *De Celestijnse Belofte*.
- Redfield, J. (2011). *The Twelfth Insight, The hour of Decision*.
- Riepma R. & A. van Marrewijk (2010). "Leiderschap vanuit antropologisch perspectief; Crosscultureel samenwerken in complexe projecten", *ipma projectie magazine*, nr 6 pp 20 - 23.
- Robbins, R. (2000). *Unleash the Power Within*.
- Römer, R. (1974.). *Naar de voltooiing van de Emancipatie; beschouwingen naar aanleiding van het Verschijnsel 30 mei*.
- Römer, R. (1995). *De Curaçaose Samenleving voor en na 30 mei 1969*.
- Sanders, M. (2009). *Curaçao; morgen is weer een dag, uitgegeven door Sanders, Curaçao*.
- Schreurs, H. (2011). *Narratieve storytelling in de hulpverlening*.
- Schutte, A. (2006). *Zin en onzin van een narratieve aanpak bij overheidscommunicatie*.
- Steen, M.A. van der (2009). *Een sterk verhaal*. Den Haag: Lemma.
- Steen M. van der, J. van der Spek & M. van Twist (2010). "Figuren in de vertelling van de ander: over beleid en bestuur in beeld", *Bestuurskunde*, 10 (1), 2 - 10.
- TAC, (2013). *Strategies for Sustainable Long Term Economic Development in Curaçao*, 10 April, 2013.
- Transparency International (2013). *Curaçao National Integrity System*, 25 juni 2013.
- Verweel, P., V. Marcha (2003). *De cultuur van angst*, Uitgeverij SWP, Amsterdam, 2003.

